

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXXXVIII. évfolyam • 2003. február

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Az erdő: rendszer és esztétikum

Az Év természetfotósa Nagy Csaba erdőmérnök,
a NyME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola tanára

– Nem nagyon szoktam a fotóimról beszélni – mondja szerényen Nagy Csaba mérnök-tanár. – Ez egy vizuális műfaj, a kiállításaimon a képeim mondhatják el az üzenetet.

– A kollégák és a tanítványok tudják, hogy fotózol?

– Természetesen tudják. Az iskola bemutatótermében is szerepeltek már a képeim. Ha új anyaggal állok elő, akkor meghívom a tantestületet is a kiállítás megnyitójára.

– Az oktató-nevelő munkádban, hogy ezt az elcsépezt pedagógiai kifejezést használjam – előkerül-e a személyiségednek ez a szelete? Már csak azért is, hogy az erdőt a tanítványaid ne csupán növedéktermelő életközösségnek, az erdészetet ne csak fatermelő szervezetnek, hanem „esztétikai közegnek” is tekintsék!

– Az óráimon a fotóimból elsősorban motivációs célból be szoktam mutatni néhányat, éppen az esztétikai élmény

felvillantása miatt. Ha erdőt járok, mindig készítek olyan felvételeket is, amelyeket nem kiállításra, hanem szakmai szemléltetésre szánok. Magam az erdőművelést azzal a gondolattal oktatom, hogy az erdő nemcsak köbméterrel mérhető fatömeg, hanem az erdész olyan értékkel bánt, amelynek sok egyéb funkciója is van, s ezeket egyre nagyobb súllyal kell számításba venni.

(folytatás a 65. oldalon)

A Harmadik oldal

Hogyan tovább OEE, erdészek, erdőtulajdonosok?

Napjainkban sokan tesszük fel e kérdést magunknak és másoknak. Miért-e kérdés? Hiszen van működő egyesületünk, sőt több erdészeti, erdővel foglalkozó szervezetünk! Folyik az erdősítési program, az állami erdők jól működnek, feljövőben a magánerdők. Mégis szorong a szakma!

Hiába a sok szép erdő, a sok jó gondolat, nem érezzük a biztonságot! Miért van ez? Sokat és sokan beszélnek az erdőkről, mit és hogyan kellene csinálni? Szervezeteink sem egységesek, sokszor elbeszélnek egymás mellett, szűk érdekeiket követve. Pedig ha erdészek akarunk maradni, jó és szép erdőket nevelni, akkor a szakmának tenni kell a dolgát. Tenni, hogy elfogadtassa a társadalommal, hogy az erdőben az erdészre is szükség van.

Hiszen ezt a szakmát a társadalom a saját, erdőt védő, fát hasznosító, érdekében „találta fel”. Most megújuló erővel kell meggyőzni a közvéleményt, hogy az erdő szerepe megváltozott.

Kell az érintetlen vadon, az ártéri erdő, a védett természet, de kell és egyre jobban kell a fa, mint megújuló nyersanyag és energiaforrás. Idegenkedünk az atomenergiától, a természeti környezetet megváltoztató vízierőművektől, a ként okádó erőművektől. De energiát ad a megújuló erdő, a fa. Erdeinket úgy kell nevelnünk, telepítenünk, hogy e többes funkciónak megfeleljenek; legyen az természetes vagy azt közelítő őserdő, védett árterek, energiát adó ültetvények! Ma több tízezer hektár parlag van, amelyeken több száz évig mezőgazdálkodtunk, de üresen áll évtizedek óta, ahol nőhetnek majd az új erdők.

Olyan programot kell adni az erdőgazdálkodásnak, mely a társadalom elismerésével találkozik.

Erre jó a Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram. Ennek keretében kell szakmánknak először „bázon belül”, majd a társadalommal elfogadtatni az erdőgazdálkodás több-célúságát. E párbeszédnek a kölcsönös megbecsülésen, egymás szakmaiságának tisztelésén tartásán kell alapulni. A kellő egyensúly megteremtése a szakma feladata az állami- vagy magánerdőben éppúgy, mint a természetvédelemben.

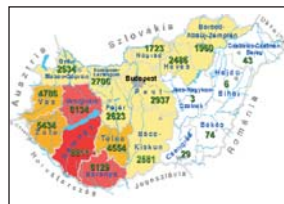
Közös érdek, hogy a Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram társadalmi vitájában együtt vegyen részt a szakma. Az erdőgazdálkodás alapelveit nem feledve fogadtassunk el a társadalommal, hogy az erdőben az erdésznek is szerepe van!

Cserép János
az OEE elnöke

Tartalom

Zétényi Zoltán:

Az év természetfotósa Nagy Csaba erdőmérnök2/B2

Turós László:

Vadgazdálkodásunk négy évtizede számokban.....34

dr. Lett Béla–dr. Mészáros Károly:

Az EU-csatlakozás erdőgazdálkodási lehetőségei36

Az erdőfelújítás korszerűsítése...39

A visszazámlálás éve40

Bordács Sándor:

Makktermő állományaink41

Mi lesz veled vadásztársaság44

Szodfridt István:

Adventív növényfajok45

Bambi helyett erdőt46

Tóth Katalin:

Dél-Afrikában jártam47

Szodfridt István:

Természetes erdők termőhelyei50

Horváth Gyula:

A bakonyi korán fakadó bükk52

Találomra53

Az én erdőm54

Az év fája.....56

Kapcsolattartás az erdélyi erdészekkel57

Visszaemlékezés Wágner Lajos erdőmérnökre59

Egyesületi hírek61

Egy festmény története62

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXXXVIII. évfolyam 2. szám (február)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: DR. SZIKRA DEZSŐ

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: Andrési Pál, Apatóczyk István, dr. Bartha Dénes, Detrich Miklós, Greguss László Géza, dr. Járasi Lőrinc, dr. Sárvári János, Zétényi Zoltán.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon/fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: CSERÉP JÁNOS elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2002. december 31.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, fotóért, illetve grafikai munkáért fizetünk.

Címképünk: Az alsóerdei erdészház, Zalaegerszeg. Fotó: Szakács László.

Vadgazdálkodásunk négy évtizede számokban

Utoljára 1994-ben adtam átfogó tájékoztatást a vadlétszámról a vadászat terén dolgozók és érdeklődők számára. [„Mennyi vad volt (van) Magyarországon?”] Úgy gondoltam, bár ért felkérés az ügyben, hogy nem haszontalan egy alapos, de mégis mindenki számára érthető anyagot publikálni.

Akkor 25 évre pillantottunk vissza, de most megpróbálók több mint 40 évre való visszatekintést végezni. Az adatokat 1960-tól mutatom be, valójában ez egybeesik aktív vadászatom kezdetével.

Nem volt rózsás helyzetünk a 80-as évek végén és a 90-es évek elején sem. Igaz, hogy egyre erőteljesebb lelövést produkáltunk, amelyet főként a vadkár indukált, de abbahagytuk. Az eredmény nem is maradt el. Minden nagyvadunk elviselhetetlen mértékben túlszaporodott. Előző cikkem (1994) óta, azaz 8 év alatt 5 megyében, amelyek nagy részén a legjobb minőségű szarvas él (Baranya, Somogy, Vas, Zala, Veszprém), a létszám megduplázódott. Ebben az öt megyében él az ország szarvasának 63%-a! A szemléltethetőség érdekében bemutatok két térképet a változásról az alábbi megkülönböztetés szerint:

- I. csoport 100 db alatti létszám (fehér)
- II. csoport 100-3000 db (sárga)
- III. csoport 3000-6000 db (narancs)
- IV. csoport 6000 db felett (piros)

Országosan a szarvas ismét 100 ezer darab felett van, de a vaddisznó is már meghaladta a 80 ezret, a muflon a 10 ezret, a dám a 19 ezret, s az őz létszáma hazánkban több, mint 300 ezer darab. *Hát ebből baj lesz!*

Nyomatékul hadd ugorjak vissza egy-egy régi országos adatra. 1963. október 3-án kelt határozatban az áll, hogy a Vadgazdálkodási Tanács a 17 ezer darabos gímszarvas-állományt 15%-kal tartotta többnek a kívánatosnál. Tehát 14-15 000 darabot hagyott jóvá. (Hát ennél most csak Somogy megyében jóval több van!)

Ugorjunk egy nagyot, hisz egyre bátrabbak lettünk a „fenntarthatóság” megítélésében, s nézzük meg, hogy mit határozott 1972-ben a Vadgazdálkodási Tanács. – Szarvasból 19500 darabot, dám-ból 3400 darabot, muflonból 3800 darabot, vaddisznóból 7000 darabot (most több mint 10-szer annyi van), őzből 107 ezer darabot tartott kívánatosnak.

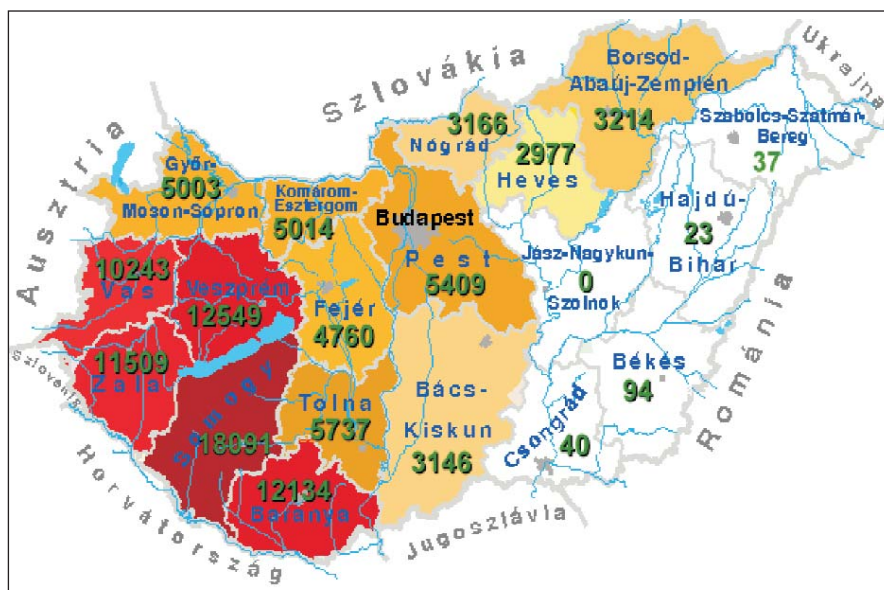
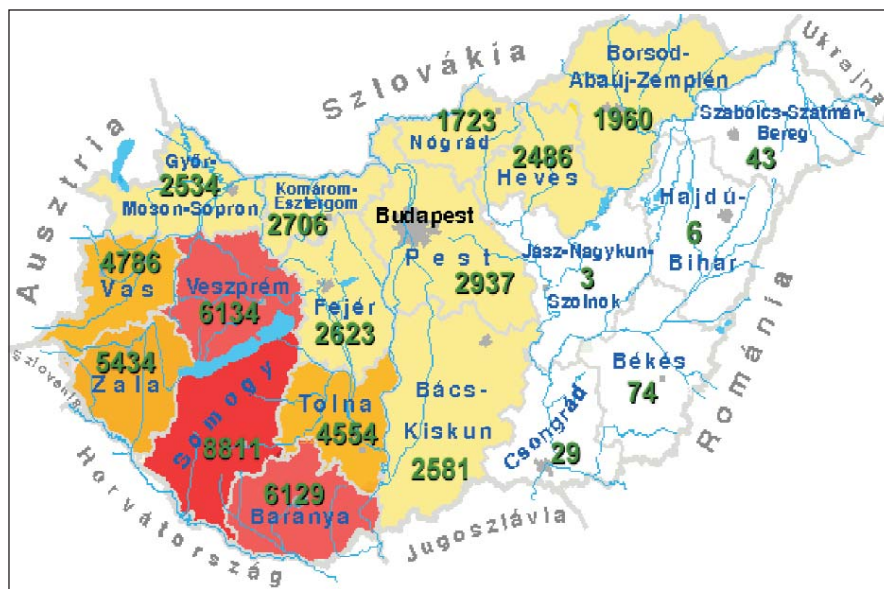
Nézzük meg, hogy mi van ma? Világítsuk meg a vadlétszámot több oldalról. Mire elég a magyar vadászmező? A legújabb kutatások tudomásul vétele (csaknem elismert) adta meg az üzem-tervi lehetőséget. Azaz erre elég maximálisan (de semmivel sem többre).

Jelenleg a Környezetvédelmi Minisz-

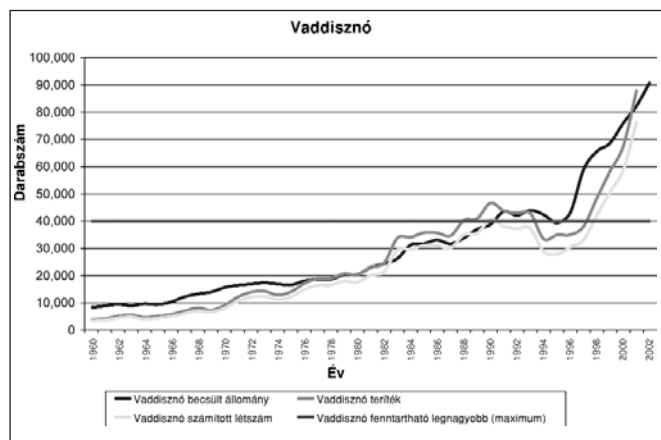
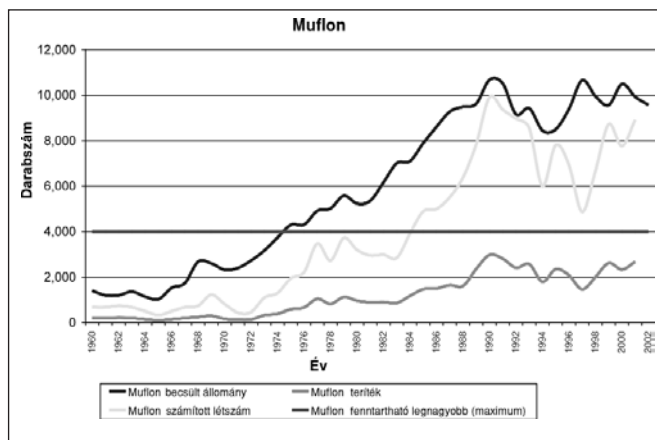
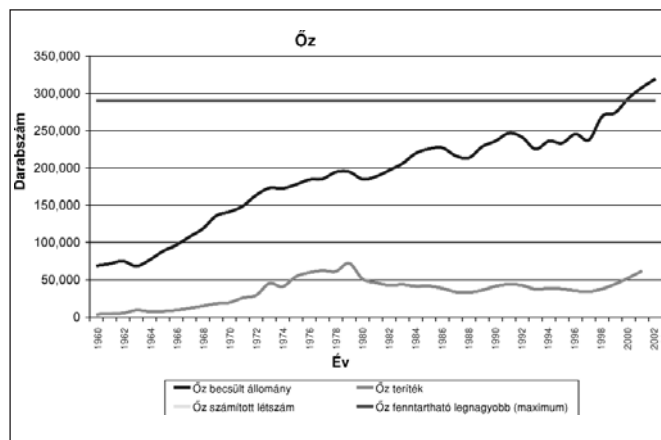
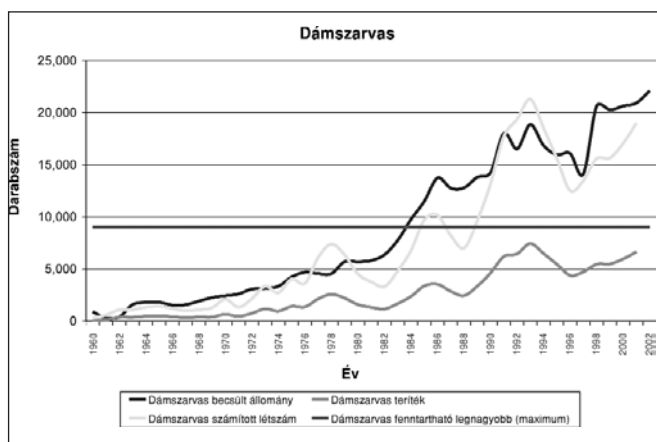
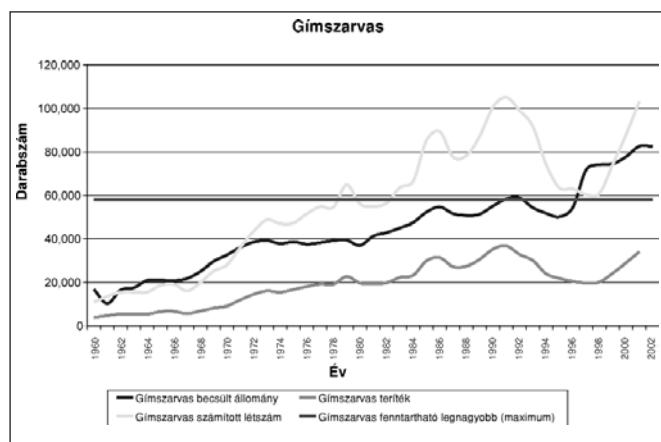
terium (1999. március) egyetértésével kiadott, elfogadott maximális létszám vadfajonként a táblázatban látható.

A szemléltethetőség kedvéért mellé-írtam az utolsó év lelövési és az utolsó év becslési (számított) adatát is, korrigálva az elhullással, hisz az is állományfogyást jelent.

Vadfaj	Megengedett max. létszám db	2001. évi			Létszám 2002. II. 28-án	
		teríték	elhullás	összesen	becsült	számított
Szarvas	58 000	34 048	2 053	36 101	82 572	103 146
Dám	9 000	6 652	392	7 044	22 107	19 006
Őz	290 000	61 851	8 759	70 610	319 553	-
Muflon	4 000	2 674	352	3 026	9 577	10 087
Vaddisznó	40 000	88 297	3 349	91 646	91 071	79 692

Gímszarvas létszáma országonként 1997-ben (fent) és 2002-ben (lent)(db)

jól látható a grafikonról a pestis alatti lehajló görbe, majd a minden fantáziát meghaladó emelkedés, amely 5 év alatt megháromszorozta önmagát.

A legutóbbi, 2001. éves vaddisznó lelövés 88 297 db volt. Felteszem a kérdést. Meglötünk-e minden má-

s próbálkozásaink is. Építettünk kerítést, amikor fiatalosainkat védtük a vadtól. 1988-1997 között megépítettünk 5444 km vadkerítést. (A villanypásztor kilométere nincs benne.) Ez a kerítéshossz 2,5-szerese Magyarország területének (2242 km). Nyilván ez az út nem járható. Telepítettünk 40 év alatt közel 460 ezer ha új erdőt, de ez csak 6000 db szarvas életterét biztosítja, ha magában van, s más vadfajjal nem terheljük a területet. – Ez a folyamat folytatódik, hisz 7-800 000 ha földterület vár beerdősítésre, de ez távoli jövő.

Mivel az eddig bemutatott állapot a jelen, gondjaink megoldását azonnal meg kell kezdeni.

Tisztelt Vadásztársak, kedves Barátaim! Az elkövetkező időszak vadászatára rá fogja nyomni bélyegét a gazdasági kényszer. Minden golyósfegyver schnellerének rugóját a VADKÁR fogja feszíteni. Sok vadászatra jogosult a megfizethetetlen vadkár miatt ellehetetlenül. Helyét, helyüket másnak kell átadni.

Csak fegyverrel, golyóval nagy munkával, sok vad meglövésével, de emellett mégis etikus, vadászias, átgondolt állományszabályozással lehetünk úrrá az általunk kialakított állapoton, de ezt meg kell kezdeni azonnal!

Turós László

A számított létszámnál az őz kivételével, ahol elakadt a logikám, mindennél a szaporodásbiológiai együtthatóval számoltam, a terítékből. – Tudom ez egy évre megtévesztő lehet, de 3 évre már biztosan jó. Hosszabb távra pedig a trendet kifogástalanul adja. Mivel 40 évet mutatok be, a grafikonok még megbízhatóbbak!

A számított létszámnál be kellene kalkulálni az orvvadászat eredményeit, és azt az elhullást, amit nem tudunk regisztrálni, mert nem találtuk meg. (De ezt nem tettem meg.) Ha mindezt 5%-ra becsüljük, az maga annyi szarvas, mint Győr-Moson-Sopron vagy Komárom-Esztergom megye szarvasa. – Így a kép egyre ijesztőbb.

Hasonló az eset a vaddisznónál, ahol

sodók vaddisznót? Nem hiszem. Pedig akkor a következő szezonra további erőteljes lelövést kell eszközölni, mert a vadászszézon végére azonos lendülettel dolgozva megjelenhet a vaddisznónál, a 100 000-es szám. Ez már több, mint ijesztő. Hús- és trófeaértéke sohasem fedezi kártételét, de lefoglalja az életteret.

Dönteni kell! Át kell értékelni a vaddisznóra vonatkozó vadászati szabályozást! Ugyanígy beszédes a másik 3 nagyvad grafikonja is. Kicsit sokat foglalkoztam a gímszarvassal és a vaddisznóval, de ezzel úgy vagyok, hogy a gímszarvas félttem, a vaddisznótól pedig félek.

Feltehetjük a kérdést, hogy mit tegyünk?

A gond a miénk. Részesei voltunk az előidézésének.

Az erdőgazdálkodás gazdasági szabályozásának lehetőségei az EU-csatlakozás tükrében

Az erdőgazdálkodás EU-EMOGA támogatása

Az erdőgazdálkodás céljaira nyújtott támogatások hozzájárulnak a *vidéki térségekben az erdők gazdasági, ökológiai és társadalmi szerepének* a megővéséhez és fejlesztéséhez. A támogatásoknak a következő célkitűzések elérését kell elősegíteni:

- a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítását és az erdészeti tevékenységek fejlesztését,
- az erdészeti erőforrások megővését és feljavítását,
- az erdősített térségek kiterjesztését.

A támogatások *csak magánszemélyek, azok társaságai vagy önkormányzatok és azok társaságai* tulajdonában levő erdők és területek vonatkozásában adhatók. (Ez a korlátozás nem vonatkozik a természeti katasztrófák és tüzek által károsított erdészeti területek helyreállítására és megfelelő megelőző intézkedésekre.)

A támogatás hozzájárul a Közösség és a tagállamok által nemzetközi szinten vállalt kötelezettségek teljesítéséhez. *Nemzeti vagy országgrészre vonatkozó erdészeti programokon*, vagy azokkal egyenértékű olyan intézkedéseken alapul, amelyek figyelembe veszik az európai erdők védelméről szóló miniszteri konferenciák által kidolgozott kötelezettségvállalásokat.

Erdészettel kapcsolatos támogatások célrendszere:

- *beruházások az erdőkbe, azok gazdasági, ökológiai és szociális értékének növelésére;*
- az erdészeti termékek feldolgozásának, kereskedelmének racionalizálását, fejlesztését;
- a faanyag, mint nyersanyag felhasználásával kapcsolatos korlátozott tevékenységeket szolgáló beruházások, az ipari méretű felhasználást megelőzően;
- új termékek, megoldások támogatása az erdészeti feldolgozásban és kereskedelemben;
- erdőtulajdonosok és gazdálkodók társulásainak támogatása, hogy a tagja-

ik fejleszthessék erdőgazdálkodási ismereteiket;

- az erdészeti termelőképesség helyreállítása természeti katasztrófák, tűzvészek után, valamint megelőző intézkedések bevezetése;

- *az erdők ökológiai stabilitásának fenntartása és fokozása, amikor ezeknek az erdőknek a védelmi és az ökológiai szerepe közérdeknek minősül*, valamint a tűzvédelmi gátak, pásztták fenntartása mezőgazdasági eszközökkel erdők, erdőtelepítések, egyéb hatásai: pl. erózió elleni védelem, akác esetén méztermelés, gomba, vadgyümölcsök, gyógynövények termeléséhez, falusi turizmushoz háttér, „hozzájárulás a vidéki tevékenység diverzifikálásához”, vadgazdálkodás;

- a megtermelt faanyag felhasználása, mint megújítható nyersanyag és energiaforrás. (Az EU-ban 2010-re meg akarják duplázni a megújítható erőforrások felhasználását.)

A tagállamok korlátokat határoznak meg a támogatásra jogosult befektetésre vonatkozóan. A támogatás teljes összege a jogosult befektetések arányában kifejezve maximálisan 40%, a kedvezőtlen adottságú térségekben 50%. Amennyiben a befektetést fiatal gazdálkodók hajtják végre, ez az arány elérheti a 45%-ot, kedvezőtlen adottságú térségekben az 55%-ot. A beruházások támogatására vonatkozóan a korábban már említett 40 és 50%-os mértékű korlátozásokat itt is alkalmazni kell.

A kedvezményezettek számára kifizetés teljesíthető, amennyiben az erdők védelméről és ökológiai értékük megőrzéséről fenntartható módon gondoskodnak, az intézkedéseket és azok költségeit szerződésben rögzítették. Az erdők ökológiai stabilitásának megőrzése és javítása, amikor ezeknek az erdőknek a védelmi és az ökológiai szerepe közérdeknek minősül, és költségei meghaladják az ilyen erdőkben végzett erdészeti tevékenységekből származó jövedelmet. *Az éves kifizetések mértéke minimumán 40 euró, maximális értéke 120 euró hektáronként*, a kifizetéseket a két érték közötti összegben állapítják meg a végrehajtott intézkedések tényleges költ-

segei alapján a szerződésben korábban előírt rendelkezések szerint.

Hivatkozott jogszabályok:

A TANÁCS 1999. június 21-i 1260/1999/EK rendelete a Strukturális Alapokra vonatkozó általános rendelkezésekről

A BIZOTTSÁG 1685/2000 EK rendelete a Strukturális Alapokról

A TANÁCS 1999. május 17-i 1257/1999/EK rendelete az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és bizonyos rendeletek módosításáról és hatálytalánításáról

A BIZOTTSÁG 1999. július 23-i 1750/1999/EK rendelete a vidékfejlesztés részére az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról (EMOGA) nyújtott támogatásról szóló 1257/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályokról

A BIZOTTSÁG 2002. február 26-i 445/2002/EK rendelete az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1257/1999/EK tanácsi rendelet alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról

1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről

102/2001. FVM rendelet az agrárgazdasági célok 2002. évi költségvetési támogatásáról

Az erdészet finanszírozása Magyarországon

Az erdőgazdálkodás mezőgazdaságtól is eltérő támogatási rendszere

A világ legtöbb országában politikai, társadalmi megfontolásokból az agrár ágazatot speciális gazdasági szabályzó rendszerben támogatják. Az EU-ban ennek különösen nagy a szerepe. Ugyanakkor az erdő, az erdei termékek a versenygazdaság részei, ahol minimálisan avatkoznak a piaci folyamatokba. Magyarországon az erdészet finanszírozási rendszere önálló szabályozással bír, amely elvében és gyakorlati elemeiben is különbözik a többi országtól.

Az erdő és erdőgazdálkodás országos jelentőségű közcélakat szolgál és igen kiemelt környezet- és természetvédelmi tényező, jelenlegi támogatottsága elenyésző az erdőterületi arányhoz képest. Az állami támogatás az erdő esetében nem más, mint a közszolgálati funkciójából eredő többletterhekhez való hozzájárulás. A többlettámogatás döntő részét a közérdekű erdőfenntartási feladatokra, a legkedvezőtlenebb természeti adottságú, fenntartandó erdőterületek erdőfelújítási munkáira indokolt fordítani.

Az erdőgazdálkodás támogatási rendszere része az agrártámogatásoknak, a sajátosságokat figyelembe véve azonban szükséges a kedvezmények rendszerének összehangolása, az ágazat jelentőségének megfelelő mértékű támogatás biztosítása, és érintett a tulajdonváltással és a birtokszerkezettel kialakult hátrányoktól.

Az Alap működésének zavarai már a 80-as évek végén jelentkeztek, az Országos Erdészeti Alapból az erdőfelújítás költsége már nem teljes mértékben került finanszírozásra. Az önálló Alap, az alap-szerű finanszírozás jogilag is megszűnt.

Az erdőfenntartási járulékat az erdőtvényben szabályozták. Az egyes fafajokra (csoportokra) és tájegységekre határozták meg a befizetendő értékeket, amelyek a fakitermelés konkrét fedezetétől, a gazdálkodó jövedelmezőségétől függetlenedtek. A felosztó-kirovó rendszerben a változatlan támogatások mellett sem képződött tartalék.

Az 1990-es években az erdőfelújítás normatív támogatása az agrártámogatások pályázatos rendszerében elszakadt az erdőfelújítás tényleges költségeitől (változásától), és fafajcsoportonként, felújítási módonként, illetve a lejtviszonyok szerint került differenciálásra, fafajpolitikai szempontokat érvényesítve.

A jelenlegi rendszer által keltett feszültségek és ellentmondások

1. Szemléleti alapállás ellentmondása

- a) tulajdonosi, gazdálkodói önállóság,
- b) a felosztó-kirovó rendszer meghaladottsága,
- c) az önerő és a támogatás szétválasztása.

2. A metodikai problémák

- a) erdőgazdálkodás helyett részfolyamatok kiragadása,
- b) eredmény, jövedelem fogalmak és összetevőinek mellőzése,
- c) általános, átlagos és állami értékek kivetítése az egyedire, a konkrétúra.

3. Az alkalmazott számítások, mérések alátámasztásának hiánya

a) adatbázis, feldolgozás esetlegesége, követés hiánya,

b) fakitermelési fedezetek, jövedelmek számszerűsítési hiánya,

c) erdőfelújítási, erdőfenntartási költségek számszerűsítési hiánya.

Az erdőfelújítás finanszírozása megújítási alapelvei:

- Az önerős erdőfelújításnál az önfinanszírozási alapelv szerint az erdőgazdálkodás, a fakitermelés hozamaiból kell megoldani az erdőfelújítási és erdőfenntartási feladatokat.

- A tartamosság biztosításánál az állam, a főhatóság feladata a megfelelő társadalmi, gazdasági, jogi környezet biztosítása, hogy a gazdálkodó felújítási kötelezettségét nagy biztonsággal, a közérdeknek megfelelően, konfliktusmentesen teljesítse.

- Az erdőtulajdonosokat, erdőgazdálkodókat segíteni szükséges, hogy feladataiknak megfelelhessenek, a fakitermelési árbevétel és az erdőfelújítási ráfordítás időbeli eltéréséből fakadó átmeneti tartalék rendelkezésre álljon.

- Az erdő tulajdonlása és kezelése, használata levált egymástól. Jövedelem és vagyonátcsoportosítás a tulajdonosok, a vállalkozók között a versenyszféra erdőgazdálkodásban kizárt.

- A társadalmi és gazdasági változások az erdőnél is a tulajdonos és a tőke megjelenésével, a tulajdonos és a vagyonkezelő érdekeltségének kinyilvánításával új helyzetet teremtettek, továbbá a módszerek EU konformitása is követelmény.

Az önerős erdőfelújítás, az egyéni erdőfelújítási bázis jellemzői:

- Kiküszöböli az erdőgazdálkodók közötti jövedelem-, vagyon-átcsoportosítást.

- Az állami támogatási szükséglet az átmeneti időszakban nő és a rászorultaknál folyamatos.

- Az önfinanszírozó rendszer nem jelenik meg bruttóan, a költségvetés nem torzítja az ágazat valós támogatását.

- Az erdőtvény alapján az erdőfenntartási járulék elszámolásával az erdőfelújítás kikényszeríthető, az el nem végzett munkák fedezetéhez adó módjára beszédhető, és a kényszerkezelés (erdőfelújítás) elvégeztethető.

- Növeli az erdőtulajdonos, erdőgazdálkodó felelősségét és racionális, költségtakarékos gazdálkodásra ösztönöz.

A javaslat az erdőtvény módosítását nem igényli az erdőtvény szellemét a tartamos erdőgazdálkodás

előírásának biztosításával szolgálja. A módosítás költségvetési támogatási jogszabályokat, FVM rendeletet érint.

A gazdaságtalanul kezelhető erdőterületek felújítása speciális megoldásokat igényel, amelyek garanciát adnak az erdőfelújítás pénzügyi forrásaira. A közérdekből fenntartandó erdőterületek esetében az erdőtvény támogatásról biztosítja a gazdálkodót. A gazdaságtalan erdők felújítása, erdőszerkezet átalakítása stb. felvállalt állami feladat, az agrártámogatás keretében, az erdőgazdálkodó pályázata alapján, nyilvános elbírálással indokolt finanszírozni. A pályázat mellett, a kis erdőtulajdonosoknál egyszerűsített pályázat és több éves támogatási pályázat működtetése is kívánatos.

Az erdőfelújítás közvetlen támogatása különösen akkor indokolt, ha a kedvezőtlen átlagos körülmények között működő erdőgazdálkodó szóban forgó erdőterületének hozamai részben vagy egészben nem fedezik a felújítás költségeit, vagy az erdő speciális felújítása olyan különleges intézkedéseket igényel, melyekre a közérdek miatt kerül sor.

A támogatás oka az erdő fenntartásának össztársadalmi érdeke. Forrása a költségvetési támogatás, ami a társadalom tehervállalását testesíti meg. Mértéke a támogatási célok és igények ismeretében határozható meg.

A jelenlegi helyzetben bizonyos egyetértés van kialakulóban az erdőfelújítás finanszírozásának a modernizálásra az EU-csatlakozásig. Az évek során a magán-erdő-tulajdonosok egyre nagyobb száma került bele a rendszerbe, amely akadályozza a módosítást, a befizetések révén erkölcsi követelésük van a saját befizetést viszszafizető támogatásra.

Az EU és Magyarország erdészeti költségvetéseinek harmonizálása

Az EU és Magyarország erdészetének költségvetési kapcsolati rendszerét összevetve lényeges különbségek tapasztalhatók. A nagyon is fontos technikai kérdéseken kívül (szabályozás, kifizető ügynökség stb.) mindenképpen szükséges az eltérések meghatározása után most már annak feloldása a fő erdőfelújítási támogatási területen.

Az EU fagazdaságát évtizedek óta meghatározó alapelv, hogy a legkisebb mértékűre szorítkozzon a piac korlátozása, az állam mesterséges piaci beavatkozása. Ezt a szemléletet kell most összehangba hozni az erdészeti üzemek álló-

mányviszonyokból származó jövedelem különbségeivel, valamint az általános vidékfejlesztési, környezetvédelmi törekvésekkel és igényekkel, amelyek jelentős, növekvő strukturális, kohéziós támogatásokra számíthatnak.

Az erdőgazdálkodás hosszú ciklusú folyamata, az erdőfelújítás több éves periódusa kiszámítható finanszírozást igényel, amelyben az EU viszonyok között a jelenlegi szemlélet, megfontolások, módszer és technika lényeges változására is sor fog kerülni.

Az erdőfelújítás szabályozási harmonizációja az EU általános elvei szerint ajánlott, de nemzeti hatáskörbe tartozik.

Az erdőfelújítás támogatásának javasolt korrekciója:

- átvezetési szakaszát a legrövidebbre célszerű venni,
- állami erdőgazdaságok működőképességének megőrzése EU szabálysértés nélkül is megkísérrelhető.
- A magántulajdonú erdők tulajdonosai és erdőgazdálkodói a korábbi befizetéseikkel erkölcsi alapot szereztek a támogatásra.
- Vagyon- és jövedelem-átcsoportosítás, keresztfinanszírozás nem tartható fenn.
- A rászorultak finanszírozásához, a magánerdő-gazdálkodás működőképességéhez a jelenlegit meghaladó költségvetési támogatásra van, lesz szükség.

Összefoglalás, a támogatások harmonizációjára vonatkozó összegző javaslatok

- Az állami erdőgazdálkodás támogatását csak nemzeti forrásból és megújított rendszerben javasolt és lehetséges megoldani.
- A magánerdő-gazdálkodás uniós és nemzeti források kombinációjával hatékonyan támogatható, amennyiben a megfelelő támogatási struktúra kialakul.
- Az erdőfelújítás rendszerének szeleme nem illeszkedik be az uniós normákba, nemzeti forrásból mindenképpen megújult struktúrában oldandó meg.

Az erdőfelújítás finanszírozásának felülvizsgálata és korszerűsítése az EU-csatlakozáskor		
Az erdőfelújítás finanszírozási hagyománya	Változások és átmenet. Jelenlegi helyzet és feszültségek	A támogatás korszerűsítése
Társadalmi (állami és szövetkezeti) erdővagyon és gazdálkodás.	Állami erdővagyon KVI és FNA tulajdonosi képviselői. HM és ÁPV Rt. tulajdonút kezelő részvénytársaságok. Egyéni és társult magánerdő-gazdálkodók (megbízási és bérleti típusú viszony).	Állami erdővagyon KVI és FNA tulajdonosi képviselői. HM és ÁPV Rt. tulajdonút kezelő részvénytársaságok. Egyéni és társult magánerdő-gazdálkodók (megbízási és bérleti típusú viszony).
Szektoronként, csoportonként elkülönült finanszírozási alapok, körök.	Szektorsemleges, egyesített felosztó-kirovó rendszer (HM belső elszámolás).	Tulajdonosi-erdőgazdálkodói önálló finanszírozás. Ellenőrzött elszámolás és pénzkezelés.
Erdőgazdasági bevételek (kitermelési költségmentes fakitermelési bevétel). A kezelőtől a természeti járadék átcsoportosítása.	Bevételekből törvényi előírású, tényleges járadéktól független elvonás.	Folyamatos gazdálkodásnál bevételből finanszírozás. Szakaszos gazdálkodásnál erdőfelújítási fedezet képzése.
Erdőfelújítási ráfordítások finanszírozása (fafajpolitikai eltérések). Elvonás és támogatás bruttó elszámolása és nettó pénzügyi lebonyolítása.	Erdőfelújítási ráfordítások részleges támogatása (fafajpolitikai eltérések). Elvonás, támogatás, pénzügyi lebonyolítás bruttó módon. Költségvetésben saját forrás támogatásként.	Önerős erdőfelújítás finanszírozás, társadalmi-költségvetési támogatás a rászorultság a társadalmi szolgáltatások alapján. Hatóságilag felügyelt saját számlás, finanszírozási körös pénzkezelés. Nemzeti erdőfelújítási, erdőfenntartási támogatás.

Az erdőfelújítás finanszírozása kalkulációs tételekkel (1000 Ft/ha)

Az EFJ meghaladja (a hosszú vágáskorú állományok esetén jelentősen) az EFNT-t.
Az EFNT teljes összege alacsonyabb az EF I. kivételének közvetlen költségénél.

Hosszú vágásfordulójú állományok, 1000 Ft/ha									
Fafaj	évek	0	1	2	3	4	5	6	7
Minta H	Bevétel		155						99
Hosszú vágásforduló	Kiadás	-450	-255	-30	-50	-25	-25	-25	-30

Rövid vágásfordulójú állományok, 1000 Ft/ha						
Fafaj	évek	0	1	2	3	4
Minta H	Bevétel		76			34
Rövid vágásforduló	Kiadás	-120	-115	-60	-20	-25

Megjegyzés:

Mesterséges erdőfelújítás talaj-előkészítéssel együtt (2002).

Közvetlen erdőfelújítási költségek tuskózás nélkül, vadvédelmi kerítés nélkül.

Az erdőfelújítás finanszírozásának korszerűsítési javaslata

Az erdőfelújítás finanszírozási rendszerét régóta jogszabályok (egyes elemeit 1996 óta törvény, más tételeit az éves támogatási rendeletek) rendezik. **A megváltozott tulajdonosi, gazdálkodási és jogszabályi környezet már korábban is felvetette a módosítást, de az EU-csatlakozás előtt, tekintettel annak EU-szabályozással konformmá nem tehető voltára, a 2003. évi agrártámogatásoknál célszerű korszerűsítését megtenni.** Az erdészeti termőhely és az erdőállományok különbségéből adódóan (valamint az erdészeti és természetvédelmi korlátozásokból fakadóan) azonban a tartamos erdőgazdálkodás, **az erdők** (különösen a magán tulajdonba került erdővagyon) **szak-szerű fenntartása jelentős területeken** (a kedvezőtlenebb erdőtenyészetű régiókban és a gazdaságilag értékeltenebb fafajoknál) **továbbra is támogatást igényel, javaslatunk szerint módosított formában.**

A korrekció a törvényeket nem érinti csak a támogatási rendeletek módosítását jelenti. A finanszírozási rendszer lényege, hogy a gazdálkodóknak alapvetően saját (fakitermelési) bevételükből kell továbbra is biztosítaniuk a kötelező erdőfelújítás ráfordításait, amelynek garanciájához a fedezet elszámoltatásának, megővésének és célzott felhasználásának (erdészeti) hatósági kontrollja a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően továbbra is fennmarad. Az erdőgazdálkodók az erdőfenntartási járulékok saját elkülönített számlájukon tartják, amelyből csak az erdészeti hatóság ellenőrzése mellett kizárólag erdőfelújítási feladatokat finanszírozhatnak.

Az erdőfelújítást az állam a rászorultaknál ettől függetlenül pályázati rendszerben 2003-ban is változatlan összegben támogatja a gyenge termőképességű, fatermelésben korlátozott stb. állományok esetén, illetve a korábbi befizetések rendezésére egyösszegű törlesztésként.

Az átállást illetően a gazdálkodási csoportok helyzetét konkrétan jellemezzük:

– **Az állami erdővagyon esetében a szervezetek folyamatos gazdálko-**

dást végeznek, és éves bevételeik és ráfordításaik alapján a **finanszírozási átállás különleges beavatkozást** (időbeli eltérések hiányában) **nem igényel.** Az egyéb állami és önkormányzati szervek önálló erdőkezelésének fenntartásakor (amelyből az agrárgazdasági társaságok a legjelentősebbek) a hasonló megoldás folytatható.

– A magántulajdonú erdők egy tekintélyes része hatóságilag rendezetlen és szervezeten kívüli kategóriába tartozik, amelyek gazdálkodását áttételesen javítja, de semmiképpen nem rontja a korszerűsített eljárás. **A magántulajdon esetében azon-**

ban az erdőgazdálkodás éves kiegyensúlyozottsága nem valósul meg, ezért a bevételek és a kiadások időbeli eltérése sajátos helyzetet teremt. Az egyéni használat és az erdőbirtokossági társulat esetében az erdőtulajdonosok és az erdőhasználók személyükben megegyeznek, finanszírozási egységenként működhetnek. A bérleti, haszonbérleti, használati jogviszony esetében a bevételek és a kiadások az erdőgazdálkodót illetik, az ő feladata a vagyon fenntartása, a használatot követő erdőfelújítás végrehajtása és finanszírozása az általános szabályok szerint.

– A magánerdő-tulajdonosi és erdőgazdálkodói szervezetek a közös érdekeltég alapján és támogatottan alakíthatnak finanszírozási közösségeket, amelyek az erdőfelújítási feladataik végrehajtására elkülönített pénzelszámolással együttesen tesznek eleget a törvényi kötelezettségüknek.

– **A magántulajdonú gazdaságok esetében a korábbi befizetések erkölcsi követelésként fenntartandók, amelyet a kifutásukig állami támogatásból szükséges biztosítani.**

A rendszer mielőbbi, már 2003. évi, bevezetése lehetséges és a fenntarthatóság miatt szükséges is, amelyhez a szabályozási, gazdasági döntést kell most meghozni, a részletek kimunkálása és kodifikálása szakosodottan a támogatási rendeletben történik meg.

Tervezet, Sopron, 2002. október

Afrika erdeiről

Az erdőterület Afrikában 640 millió ha természetes erdőből és 8 millió ha ültetett erdőből áll. Ez a földrész száraz területeinek kerekén egyötödét adja. Jellemzőjük a sokféleség: trópusi esőerdők, hegyvidéki és mangrove erdők egyaránt előfordulnak, de sok a ligetes, laza záródású fás terület is. Valamennyi afrikai országban vannak erdők, területnagyságuk országonként változik. 135 millió ha van a Kongói Köztársaságban és csupán 2000 ha Szent Ilona szigeten. 37 országban van több, mint 1 millió ha erdő, 10 országban pedig több, mint 20 millió ha.

A FAO 2000. évi kimutatása szerint az afrikai erdőkre nehezedő nyomás változatlan, területük összességében évente 1%-kal csökken. Ennek az érintett országok kormányai is tudatában vannak, ezért növelik az állami tulajdonú erdők arányát, a védett és rezervátum területek nagyságát és erőteljesen ösztönzik a lakosságot faültetésre, hogy ezzel is elvonják figyelmüket az erdőkről. Újdonság a közösségi erdőgazdálkodás fejlesztése, ezt demokratikus eszközökkel igyekeznek működtetni.

(Forest, Trees and People, 2002. 46. sz.)

Ref. Dr. Szodfridt István

A visszaszámlálás éve

Mielőtt új pályára áll a magyar erdészet, mielőtt belépünk az Európai Unióba, mielőtt...!! Abban a pillanatban sem fog megállni az élet, de biztos az, hogy amit addig nem végeztünk el, az elszalasztott lehetőségek súlyos következményekkel járhatnak. Az idő szorításában tájékozódásra várva figyelünk kifelé a mértékadó véleményekre, miközben a belső átalakulások folytán is jelentős megváltozó kérdések merülnek fel.

Olyan nagy tekintélyű szakember, mint *dr. Kollwenz Ödön* is felteszi a kérdést (Erdészeti Lapok, 2002. november): Mi lesz a sorsa az állami erdőnek a Nemzeti Földalagnál?, aggályait is kifejezve az esetleges privatizáció esetére.

Mielőtt visszatérnénk a főtémánkra, az EU-csatlakozásra való felkészülésre – mivel az előzőleg feltett kérdésre a lapunkban még nem jelent meg reakció – idézek *Mészáros Tamásnak*, az ÁPV Rt. Igazgatósága elnökének az egyik vezető napilapunkban (Magyar Nemzet, 2002. dec. 21.) megjelent nyilatkozatából: „Az erdőgazdaságok privatizációja nincs napirenden.”

A megnyugtató híren kívül azért is idéztem ezt, mert szeretném kihangsúlyozni, hogy milyen helyes kezdeményezésnek tartom a tájékoztatás szempontjából a szakmánkat érintő információk átvételét a napilapokból is a szaklapunkba.

Lapunk 2002. szeptemberi számában a Népszavából átvett írásban ismerteti *Holdampf Gyula*, az FVM EH elnökhelyettese az ágazat legfontosabb aktuális tudnivalóinak tömör összefoglalását az EU-csatlakozással is kapcsolatban. Az ismertetés záró konklúziója, hogy a csatlakozásra a magyar erdészeti intézményhálózat már rendelkezni fog az EU-s akkreditációval.

Igen fontos a kitekintő tájékozódás elősegítésére az olyan nagyívű, reprezentatív dokumentáció, mint *Csóka Péter*, az ÁESZ főigazgatója: A világ mérsékelt és boreális övi erdővagyona című tanulmánya az EL 2002. okt.–dec.-i számaiban. Kiemelve egy adatsort, hogy Magyarország az erdők tulajdonviszonyait tekintve sem a magas (>70%), sem az alacsony (<40%) köztulajdon

arányú szélsőségekbe nem tartozik, hanem az arany középúton áll (és remélhetőleg marad is, utalva a korábbi privatizációs felvetésre).

Megemlítek egy vélt tájékoztatási hiányosságot a készülő Nemzeti Erdőstratégijával kapcsolatban. Most van társadalmi véleményezésnek alávétve, ehhez a tézisei ismertetése elvárható lenne, kiemelten hangsúlyozva az EU-csatlakozással is összefüggő részeket.

A csatlakozáshoz szükséges ismeretek megszerzéséhez a részletes tájékoztatás fontos állomása a „Németország támogatja Magyarországot az európai integrációban” című cikk az EL decemberi számában. Ebben megjelenik tanulságként a nemzetközi segítőkészség megnyilvánulása az ismertetett projektben és a saját szerepünk és hozzáállásunk kérdése. Az együttműködés jelentőségét az adja, hogy ez az első erdészeti európai belépési partnerségi (Twinning) program és így a végeredménye döntő jelentőségű a továbbiakban.

Nem kívánok a színvonalas, közérthető nyelven megfogalmazott ismertetésből, betekintésből sokat idézni, csak néhány fontos témára szeretnék rámutatni vele kapcsolatban. A hangsúly a partnerségen van, a két tagország (Németország és Ausztria) számos közreműködő erdőigazgatási szerve és a csatlakozni kívánó ország erdészeti

igazgatása között. Nem az esetleg egészen más sajátosságokon felépülő német és osztrák működő rendszer szolgai átvételét célozza meg az együttműködés, hanem – amint az világosan meg is fogalmazódik a leírásban – a meglévő magyar rendszer áttervezését, hozzáidomítását az európai gyakorlathoz.

Nem azt várják tehát tőlünk, hogy teljesen feladjuk nemzeti sajátosságainkat, hanem éppen ezek megismerésétől, a szerzett tapasztalatokból a kiküldő országok és az egész Európai Unió számára is előnyt remélnék.

Ebből látszik a fogadó, kedvezményezett ország, tehát a magyar erdészeti igazgatás és kiemelten az ÁESZ nagyfokú felelőssége. Olyan fejlesztési közreműködést kell ugyanis biztosítaniuk – a folyamatos napi munka károsodása nélkül –, amely hosszú távon meghatározza a magyar erdészet helyzetét.

Azért fogalmazok ilyen általánosan, mert bármely magas szintig jut is el a projekt megvalósítása, több részletében annak befejezése és majd a működtetése, de főként a felhasználók felé való továbbvitele már mindenképpen a magyar szakemberekre marad.

Visszaautalnék az egész projekt korábban megfogalmazott céljára, hogy a csatlakozáskor egy akkreditált, működő, az uniós támogatásokat is fogadni képes rendszerrel rendelkezzen a magyar erdőgazdálkodás.

Vissza nem fordítható, át nem ruházható, történelminek nevezhető felelőssége a magyar erdészeti felső vezetésnek, hogy a kellő időben, határidőhöz kötve az ehhez szükséges döntéseket meghozza.

Ehhez azonban nagy segítséget kaphat az egész magyar erdészettársadalomtól, ha a maximális mértékig támaszkodik rá, a problémákat „leviszi” hozzájuk. Vonatkozik ez elsősorban az ÁESZ köztisztviselőire, az Igazgatóságok munkatársaira, a terepi erdőrendezőkre, erdőfelügyelőkre, akik közvetlen kapcsolatban vannak az „élő” erdészeti gyakorlattal. Ezáltal alakulhatnak ki a lehetőségekhez képest optimális, a legszélesebb elfogadottsággal, támogatottsággal bíró megoldások.

Csuka Imre
ny. erdőmérnök

Fotó: Jerome René

Magtermelő állományaink múltja és jövője

Gondolatok erdőnevelési és erdőrendezési kérdésekről a hatóság szemszögéből

Az érdeklődő és figyelmes olvasó most biztosan felkapja a fejét. És a jelen? Mintha a szerző elfelejtkezett volna a jelenről. Talán nincsenek magtermelő állományaink? E szót azonban szándékosan nem hangsúlyoztam, mert magtermelő állományaink jelenlegi helyzete semmiképp sem tekinthető rózsásnak. Igaz, vannak kifejezetten pozitív jelek is, gondolok itt a fenntartásra pályázható egységáras támogatásra, vagy a nemzetközi összehasonlításban is magas szintű akác-maggyazdálkodásra. Sok minden mással azonban nem tudunk büszkélkedni. Jóllehet az indulás többel kecsegtetett.

A magtermelő állományok az ötvenes, hatvanas években kerültek be a szakmai köztudatba. A tartalommal való feltöltéséért nagyon sok erdész kolléga dolgozott, tevékenykedett. Talán legismertebb ezen a téren (is) dr. Mátyás Vilmos munkássága, de meg kell említeni – a teljesség igénye nélkül – dr. Májér Antal, dr. Szappanos András, dr. Danszky István, Balázs József és dr. Bach István nevét is. Az ő munkásságuknak is köszönhető, hogy napjainkra a magtermelő állományok létjogosultságát szélesebb szakmai körökben sem kérdőjelezzük meg.

Pedig az induláskor a megalapozott szakmai irányelvek (Maggyazdálkodási Utasítás 1958) mellett elsősorban az értékes, nagy produktivitású és kiváló minőségű faanyagot adó, elsősorban tölgy- és bükkállományok 'fűrész előli elmentése' volt – kimondva, kimondatlanul is – a cél. Az idősebb kollégák visszaemlékezései szerint, talán nincs is olyan része az országnak, ahol ne történtek volna ilyen jellegű állománymentések. A magtermelő állományok kijelölésük, ill. hivatalos bejegyzésük pillanatában ezáltal tabukká is váltak. Ez a 'tabusodás' sajnos a kollégák szemében egyben érint(het)etlenséget is jelentett. Sokszor az üzemtervi előírások szerinti fahasználatok elvégzésére sem fordítottak gondot, de gyakori volt az is, hogy az üzemtervezések során egyszerűen elfelejtettek mindenfajta használati tevékenységet az állományokban. Ennek eredményeképp napjainkban 20-30 éves érintetlenségi állapotban is találunk magtermelő állományokat.

A magára hagyott állományokkal két probléma adódik. Az egyik, hogy egy-

korú, sokszor elegyetlen, korábban intenzívebben kezelt (fahasznált) állományokról lévén szó, nincs kellően kialakult lombkorona-szinteztettség és faji sokféleség az állományokban. Ezen állományok önfenntartó képessége emiatt gyenge, semmiképp sem hasonlít a természetközeli állapotú erdőkhöz. A másik, hogy a hagyományostól eltérő szemléletmód szerint a magtermelő állományokban a magfák (javafák) hálózatát meglehetősen tágira kellene kialakítani, elsősorban az idejekorán elkezdett, folyamatosan és céltudatosan végzett törzskiválasztó gyéritésekkel. A gyéritések elmaradása miatt ezek az állományok 80-100 éves korukra 'besűrűsödtek', hálózatuk sokszor még a hagyományos, fatermesztési elsődleges rendeltetésű erdőkhöz képest is eltulzottan sűrű. Ennek megfelelően a koronák alulfejlettek, beszorultak, zászlósak, a fák gyökérrendszere pedig csökevényes, fejletlen. Ez az állapot a magfák esetében már később sem nagyon változik, mert – elérve, vagy sokszor túllépve az aktív fejlődési szakasz életani határát – a legjobb segítő szándék ellenére sem lehet a kialakult testtömeg-arányokon (korona-törzs-gyökérzet) jelentősen változtatni. Sőt, az egyes magtermelő állományokban tapasztaltak szerint, a magukra hagyott magfák jelentős hányadát 10-20 év alatt a szomszédos böhöncök elnyomják, beszorítják. Fénykoronák, erősen fejlett gyökérrendszer és kiváló kondicionális állapot hiányában az állományok képtelenek elfogadható mértékű és rendszerességű magtermésre. Kimondhatjuk, *a hazai magtermelő állományok zöme* – kivéve talán az akác

esetét – *szerkezetében, hálózataiban, strukturáltságában nem tölti be elsődleges rendeltetését, azaz nem képes szaporítóanyag-, mag- és csemete-forrásként működni.*

A táblázat az OECD-listás – nemzetközi származásigazolásra kötelezett – fafajok magtermelő állományainak származási körzetenkénti megoszlását mutatja. (Az egyes fafajok esetében a körzetek száma és határa eltérő a 91/1997. FM rendelet melléklete szerint.) Az összesen mintegy 4200 ha terület első hallásra soknak tűnik, de ez hazánk teljes erdőterületének csak alig 2 %-e. Az EU sok tagállamában ugyanez az arány 1-3% körüli érték, azaz egy nagyságrenddel magasabb arányt képviselnek a nemzeti erdővagyonon belül. Természetesen óva intenek mindenkit a sablonos összevetésektől és a szolgálai megalázkodástól. Uniós tagságunknak nem lesz sem előírt, és remélhetőleg önként vállalt feltétele sem a magtermelő állományok területének drasztikus növelése.

Ugyanis az EU-n belül is várhatóan megmarad a lehetőség – kisebb-nagyobb módosításokkal ugyan – a jelenleg legnagyobb volumenben előállított SZAZ, származásazonosított kategória használatára. A jelenleg is alkalmazott szaporítóanyag-rendszerünkön lényegében tehát nem szükséges változtatni. Azonban a magtermelő állományok egyfajta, az erdőgazdálkodást minősítő mutatónak is tekinthetők. Hiszen mindenhol a legjobb minőségű, legértékesebb erdőket választják ki ilyen célra. Sok tagországban csak magtermelő állományi szaporítóanyag kerülhet forga-

SZÁRMAZÁSI KÖRZET*	1	2	3	4	5	6	ÖSSZESEN
FAFAJOK	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(ha)
<i>Alnus glutinosa</i>	3,9	13,9		3,4			21,2
<i>Carpinus betulus</i>	22,2						22,2
<i>Fagus sylvatica</i>	160,8	354,0	109,6	91,0	247,4		962,8
<i>Fraxinus angustifolia</i>	17,4		17,2				34,6
<i>Fraxinus excelsior</i>	0,8					28,7	29,5
<i>Juglans nigra</i>	4,7			32,5	20,6		57,8
<i>Larix decidua</i>	6,6		6,5				13,1
<i>Picea abies</i>	1,1		2,7				3,8
<i>Pinus nigra</i>				78,8			78,8
<i>Pinus sylvestris</i>	31,7	33,0		69,3			134,0
<i>Populus alba (P. canescens)</i>	1,7						1,7
<i>Quercus petraea</i>	92,5	45,2	231,3	174,8	149,9		693,7
<i>Quercus robur</i>	437,7	366,2	26,3	60,3	509,7		1400,2
<i>Robinia pseudoacacia</i>	701,1						701,1
<i>Tilia tomentosa</i>		34,2		2,9			37,1
ÖSSZESEN							4192,0

* A származási körzetek száma és határai fafajonként eltérőek a 91/1997. FM rendelet 2. melléklete szerint

lomba, garantálva ezzel a szaporító-anyaggal szemben elvárt erdészeti – felhasználási szempontok szerinti – minőségét is. Leginkább azonban a csemetermelés minőségi szintjét érzékelteti a magasabb genetikai értékű – magtermelő állományi, plantázs, anyatelepi – szaporító alapanyagok aránya. *Erdőgazdálkodásunk minőségi megítélésének javítása mellett saját szakmai érdeklőnk is magtermelő állományaink területének növelése, melynek során az uniós átlag tíz éven belüli megközelítése reális cél lehet.*

A fenti gondolatok mentén fogalmazta meg az OMMI a magtermelő állományokkal kapcsolatos fejlesztési stratégiáját. A gazdálkodókkal folyamatos párbeszédben és közös munkával választjuk ki azokat a középkorú, kiváló adottságú erdőállományokat, amelyek bizottsági minősítés (értékelés) alapján kerülnek magtermelő állományi besorolásba. Elsősorban tölgy és bükk, mint szakaszosan termő és erdőgazdálkodásunk alapját képező fafajok állományai kerülnek minősítésre, de az akác kiemelt szerepe is fennmarad a jövőben. Az ábra az 1995–2002. időszakban minősített magtermelő állományok fafajonkénti megoszlását mutatja. Az akác magas arányát a gazdálkodói érdekelttség magyarázza. Az állományok kiválasztásánál a következő, sok EU-s tagállamban is alkalmazott, szempontokat vesszük figyelembe:

- Legalább 10 ha-os terület
- Az állomány átlagosnál jobb minőségi (törzsegyenesség, villásodás stb.) egyöntetűsége
- Kiváló termőhelyi adottságok (1-3. termőhelyi osztály)
- Második szint jelenléte vagy kialakulásának lehetősége
- Az első vagy második törzskiválasztó gyérités előtti állapot

A minimális 10 hektáros terület a leg-

újabb genetikai kutatási eredmények alapján került megállapításra. Alapja, hogy a tényleges populációméret (a szaporodásban résztvevő egyedek összessége a populáció) több tíz hektáros nagyságrendű az erdei fafajok esetében. Gyakorlatias kompromisszumnak tűnik a 10 hektáros határérték. A Bakonybéli Erdészetenél 2000-ben minősített 100 hektár feletti bükkös tömb már ilyen szempontok szerint került kiválasztásra, megcélözva ezzel egy optimális gazdálkodási területnagyságot is, ahol a magtermelő állományokra vonatkozó sajátos erdészeti beavatkozások gazdaságosan folytathatók.

Az állomány minőségének megítélésében a korábban is alkalmazott, tulajdonságonként 1-5 értékpont közötti osztályozás játszik főszerepet. A bizottsági szakértők által, mintaterületeken elvégzett minősítés számítógépes kiértékelését az OMMI-ban végezzük el. A minimális értékhatár feletti állományokat magtermelő állományként regisztráljuk.

Az átlagosnál magasabb vágásérettégi kort csak jó termőhelyi körülmények között lehet megcélözni. A fák jó egészségi kondíciójának biztosítása és a minőségi fatermesztés lehetősége is az átlagosnál jobb termőhelyeken képzelhető csak el. A magas genetikai minőségnek ezért kell párosulnia a jó termőhelyi viszonyokkal.

A második szint feladata a ritka hálózatban levő magfák alatti záródás, ezzel a talajárnyalás és gyommentes állapot biztosítása. A jól záródó második szint árnyalja a magfák törzsét is, lehetővé téve a minőségi rönkanyag termesztését is. *A nyugat-európai példák szerint a jól kezelt magtermelő állományok kiváló magfáit egyedi árverésen igen magas árszinten értékesítik. Véleményem szerint a magtermelés, mint elsődleges rendeltetés mellett a minőségi fatermesztés is haszonlóképp megoldható a hazai állományokban.*

A véghasználati korra megcélzott, 90-120 db/ha magfa-hálózat fokozatos kialakítása talán a legfontosabb feladat magtermelő állományainkban, amit a törzskiválasztó gyéritésekkel kell kezdenünk. Tölgyeseink és a bükk esetében 50-70 (80) év között, 3-4 fokozatban elvégzett gyéritések feladata a magfák fokozatos növőtér-kialakítása, elsősorban felső szintű belenyúlásokkal, egyidejűleg a második szint fokozott kímélésével. A hagyományosnak mondható, 'gyakran, mérsékelt' elv alkalmazása tökéletesen illeszkedik a fenti stratégiába.

Az elmúlt évek tapasztalatai szerint a jelenlegi erdőrendezési és erdőfelügyeleti rendszer nem lehet igazán képes a magtermelő állományokban végzendő fahasználati munkák ésszerű, a hatóság által is dokumentálható levezénylésére. Ennek oka nagy részben a jogszabályi kötöttségekben rejlik. A jelenlegi rendszer nem tudja rugalmasan kezelni, hogy egy állományban akár négy, esetleg öt törzskiválasztó gyérités is lehet, amelyek befejezési ideje 80-90 éves korba is átcúsúzik. A munkák fentebb ismertetett jellege, valamint a megcélzott magas 120-160 (180) éves vágáskorhoz viszonyított közepes korosztályi érintettség miatt törzskiválasztó gyéritést végzünk akkor is, ha ezt az erdészeti hatóság nem ismeri el. A hagyományos erdőkben már növedékfokozó gyéritési szakasznak számító 70-90 év a 140-160 éves véghasználati kor 50-65%-ának számít. A kérdés nem csak elvi jelentőségű. Az erdőfenntartási járulékot a törzskiválasztó gyéritések esetében

MINŐSÍTETT MAGTERMELŐ ÁLLOMÁNYOK TERÜLETE (1995-2002, 1081 ha)

nem kell megfizetni, és az így felszabaduló 'extra bevétel' a gazdálkodó a gyéritések magasabb költségeinek fedezésére tudja fordítani. Az OMMI által előírt és ellenőrzött munkák, így pl. a jelölések magasabb munkadíja, a többlet festékköltségek, a kíméletes fahasználati technológiák kisebb termelékenységű és jövedelmezősége számításaink szerint – országrészenként ugyan eltérő mértékben – egyensúlyban vannak a járulékok összegével.

A legtöbb esetben az AESZ részéről elfogadják szakmai és gazdaságossági érveinket, de megfelelően egyértelmű jogszabályi háttér hiányában leginkább csak a gazdálkodóval szembeni jóindulatra futja a lehetőségekből.

Egyértelmű javulás következhetne be a vonatkozó jogszabályok kedvező módosításával. Az erdőtörvény végrehajtási rendeletének (29/1997. /IV. 30./ FM rendelet) 102.§-ának 2. bekezdésében levő meghatározás módosítására tettünk javaslatot az alábbi szöveggel:

„(2) Nem kell erdőfenntartási járulékot fizetni a növedékköszítő gyéritések és végbasználatok során kitermelt elhalt faanyag után, ha annak mennyisége az erdészeti hatóság részéről a fakitermelés engedélyezése vagy ellenőrzése során egyértelműen megállapítható volt, és mennyisége meghaladja az erdőrésztel élőfakészletének öt százalékát.”

Továbbá nem kell erdőfenntartási járulékot fizetni az OMMI által nyilvántartott, az erdőtörvényben meghatározott vágásérettségi kor 70%-át el nem ért magtermelő állományokban végzett növedékköszítő gyéritések után, ha a munkákat az OMMI engedélyével és szakmai irányításával (jegyzőkönyvi jóváhagyásával) végezték el. Az elengedett járulékok összege teljes mértékben az OMMI által jóváhagyott magtermelő állományi külön feladatok elvégzésére fordítandó.

Ha a változtatást az FVM elfogadja, a magtermelő állományok jelenleg legégetőbb problémája oldódna meg. Meggyőződésünk szerint a legtöbb esetben a természeti, termőhelyi adottságok, valamint a gazdálkodói és hatósági érdekek együttesen rendelkezésre állnak, ami alapján a magtermelő állományok fentebb vázolt kezelését el lehet kezdeni. Hosszú távon azonban feltétlenül szükséges a gazdálkodók anyagi érdekességét is megteremteni, hatósági szabályozási eszközökkel biztosítani. A jelenlegi területi adatok alapján a következő számokkal kalkulálhatunk.

Egy tízéves üzemtervi ciklusban az állományok mintegy 50%-a kerülhet gyéritésre, ami a 4200 ha felét, azaz 2100 ha-t, éves átlagban lebontva 210 hektár gyéritési területet jelent. A kalkulációnál figyelembe vettük a vágásérettségi kor 70%-ában meghúzott korhatárt is, ami egy 140 éves bükkös esetében 98 éves határt jelent. Hektáronként 50 köbméter átlagos fatömeggel számolva – amiben benne van a legjobb bükkösök, valamint a gyengébb akácok fatömege is – 10 500 köbméter kitermelt gyéritési fatömegről beszélhetünk. Ezután a be nem fizetett járulékok összege – jelenlegi áron 1300 Ft átlagos értéket alapul véve – országosan is csak 13,65 millió Ft lenne évente. A javasolt fejlesztéseket figyelembe véve, a területnagyságot fokozatosan háromszorosára növelve is csak 40-45 millió forintos ki nem fizetett 'támogatást', ill. elmaradt bevételt jelentene az Erdészeti Alap költségvetésében. Tekintettel a kérdéskör szakmai súlyára, véleményem szerint, ez az összeg nem jelent(het) túlzott megterhelést erdőgazdálkodásunkra. Hatása

azonban már középtávon, 5-15 év alatt mérhető lenne mind a magtermelő állományok területének növekedésében, mind azok állományszerkezetének fejlődésében és várhatóan a begyűjtött szaporító alapanyag mennyiségének növekedésében.

Együttműködési megállapodás

Őri István, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium közigazgatási államtitkára, valamint Béndek József, a Határőrség országos parancsnoka együttműködési megállapodást írt alá a védett fajok megóvása érdekében.

A megállapodás alapján a nemzeti park és a határőr igazgatóságok, valamint az országos szakmai irányító szervezet hatósági és szakmai együttműködése valósul meg. A két szervezet közös célja a természetvédelmi jogszabályok

és érdekek kiemelt érvényesítése. A megállapodásban kötelezettséget vállalnak az államhatár rendjét sértő cselekmények, így például a védett fajok kereskedelmének megelőzésére, illetve a bűncselekmények felderítésére. Kölcsonös továbbképzési lehetőséget biztosítanak egymásnak, közös feladataikat összehangolva hajtják végre. A Határőrség és a Természetvédelmi Hivatal tájékoztatják egymást a szakterületüket érintő hatályos jogszabályokról.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Állami Erdészeti Szolgálat Miskolci Igazgatósága **erdőfelügyelői** munkakör betöltésére okleveles erdőmérnökök jelentkezését várja. Az alkalmazásnál előnyt jelent 3 év szakmai – különösen erdőtervezői – gyakorlat, számítástechnikai ismeret, gépjárművezetői jogosítvány.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- szakmai önéletrajzot,
- a diploma másolatát
- erkölcsi bizonyítványt

Az illetmény a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvénynek megfelelően kerül megállapításra. Tartós munkavállalás esetén szolgálati lakás biztosított.

A pályázatot az Állami Erdészeti Szolgálat Miskolci Igazgatósága címére (3535 Miskolc, Árpád u. 90.) kérjük eljuttatni. További információ kapható Bényei Sándor igazgatóhelytettől, tel.: 46/531-022.

Mi lesz veled Vadásztársaság?

Tudjuk a jelenlegi vadászterületekre vonatkozó vadászati haszonbérleti szerződések, vele együtt a vadászterületekre vonatkozó tízéves vadgazdálkodási üzemtervek érvényességi ideje határozott időtartamra, általában 2006. december 31-éig tart. Addig, hacsak nem történt valami súlyos jogszabálysértés, a vadászati törvénybe vagy a haszonbérleti szerződésbe ütköző súlyos cselekedet a haszonbérelő vadásztársaság részéről – ilyen eseteket most nem sorolok fel –, akkor a terület vadásztársaság „kirobbanthatatlanul” megmarad a fenti időpontig haszonbérlelőként a haszonbérrel vadászterületen.

Na, de mi lesz 2006 után, de már előbb is, a terület vadásztársaságokkal?

Működnek majd, tudnak vadászterületet bérelni, együtt marad a tagság? És még számtalan kérdés merül fel már napjainkban. Igaz, nagyon kevesen mernek most szembenézni a várható problémákkal, de legalábbis választ nem adnak.

Hát én most szembenézek a témával. Számtalan vadásztársasági vezetőt, tagot és földtulajdonost kérdeztem meg erről, meg van saját tapasztalatom is.

Leginkább azt mondják, hogy a vadásztársaságok jövőjét kétféleképpen látják alakulni a következő ciklusban. Először is a földtulajdonosok a vadászati jog hasznosítása tekintetében az elmúlt évek alatt „megokosodtak”. Ezek a föld-erdő tulajdonosok a földtulajdonhoz kötődő vadászati lehetőséget saját maguk akarják hasznosítani, akár úgy, hogy csak *saját* tulajdonú földterület nagyságon, vagy ha marad a vadászterületek minimális nagyságaként az előírt 3000 hektár, akkor azon a területen saját társult vadászati jogközösség keretében. Erre a legjobb bizonyíték, hogy a vadász földtulajdonosok jelenleg is arra töreksznek, hogy egyre több nagyobb földterület tulajdonába jussanak. Folytatják a földvásárlást, amelyet támogat a földterületek koncentrációját elősegítő állami támogatási rendszer, rendelet is.

A másik út, ahol az elmúlt vagy a még elkövetkező évek folyamán jó (volt) a kapcsolat a vadásztársaság és a földtulajdonosok között, ott van, lehet remény vadásztársasági vadászatra. A jelenlegi vadászoknak – ha nincs földjük – ott, ahol vadászni szeretnének majd a jövőben is, célszerű lenne már most földet venni, vásárolni, erre a cél-

ra pénzeszközöket fordítani. Egyik földtulajdonos vadásztársasági elnök azt mondta: „Olcsóbb most földet venni, mint majd vadászni.” Igaz, pénzért mindig lehet majd vadászni. De az a vadász, akinek nincs földje, mindig – már most is – tartsa tiszteletben a földet, a földtulajdonost, a földtulajdonos jogát és törekedjen a vadkár és a vadászati általi kárt megelőzni, vagy objektíven téríteni, mert ezek okoznak és fognak mindig bajt okozni.

A földtulajdonos mindenképpen hasznot akar a földtulajdonához kötött vadászati jogból. Mégpedig úgy, hogy vagy fizessék meg jól a vadászok, azt, hogy a földjén vadászhatnak, vagy maga teremt belőle hasznot, saját magának.

(Megjegyzésem: Azt hiszem, leáldozóban van, de leginkább lesz az ingyenes, potyázó, meghívásos, kapcsolati vadászatok ideje, amelynek még mindig van ma lehetősége vadásztársaságok esetében. Bár sok helyen vendéget hívní már ma is csak pénzért lehet!)

Folytatva a megkezdett gondolatot, milyen költségei lesznek a saját jogú vadászati formának? A vadásztatás adókötelezett, a vadhús, csak ha eladja, 12,5 százalékos áfa-val terhelt, hivatásos vadászt kell foglalkoztatni és vadvédelmi hozzájárulást, valamint garantált hasznot fizet azoknak, társult vadászati jog esetén, akik nem vadásznak.

Ezzel szemben minden bevétel az övé: vadásztatás, vadhús, mert amit lelő, akár meg is eheti, a vadkárt meg saját maga viseli stb. Drágán fogja adni a vadászatot vagy a saját szórakozásaként fogja űzni.

A leírt móddal szemben, a vadásztársasági formációt védelmezők azt mondják, ez az egyetlen megoldás és biztosíték, hogy a vadászból-vadgazdálkodásból származó bevétel, haszon – mivel az a vadásztársaság részére nem osztható, közös vagyon – visszafordításra kerül a vadászterületre, annak fenntartására stb. (Ebben van igazság, mert a földtulajdonos vélhetően nem fog visszafordítani ilyen bevételeket a vadászterületére.)

Csakhogy egyre nagyobb a probléma a vadásztársaságok elszegényedése miatt, amely folyamatot egyértelműen lehet tapasztalni. Mondjuk azzal, hogy egyre emelkednek a vadásztársasági belépési díjak és a tagdíjak. (Na lám, saját jogú vadászati mód esetén ezt sem

kell a földtulajdonosnak fizetnie.) Meg az állami vadgazdálkodási alaphoz benyújtott pályázatok száma, meg a kiadási tételek. Ezen utóbbiakkal most nem foglalkozom, azok ismertek. Ide csak apró megjegyzés: az olaszok nem vesznek át élőnyulat, alig jönnek vadászni. Miből lesz bevétel, amivel a költségeket fedezni lehet? Jó kérdés.

Inkább foglalkozom a vadásztársaságokkal.

Alig akad olyan vadásztársaság, amelyben már jelenleg is ne lenne belső ellentét a tagok között és ezen belül a földtulajdonos és nem földtulajdonos vadászok között, de leginkább a vadásztársaságok és a földtulajdonosok között. Rendben. Tudom, hogy ez alól akad szép számmal kedvező kivétel, ami erősíti a szabályt. Csak olyan nehéz ilyen vadásztársaságot találni!

A fentieket igazolja, hogy egyes vadásztársaságok által haszonbérrelt területen belül elhatárolt területrészekre korlátozták, szabályozták egyes ún. brigádok, településeken élő vadászok vadászati lehetőségét. Házi Szabályzatban, sőt alapszabályban írták ezt elő. (Különvéleményem, hogy ezek a belső rendelkezések jogsértők!) Át sem mehetnek a másik csapat vadászterületére. Számtalan vadászterületen már elkészítették a terület új elosztásának rajzát, térképét, csak még a fiókban vagy ládafiában helyezték el, majd 2006 körül előszedik.

Aztán itt vannak a vadásztársasági tagsággal *nem* rendelkező vadászok. Nincs tudomásom róla, mennyien – 3 vagy 5 ezren – vannak, mert erről még nem hoztak nyilvánosságra adatot, de ők már nem foglalkoznak vadásztársaságokkal, tagsággal, pénzért folytatnak vadászati tevékenységeket. Esetleg ezek száma majd növekedni fog, hiszen ma már ugyanúgy, mint „régen”, alig lehet bejutni a vadásztársaságokba, amit még korlátoz a vadászati törvény, mivel előírja a 100 hektár tagonkénti vadászterület nagyság biztosítását.

Hát ha ehhez hozzáteszem a kötelező vadász kamarai tagság törlését tartalmazó alkotmánybírói állásfoglalást, akkor tényleg lehet töprengetni a vadászati törvény, vadgazdálkodásban meglévő számtalan problémán. Nincs a tópon a vadászati téma.

Szóval: mi lesz veled vadásztársaság? Ezek gondolatok. Ki mer írásban hozzászólni?

Dr. Balázs István

Adalék az adventív (honosított, honosított) növényfajok ismeretéhez

Az Erdészeti Lapok 2002. februári számában *Bartha Dénes* kitűnő összefoglalást közöl az adventív növényekről, elsősorban a fa- és cserjefajokról. Jól rendszerezett áttekintést olvashatunk ebben az írásban, valamennyiünk okulására szolgálhat. Az adventív fajok gyors terjedésének okát elsősorban szaporodási stratégiájukban jelöli meg, a bőséges maghozam, a kiváló sarjadzóképesség és az igénytelenység azok a tulajdonságok, amelyek a sikertörténet magyarázatául szolgálnak. Az értékelésből – megítélésem szerint – a termőhelyi megközelítés maradt ki, ehhez kívánok néhány adalékkal szolgálni. Mondanivalómat a Duna–Tisza közének példájával szemléltetem, ehhez rendelkezem megfelelő adatokkal.

Az adventív növényfajok az egykori, természetes megjelenésű növényfajok kiszorításával jutottak jelenlegi helyükre részben spontán terjeszkedés, részben – fajok esetén ez a gyakoribb – emberi közreműködéssel. Sikerük oka az, hogy a korábbi, természetesnek minősülő növényzet életfeltételeit szolgáltató élettelen háttér – termőhelyi vagy ökológiai tényezők összessége – az elmúlt 200–300 évben gyökeresen megváltozott, és az adventív növényfajok ezekhez a változásokhoz tudtak jobban igazodni, mint a természetesek. A változások közül a teljesség igénye nélkül sorolok fel néhányat:

1. *Megváltoztak a vízrajzi viszonyok*, és gyengül a növények vízellátottsága, ennél fogva a természeti adottságok szárazabbra változtak, ennek tényei:

– A XIX. században folyószabályozásokat végeztek. Következmenyei:

a) A kanyarok átvágása miatt rövidült a folyómeder, nőtt a meder esése és ez meggyorsította a víz levonulását. A meder rövidülése a víztározó képességet csökkentette, a rövidebb mederben kevesebb víz fér el, az árlevonulás nagyobb vízmagassággal lehetséges. Ezt *Magyar Pál* Alföldfásítás című monográfiája érzékelteti. A Tisza korábbi 1211,7 km-es medre 482,8 km-re rövidült, vagyis erősen csökkent.

b) Az Alföld ősi állapota a folyószabályozást megelőző időszakban 2/3-ad részében mocsár és vízjárta terület volt, csak 1/3-a száraz. A vízköntések vízének visszavonulása után a mélyedésekben jelentős mennyiségű víz maradt vissza, ez nagy kiterjedésben kedvezett a mocsári

növényzetnek. A gátak megépítése ezt az előtést megszüntette, vele együtt a vízátlások vízének talajvízre tett hatását is.

c) A folyószabályozások utáni vízrendezések nyomán korábbi alföldi vízfolyások is megszűntek.

d) A gátak építése után megmaradt mocsaras területeket sokfelé csatornázták. Az ezt megelőző állapotot Kunszentmiklós szülötte, a Kossuth-díjas *Varga Domokos* erdőmérnök a következőkkel jellemzi: „A területet sokfelé laposok, székek, tavak, bogárcsók, tocsgók, őrjegek, vízfogó hajlatok, fertők, lápos részek, ingoványok, lacák, csintoványok, dzsindzsások, szittyók, kákások, gödrös laposok, kelők, sömjének, tisztások, pocsolyások borították” (az ízes megnevezések egyike-másika érdekes lenne további használatunkra!). Majd így folytatja: „Bizonyos, hogy ezeknek a szép múlt időknek velejárói a posvány, mocsár, malária, mindenféle egyéb betegség s a legprimitívebb állapotok voltak”. A csatornázások szükségességét nem lehet vitatni, hirtelen jött özönvizek, hóolvadákvizek belvizeket okoznak, és ezek levezetésére szolgálnak a csatornák. Ha akkor ásnák őket, amikor a települések nyakán a víz, elkéstek. Ezeket tehát nem lehet nélkülözni, inkább üzemeltetésük szakszerűségére kellene jobban ügyelnünk.

e) Az ismétlődő nagy területű vízköntések megszűnése előhívta a szikes talajokat is. *Ballenegger Róbert* kiváló szikes talaj tudósunk szerint a szikesek eredetileg is voltak, csak víz borította őket, lecsapolása után kerültek a felszínre. Előbukkanásuk tehát valamiképp kapcsolódik a vízrendezési munkálatokhoz.

2. A XVIII. század végén, XIX. sz. elején nagyszabású homokmozgások *változtatták meg a talajok állapotát*. A már kialakult talajokat a szél elhordta, a megmaradottakat letakarta és teljesen új termőhelyi minőséget hozott létre. A homokmozgást részben a hadi cselekményekkel összefüggő erdőirtások okozták, de az is, hogy a békés időszakokban szaporodó bevándorlások, bevándoroltatások által is növelt létszámú lakosságnak szüksége volt újabb termőterületekre. A nagyszabású homokmozgást azonban elsősorban a kevesebb ember eltartására alkalmas szilaj állattenyésztésről a szántó- földi művelésre áttérés okozta. Az állattar-

táshoz zárt növénytakaró volt szükséges, ezt ugyan a marha járása helyenként megbontotta és a disznó túrása is hatott, azonban ez csak helyi jelentőségű homokmozgást okozott. Jelentősebb volt a nagy területű, szántásokkal megmózdított és lazává tett homok vándorlása. *Szabó Kálmán*, Kecskemét szőlőgazdálkodásának múltját bemutató könyvében erről így ír: „A futóhomok elterjedésének okát nem kereshetjük másban, mint a hódoltság után alföldünkre özönlő idegen népáradat és az 1742. évi megváltakozással visszatelepülő kunok gyorsan szaporodó telepeinek, községeinek gazdálkodásában. Nekik az Alföld silányabb, homokos területe jutott. Azon kellett megélniük. Amikor a XVIII. század második felében az addigi, majd egyedüli jövedelmi forrást jelentő jószágtenyésztés helyett a földművelés lép előtérbe, a kunok – nem lévén más földjük – feltörték a silányabb homokot s a száraz, szeles időjárás is hozzájárult, hogy a megindult homok, mint tenger áradása, előtéssel fenyegetett minden élőföldet”.

Ehhez az idézethez még hozzá kell tennünk azt, hogy a még jobb eltartóképességgel rendelkező későbbi szőlő- és gyümölcsstelepitések pedig mélyfogatásos talaj-előkészítést kívántak és ez még erősebb változást hozott a talaj állapotában – az erdőültetvényeknél talán nagyobb felületen. Számolnunk kell még a belterjes mezőgazdálkodással együtt járó erőteljesebb talajszellőzés humuszkészletek gyorsabb lebomlását előidéző hatásával is, valamint az ültetvények gépi művelését elősegítő rónázásokkal is. Utóbbi a hullámos terepfelületen egyengetését jelentette a kialakult talajviszonyok drasztikus megváltoztatása árán. Vagyis a talajtakaró az eredeti, természetes állapothoz képest igen jelentősen megváltozott.

Az elmondottakból a következőket vonhatjuk le:

1. Az elmúlt néhány száz év alatt a Duna–Tisza köze természeti viszonyai visszafordíthatatlanul és gyökeresen megváltoztak.

2. A korábbi állapothoz szokott növényzet részére az új körülmények ritkán nyújtanak megfelelő lehetőséget, ezért visszaszorulásuk a megváltozott természeti viszonyok következménye és a helyükre érkezett adventív növényfajok

megtelepedése vagy megtelepítése alkalmazkodás az új körülményekhez.

3. Mindez nem jelenti a korábbi őshonos és természetes fafajok teljes kiszorítását, gondos termőhelyfeltáró munkával meg lehet keresni és meg is kell keresnünk azokat a területeket, ahol az őshonos vegetáció számára még maradt esély, de ez csak a termőhely ismeretére alapozottan lehetséges. Felszínes, csupán a növényzetre épülő értékelés nem ad biztos eredményt.

4. Szó esik napjainkban a *Dansky*-féle „Zöld-könyv” sorozat újrakiadásáról. Ehhez szükség van más tájakon is a természeti adottságok elmúlt évszázadokban történt változásait is mérlegelni és a szakmai javaslatokat ehhez igazítva összeállítani.

5. Végül, visszatérve a Duna–Tisza közére, a leírtak igazolják a megváltozott fafajösszetételt, az akác és fenyők előretörését. Ezek a fafajok a növényi faji sokféleséget jelentősen szűkítik,

de fontos környezetvédelmi szerepet töltenek be a talajok megkötésével és a talajfejlődés újraindításával, de a levegő feleslegesen megszorított szén-dioxid-tartalmának megkötésével is. A kétféle, környezeti szempontból mérlegelni szükséges álláspont közül mihamarabb meg kell határozni az elsőbbséget és ennek szellemében tervezni az erdőgazdálkodást. Megalapozatlan bírálatok helyett erre van szükség!

Bambi helyett erdőt:

ökológiai megfontolásból a vadlétszám radikális korlátozására készül a német földművelésügyi miniszter

A zöld szervezetek már évek óta módosítani akarják a német vadászati törvényt, de minden eddigi próbálkozásuk a befolyásos, hagyományos beállítottságú vadászok és az erdőtulajdonosok lobbizása miatt zátonyra futott. Most viszont a zöld pártállású földművelésügyi miniszter, *Renate Künast* az ökológiai álláspontot érvényesíti. Kezdeményezésére a koalíciós szerződésben rögzítették, hogy „...a vadászati törvényt a természetközeli erdőgazdálkodás és állatvédelmi szempontok érdekében módosítani fogjuk”.

Ez az ártatlannak tűnő szöveg sok vérontással fog járni az erdőben. Az őzek számára a jegenyefenyő, a tölgy, a kőris vagy juhar valóságos ínycsalat. Úgy visszarágják a fiatal fákat, hogy az újulat kipusztul és az erdő képtelen természetesen felújulni. Egy Baden-Württemberg tartományban az elmúlt évben készített erdészeti szakvélemény szerint a vadvédelem nélküli újulatokban a tölgyek 71%-a, a jegenyefenyők 59%-a, a bükkcsemeték 32%-a közepesen vagy erősen károsított. Szakértők becslése szerint a szövetségi állam területén az erdei vadkár évente legkevesebb 150 millió euróra rúg.

December közepén a zöld szervezetek képviselői a minisztériumban *M. Berninger* államtitkárnak ismételtan előterjesztették elképzeléseiket a törvény mielőbbi megváltoztatására. E szerint a jövőben a vadgazdálkodás biztosítson elsőbbséget az erdőnek („Baum vor Bambi” = Bambi helyett erdő). A követelmény: a jelenlegi évi egy millióról jelentősen meg kell növelni az őzek kilövését. Az államtitkár egyetértett és megígérte, hogy az új vadászati törvényjavaslatot 2003. év közepére elkészíti.

A törvénymódosítás szükségességét a zöld szervezetek azzal indokolják, hogy a jelenlegi szabályozás szelleme még mindig az 1934-es, Hermann Göring által elrendelt birodalmi vadászati törvényt követi.*

„A régen túlhaladott vadászati előírások különösen a trófeás vadat ajnározzák” mondja *E. Emmert*, az ökológiai vadászszövetség országos elnöke. Az őzbak vadászidénye például tisztán a trófea elejtést szolgálja. Az idény május 1-től október 15-ig tart, tehát amíg a bak agancsát hordja. Télen, amikor levetették agancsukat, a bakokat a következő vadászidényig megkímélik. Az ökövadászszövetség jó esélyekkel követeli a minisztertől, hogy a hímek elejtését a trófeás időszakról függetlenül, május 1-től január 31-ig szabályozza.

Ezenkívül azt is követelik, hogy a kilövésre engedélyezett őzek számát a jövőben ne korlátozzák. Jelenleg a megyék (Landkreis-ek) vadászati hatóságai határozzák meg, hogy a vadászterü-

leteken mennyi vad ejthető el. Az átlagos évi kvóta 100 hektár erdőterületre számítva, mintegy 9 őz. A jövőben az erdőtulajdonosnak, mint ahogy eddig is, előírnák a minimális elejtendő létszámot, de hogy ezenfelül mennyit kíván kilőni, azt magának kellene eldöntenie.

A minisztériumban ezen túlmenően azt is vizsgálják, hogy nem kellene-e megtiltani az őzek téli etetését. A jelenlegi gyakorlat oda vezetett, hogy az elmúlt száz év alatt az őzek létszáma gyakorlatilag megtízszereződött és ma eléri a kétmilliót. Az erdészek az újulatot már csak kerítésekkel tudják ettől a csapástól megvédeni. A német vadvédelmi kerítések mára olyan kiterjedést értek el, hogy többszörösen körbeérnek a földgolyót.

A hagyományos vadászok ezt elfogadják. Szervezetük a Német Vadászati Védegyelet erőteljesen tiltakozik a bejelentett változtatások ellen. „Tartamosan kívánjuk hasznosítani a természetet és a jövőben is szeretnénk terítéket látni” dühöng *C. Freiherr Heeremann*, az Egyelet jelenlegi elnöke, amely 300 ezer szervezett vadászt tömörít.

P.H. Carstensen szövetségi parlamenti képviselő (CDU), aki hosszú évekig a mezőgazdasági bizottság elnöke volt, ugyancsak figyelmeztet, hogy az Unió nem támogatja a szövetségi vadászati törvény módosítását. „Az erdő elsőbbségi elve” helyett jobb „az erdő-vaddal együtt” elv – mondja a képviselő, aki maga is szenvedélyes vadász. Különben is, a vadgazdálkodás révén a vadászok sokat tesznek a közjónak. Carstensen szerint „aki a hétvégén az erdőben sétál, és őzeket lát, az végül is örül neki, nem?”

„*Der Spiegel*” német hírmagazin 1/2003-as számában megjelent cikk szövegből fordítását *Mátyás Csaba* készítette.)

* Herman Göringről közismert, hogy szenvedélyes vadász volt. (ford. megj.)

Dél-Afrikában jártam...

2001. július-augusztus hónapokban az IFSA (International Forestry Students' Association) szervezésében egy nemzetközi diák-csereprogramban vettem részt, melynek keretében módom nyílt arra, hogy a Dél-afrikai Köztársaságban az ültetvényeszerű erdőgazdálkodást tanulmányozzam, kicsit megismerjem.

Dél-Afrika erdőgazdálkodása

A Dél-afrikai Köztársaságban a természetes erdők, fás területek és ültetvények összes területe 19,9 millió ha, ami az ország területének 16,6 %-a. Ebből a záródott, természetes erdő 360 ezer ha (0,3 %), a természetes, nyílt fás társulás 18 millió ha (15 %) és faültetvény 1,5 millió ha (1,3%). A faültetvények létesítésének célja, hogy a faanyagszükségletét – a természetes fás társulások védelmében – kielégítsék. Az afrikai faültetvények fele a Dél-afrikai Köztársaságban található, így ez az ország a világ vezető államai között található, ami az ember által létrehozott faültetvényeket és ezek tudományos kutatását illeti. Egyenlő arányban találhatók a kemény- és puhafás fajok – ez az ország a világ legnagyobb puhafa forrása – s emiatt a papír- és forgácslapgyártási technológia világszínvonalú.

Fontos megjegyezni, hogy az országban a magánszektor erős és pénzügyileg is meghatározó szerepet játszik. A faültetvények 70 %-a és a feldolgozó ipar 90 %-a magánkézben van – multinacionális magáncégtől egészen az egyéni vállalkozásokig, társulásokig. A faültetvények fontos munkahelyteremtők, míg az erdei termékek a 4. legnagyobb gazdasági bevételt jelentik az ország számára. Értéknövelő szektor az erdei melléktermékek piaca. A kiváló minőségű rönk, papír- és forgácsfa 2%-a exportra kerül. Legfontosabb célországok Japán és Portugália. Bár a Dél-afrikai Köztársaság a világ gazdasági erdeinek 0,07 %-át birtokolja csupán, a világ iparifa-termékeinek 1,2 %-át adja.

A faültetvények statisztikai adatai: (South-African Forestry Yearbook 2000)

- A faültetvények teljes területe 1 518 138 ha, ebből

- állami (köz) tulajdonban 455 541 ha (30 %)

- magánvállalatok tulajdonában 743 270 ha (49%)

- egyéni magántulajdonban 319 327 ha (21%) található.

- Legfontosabb fajok:

- *Eucalyptus grandis*: 1 239 004 ha (81,6 %)

- más eukaliptusz-fajok: 156 570 ha (10,3 %)

- wattle (*Acacia mearnsii*): 112 029 ha (7,4 %)

- egyéb fajok (*Pinus* és *Poplar*): 10 535 ha (0,7 %)

- Az éves átlagos folyónövedék: 13 – 15 m³/ha/év.

A wattle 1864-ben Ausztráliából került be az országba és 1880-ra teljesen elterjedt. Kérgéből kiváló cserzőanyag állítható elő. 1960-ra 355 ezer ha wattle-ültetvény volt az országban, a csúcsot a piacon 1962-ben érte el, de ahogy a lát csillapodott – a helyét fokozatosan átvette a szintén Ausztráliából behozott eukaliptusz és a mezőgazdasági növények, mint a cukornád. 1985-re a wattle-ültetvények területe 161 ezer ha-ra csökkent és ez a csökkenés napjainkban is folytatódik.

- Az iparifa megoszlása:

- fűrészrönk: 32,8 %

- papír- és forgácsfa: 47,2 %

- bányafa: 11,8 %

- egyéb (rúdfa, tűzifa, apríték): 8,2 %

- összesen 18,6 millió m³

Ezen választékokból származó bevétel összesen 17,5 milliárd rand, ami úgy

420 milliárd forintnak felel meg. (1 RAND = 24 HUF)

Összességében elmondható, hogy a Dél-afrikai Köztársaság a fatermékek piacán meghatározó, de nemcsak az afrikai régióban, hanem nemzetközi téren is.

A MASONITE cég faültetvényei

A csereprogram alatt a MASONITE (AFRICA) LTD amerikai tulajdonú multinacionális cég Greytown-i faültetvényén tartózkodtam. A cég a Dél-afrikai Köztársaság Kwazulu Natal tartományában 7 faültetvénnyel rendelkezik, (északi, középső-central és déli ültetvények), melyek összes területe 22 428 ha. A faültetvények létesítésének célja a rönk, papír- és forgácsfa nyerése. Ez a cég az ország legnagyobb rostfa előállítója.

A MASONITE 52 éve alakította meg afrikai leányvállalatát, mely felvásárolta az addig farmokként hasznosított földterületeket, egyesítette őket s ezzel kialakította a Greytown településtől 20 km-nyire lévő legnagyobb területi kiterjedésű faültetvényt.

Termesztett fajok:

- eukaliptusz: *Eucalyptus grandis*, *E. nitens*, *E. smithii*, *E. dunnii*, *E. macarthurii*

- black wattle – *Acacia mearnsii*

- fenyő: *Pinus greggii*, *P. patula*, *P. elliottii*, *P. taeda*

- nyár: *Populus deltoides*

A MASONITE LTD Greytown-i faültetvényének területmegoszlása fajok szerint ha-ban:

Eukaliptusz	4798,1
Wattle	603,3
fenyők	375,5
Nyárak	10,3
Egyéb területek	1282,9
Összesen	7070,1

A faültetvény területi tagolása hasonló a magyarországi erdőtag-erdőrészlet beosztáshoz. Az erdőtagokat (*block*) nagybetűvel (A, B ...L) a részleteket (*compartment*) pedig számokkal jelölik. Az alrészletek (*sub-compartment*) jele kisbetű (a, b...). Az ültetvény teljes területe a cég tulajdonában van, a 7070,1 ha pedig egyetlen nagy tömbben helyezkedik el. Az erdő-részletek nagysága 0,5 – 75,6 ha között változik, átlagosan 12,2 ha.

A művelés alól kivett, egyéb területek 63 %-át vizes élőhelyek (folyók, patakmedrek) teszik ki, a

Tisztítás wattle-állományban

maradékon pedig fátlan területek, utak, vasút, rakodók, települések, villany-pásztlák, stb. osztoznak.

Termőhelyi viszonyok:

Az ültetvény 1200-1400 m-es tengerszint feletti magasságban található, az éves csapadékmennyiség 800-850 mm. A tél júniustól szeptemberig tart, és ez egyben a száraz időszak is. Fagy és hó csak ritkán fordul elő. Jellemzőek az agyagtalajok melyek kémhatása 3,5 – 5,0 pH körüli. Jó víztartó képességük miatt kiválóan alkalmas az eukaliptusz, wattle, fenyő és nyárfajok termesztésére. A gazdálkodásban a víz hiánya, a szárazság a legfontosabb limitfaktor – így csak a jó szárazságtűrő, rövid vágásfordulójú fajok alkalmazhatók, ültetés előtt mély talaj-előkészítéssel és erőteljes gyéritéssel. Fokozott figyelmet kell szentelni a szegélyek szélvédelmére és a fagyzugok elkerülésére – így az ültetésre csak tavasszal, az esők megérkezése és a fagyok megszűnte után kerülhet sor. A vizes élőhelyek fokozott törvényi védelmet élveznek. A gazdálkodásban 30 m-es körzetüket háborítatlanul kell hagyni – legyen szó vízmosásról, patakról vagy csak egy időszakos tóról.

Erdőművelés

Az ültetvény területén található összes faegyed mesterségesen ültetett. Egész évben folyamatos a termelés. Ott-tartózkodásom alatt azonban a wattle véghasználatára szünetelt, csak gyéritést végeztek.

Az ültetéshez, felújításhoz szükséges csemetéket az ültetvény nem termeli meg, hanem egy 80 km-re lévő csemetekertből szerzik be őket. Helyben csak a szaporítóanyag rövid idejű tárolására van lehetőség.

Az eukaliptuszt – mivel ez a faj a wattle-lel együtt rendkívül jól sarjad – kétszer sarjazzatják, utána a területen tuskózást, teljes talaj-előkészítést, trágyázást alkalmaznak és csemetével tének vissza a területre. 1350-1450 db/ha az indulási csemeteszám, mely a véghasználatig 1000 db törzs/ha számra csökken. A vágásforduló 4-13 év, ez alatt az idő alatt az eukaliptusz 20 cm-es átlagátmérőt és 25 m-es átlagmagasságot képes elérni. A csemete- és törzsszámok mutatják, hogy előhasználatokat alig végeznek ezekben az állományokban.

A wattle esetében szintén kétszeri sarjazzatást alkalmaznak – ez a faj azonban erőteljes visszaszorítást, gyéritést igényel, rendkí-

vül agresszív és gyorsan növő. Más állományok alatt, utak, közelítőnyomok mellett gyomfafajnak számít. Ültetéskor 60 cm-es tőtávot és 3 m-es sortávot alkalmaznak – ez 6000 db/ha csemetét jelent. Mikor a csemete eléri a 2 m-es magasságot, a tőtávolságot 1,2 m-re növelik, ezzel 3000 db/ha-ra csökken az egyedszám. A 4 m-es magasság eléréskor 2000 db/ha-ra, majd a 7 m-es állományokat 1500 db/ha-ra gyéritik. A vágásforduló 8-12 év. A termelési cél miatt a rönköket itt is kérgezni kell, de ennek a fafajnak a kérge értékesebb, mint a rönkje. Véghasználatára azonban már 3 éve szünetel, mert a piacon ez a faanyag jelenleg nem eladható, emiatt az állományait lábont tartják. A kérge a hántás után 2-3 nap alatt gyorsan kiszárad, ezért megfelelő védelmet igényel. A rönköket 6 hétig a szabad levegőn tárolják, ezalatt a faanyag megfelelően kiszárad. 1 t kérge előállításához 5 t rönk megtermelése szükséges, a piacon azonban jelenleg 1 t kéregért 500 R-ot, míg a rönkért csak 400 R-ot fizetnek.

A fenyő- és nyárállományokban kintlétem alatt nem végeztek fahasználatokat, így csak az eukaliptuszban végzett erdőművelési – fahasználati munkákat, műveleteket sikerült megfigyelnem.

A termelési cél az eukaliptusz esetében papír- és forgácsfa előállítás. A gazdálkodás rendkívül intenzív. Adott területeken kizárólagosan csak a célfafajt tűrik meg. A gyérités és ápolás általános szempontja, hogy először az idegen fafa-

jokat távolítják el, majd utána a beteg, gyenge, alászorult egyedekeket. Folyamatos a gyomirtás is, melyet kézi eszközökkel (sujtókés) és vegyszerek alkalmazásával oldanak meg. Emiatt az állományok képe rendkívül egységes, tiszta, a sorok nyílegyenesen követhetők – de az állományok a vegyszerezés és folyamatos zavarás miatt európai fülnek hihetetlenül csendesnek tűnnek. A csülkös vad jóformán semmiféle gondot nem jelent a gazdálkodásban, a hántási és rágási kár elenyésző, ugyanis a fafajok 1 év alatt ki-
nőnek a vad szájából.

Fakitermelés

A termelés 2,40 m-es választékban történik – ez a rövidfa mérete. A faanyagot, a szintén MASONITE tulajdonban lévő fűrészüzembe szállítják, mely Escort-ban található. A feldolgozó kapacitáson felüli rönkmennyiséget Durban-ben behajózzák és exportálják, vagy a Richard Bay-ben található másik üzembe szállítják. Az északi területen főként az eukaliptusz koncentráldódik.

A faanyag számbavétele nem m³-ben hanem tonnában történik. Ennek oka, hogy a fűrészüzem súlyra veszi át a faanyagot, a szállításhoz a járművek igénylése is súly alapján történik, és az exportszállítmányokat is súlyra mérik. Nem fontos az átmérő, csak a súly és a hossz. A t megállapításához azonban először a m³ értéket határozzák meg egy mintaterületen a véghasználatra kijelölt állományban, melyet aztán átszámítási tényezőkkel látnak el.

A termelési cél miatt a faanyag kérgezése szükséges. A munkavégzés a döntés és a darabolás kivételével teljesen manuálisan történik.

A férfiak (motorfűrész-kezelők) döntenek és darabolnak, Husqvarna 61 típusú motorfűrészekkel. A döntést mindig 2 személy végzi, sorokat döntenek, a darabolás és választékolás ez után közvetlenül egy műveletben zajlik. Aztán a nők azonnal gallyaznak és kérgeznek, 0,9 kg-os hatchat-nek nevezett fejcsével. Az asszonyok a lombanyagot és a kérget a sorközökben összerakják. Fafajtól függ a kéregvastagság, ágasság és ezzel a gallyazás-kérgezés nehézsége. Az eukaliptusz esetében a kérgezést könnyebb álló fán megkezdeni, így azt még a döntés előtt 1,5 m magasságig előkérgezik.

A biztonságot rendkívül szigorúan veszik az egész termelési folyamat alatt, a sisak és a munka-

Elokérgezés állófán

művelethez megfelelő egyéni védő- és segédeszközök viselete kötelező, amit a munkakezdéskor és munkavégzés alatt is folyamatosan ellenőriznek.

Kérgezés után a férfiak a rönköket kézzel 3 m x 2,4 m x 1,8 m-es egységpraktokba rakják össze. 1 db rönk súlya méretétől és a nedvességtartalmától függően 25-70 kg. A napi norma 2 db rakat/fő, átlagos teljesítmény 3 rakat/nap/fő, nem ritka azonban a napi 4 rakat sem. A rakatokat szemmel becsülik, szűrőpróbaszerűen ellenőrzik. Egy átlagos termelő brigád 1 motorfűrészkezelőből, 1 segédből és 13 női munkásból áll. A rakásoló férfiak külön 6-8 fős brigádot alkotnak. Egy 29 ha-os vágásterületet – rajta 5200 t megtermelt rönkmennyiséggel – 3 termelő és 2 rakásoló brigád 4 hét alatt teljesen letisztított. A cég állandó munkásai csak a motorfűrész-kezelők, gépkocsivezetők és egyéb gépkezelők, a többi munkással a cég havi vagy éves szerződésben áll. A munkások átlagéletkora változó: a gépkezelők esetében 35-40 év, az asszonyok 25-30, a rakásoló férfiak 20-25 év körüliek. A nyugdíjkorhatár 63 év.

Munkarend és bérezés

A fizetés napi egyéni teljesítmény alapján történik, a munka befejezésekor a munkavezetők számba veszik a napi termelést. A gépkocsivezetők és gépkezelők esetében átlagos mozgatási távolságot állapítanak meg, valamint a napi fordulók száma alapján számítják ki a ténylegesen ledolgozott munkaidőt. Az asszonyok esetében a napi norma 120 db gallyazott és lekérgezett rönk/fő. A bér megállapítása normatáblázatokról történik – fizetés havonta egyszer. A munkaidő reggel 6-tól délután 4-ig tart, reggeli és ebédszünettel, amit azonban mindenki egyénileg tart meg, amikor szükségét érzi. A munkások szállítása tehergépkocsikkal történik, valamint az erdészek is „besegítenek” a pick-up típusú TOYOTA terepjáróikkal. Ezeket a vállalat bocsátja rendelkezésükre km vagy üzemanyagkorlátozás nélkül, mint szolgálati járműveket. A munkarendre jellemző még, hogy minden hónapban egy szombaton is dolgoznak, hogy a fizetésnap utáni hétfő szabad legyen. Ennek oka, hogy a munkások többségének családja innen 60-80 km-re lakik, így egy hónapban 3 napot engedélyeznek a hazalátogatásra.

Ennek a munkarendnek az a tapasztalata, hogy a napi, egyéni normák teljesíté-

Darabolás eukaliptusz-állományban

se – különösen a női munkások és a vég-használókban dologozók számára – komoly nehézséget jelent. A munkások mintegy 25 %-a képes csupán ennek teljesítésére, de ők sem tudnak kiegyenlített teljesítményt nyújtani. Emiatt egy érdekes kísérletbe fogtak a faültetvényen. Egyrészt a fűrészüzem megkísérel átállni a 2,40 m-es választkéhszról 3,00 m-esre, másrészt pedig az eddigi egyéni normák helyett a 15 fős munkacapatoknak határoznak meg egynapi normát. Hogy ezen belül mi a munkamegosztás, azt a dolgozók döntenek el. Az első – és nagyon biztató – tapasztalatok azt mutatják, hogy ennek a normának a teljesítése – ami nem más, mint az egyéni normák összeadásából származó elérendő napi teljesítmény – folyamatos, sőt ezek túlteljesítését lehet megfigyelni. Az eddigi befejezési idők helyett most már 1/2 körül végeznek az emberek a csapatnak kitűzött feladattal, ugyanis addig nem tartanak szünetet, besegítenek egymásnak, a csoporton belüli egyéni teljesítmények is kiegyenlítődnek. Fontos mozzanat lehet még az is, hogy ezek a csapatok egymás mellett dolgoznak – így akaratlanul is egyfajta verseny alakul ki közöttük, hogy ki fejezi be hamarabb a munkát. A munkások véleményei alapján is leszűrhető, hogy az emberek nagyon gyorsan megszokták és megkedvelték ezt a fajta munkavégzést, és nem kívánnak visszatérni az egyéni normához.

Gépeket csak szállításra és rakodói anyagmozgatásra alkalmaznak. Legelterjedtebb a Bell 225 rakodógép, melyet fő-

ként a rakodói anyagmozgatáshoz használnak, de emellett alkalmaznak kihordó szerelvényeket is, melyek a korábban említett egységpraktokat egyben képesek felterhelni. Nagyon sok és jó minőségű úttal rendelkezett az ültetvény, melyek folyamatos karbantartásáról gondoskodtak. Erre szükség is van, mivel télen a por, a nyári esők után pedig a sár nehezíti meg az anyagmozgatást. A közút mellett másik nagyon fontos szállítási lehetőséget biztosít a vasút. A vagonok a rakodókön mozdonnyal állnak. A mozdonnyal kecsden, csütörtökön és szombaton érkeznek, új, üres vagonokat hoz, a rakottakat pedig elviszi. Emiatt a vasúti rakodókön folyamatos a munkavégzés a hétvégeken is.

Erdőtűzek

Az év legszárazabb időszaka a tél, szinte nincs semmi csapadék, a 3 hónap alatt átlagosan 15 mm csapadék hullik. A téli átlaghőmérséklet +10,3 °C, augusztusban pedig megérkezik a 45-50 km/h-ás ÉNY-i „meleg” szelek, így ez az időszak egyben rendkívül tűzveszélyes is. A tűz megelőzés érdekében július hónap folyamán, de augusztus 1-jével szigorúan bezárólag – a nyílt füves, bozótos területeket, kiszáradt völgyeket, vízmosásokat felégetik. Az állományokat 2 m széles tűzpásztával veszik körbe – a csupasz talajig eltakarítanak mindent.

A tűzveszélyesség mérésére és megállapítására egy ún. FDI (Fire Danger Index) értéket alkalmaznak. Ez egy 100-as skálán a hőmérséklet, páratartalom és szélerősség függvényében mutatja meg az aktuális veszélyességi állapotot. Ennek megfelelően: 0-19 kék, 20-44 zöld, 45-59 sárga, 60-74 narancs és 75-100 vörös veszélyességet jelent. Vörös riadó esetén minden munkaművelet azonnal leállítanak az erdőben, az oltófelszerelés és minden ember (munkások, gépkezelők, sofőrök, erdészek) készenlétben áll a központi telephelyen. A téli hónapokban 24 órás ügyeletet tartanak az erdészek, a szerelők és egy 50 fős azonnali beavatkozásra alkalmas tűzoltó brigád. Az ültetvény területén található egy 30 m-es tűzfigyelő torony, ahol 12 órás váltásokkal szintén 24 órás az ügyelet. Tűz esetén az összes munkás és alkalmazott is azonnal riasztásra kerül. Ha a tűz kiterjedése igényli, a repülőgépes tűzoltó „segítség” 30 percen belül rendelkezésre áll.

(folytatjuk)

Természetes erdők előfordulásának termőhelyi feltételeiről

EU-hoz csatlakozásunk szándéka szükségessé teszi a földterületek hasznosításának újragondolását. Felszabaduló mezőgazdasági területek nagyszabású erdőtelepítéseket is lehetővé tesznek. Ehhez rendelkezünk megfelelő fajválasztékkal és erdőtelepítési tapasztalattal is, a kivitelezés tehát jobbra pénz-kérdésnek tűnik. Azt azonban el kell döntenünk, hogy a programhoz őshonos fajokot vagy esetleg honosítottakat ültethetünk. A kérdés eldöntésében a legfontosabb azt tisztázni, melyek azok a termőhelyi feltételek, ahol természetes fajokkal dolgozhatunk, és melyek alkalmatlanok erre. Erről a kérdéstről kívánok rövid összefoglalást adni, támaszkodva a *Járó Zoltán* kidolgozta erdészeti termőhelyosztályozás alapelveire, valamint a több évtizedes ilyencélű kutatómunka eredményeire.

A természetes erdők megjelenésére alkalmasságot a *Stefanovits-Fülöp-Füleky* munkájában említett talaj főtípusok sorrendjében tárgyaljuk, és ezeket egészítjük ki szükség szerint klimatikus és hidrológiai jellemzőkkel.

A *váztalajok* közül a *futóhomok* váztalajoknak igen gyenge a víztartó képessége, a vizet gyorsan a mélyebb talajrétegekbe vezetik. Az erdős-sztyepp klímaövezetben itt csak a homokpusztagyeppek képesek megélni, a természetes erdők vízigénye nem elégül ki itt, különösen akkor nem, ha a homok még erősen meszes is. Ez a megítélés akkor sem változik, ha a talajvíz közel van a felszínhez.

Valamivel jobb a helyzet a cseres-kocsánytalan tölgyes és gyertyános tölgyes klímaövezetben, itt pionírként már az erdeifenyő és a nyír is megjelenhet, főleg, ha a homok savanyú.

Jobb adottságok vannak a *humuszos homok váztalaj*típuson, de csak akkor, ha a korábbi talajfejlődés eredményeként képződött humuszrétegeket találunk eltemetett alakban és a közbülső futóhomokréteg vastagsága nem több 80 cm-nél. Itt már borókás-nyárasokra, közeli talajvíz esetén gyöngyvirágos tölgyesekre is számíthatunk.

A *földes-kopár váztalaj* eróziótól talajától megfosztott, zömmel löszdombokon jelenik meg, szárazsága és magas mésztartalma miatt alkalmatlan természetes erdők megjelenésére, fajajainak ültetésére.

A *sziklás-köves váztalajokon* természetes erdők akkor lehetségesek, ha legalább a cseres-tölgyes klímaövezetben vannak és a kőzet is jobbra savanyú kémhatású. Erdős-sztyepp klímában és

dolomtkavics esetén igényesebb vegetáció – ilyen az erdő is – alig él meg, főleg a déli oldalakon.

Bükkös klímaövezetében a talajjal szemben igénytelen, ám a klímával szemben annál igényesebb bükk is megél jellegzetes sziklafolyáson, szurdokokban, ahol klímaigényét kielégítheti.

A *közvetlen talajok* és a *barna erdőtalajok* kialakulásának egyik feltétele az erdő jelenléte, ezek tehát természetes erdők eltartására alkalmasak, növekedésük a klímaövezettől, talajuk fizikai féleségétől és termőrétegük mélységétől függ. Ez szabja meg a faji összetételt is.

A *csernozjom* talajok nem alkalmasak természetes erdőnek, még a kilúgozott csernozjom sem. Száraz klímaviszonyokhoz kötött az előfordulásuk, erősen meszesek, ezért sok feltételezéssel ellentétben a tatárjuharos-tölgyeseknek sem alkalmas adottságot jeleznek. Utóbbiak előfordulási helyén a barna er-

dőtájak valamelyik típusát találjuk (pl. a kerecsendi-erdőben), ezért vitatható, hogy az alföldi löszhátak csernozjomján ez lett volna a zonális erdőátörülés.

A *régi talajok* kialakulásának feltétele a réti növényzet, másrészt az ezt előhívó magas talajvízállás. Többnyire felszínig nedves, de legalább állandó talajvízhatás alatt álló helyeken lehet ezzel számolnunk. Természetes úton erdők is megjelenhetnek rajta, ez akkor lehetséges, ha a felszíni talajrétegekben az erdő fájának elegendő levegőözöntség áll rendelkezésre, tehát állandó talajvízhatással (vízszintje tavasszal, maximális állásakor 80–150 cm között van) számolhatunk. További kizáró ok, ha a talajvíz pangó jellegű, vagy ha a talajban erdőt eleve kizáró sós adottságok vannak. Ezért a szoloncsákos és szolonyeces réti talajokat ebből a körből eleve kizárhatjuk.

A *szikás talajok* egyik típusa sem alkalmas természetes erdőnek, mesterseges erdősítésük is igen nehéz feladat. A talaj magas szódataralma növényi mérge, ráadásul a talaj szélsőséges fizikai tulajdonságai sem engedik a természetes erdők megjelenését.

Természetes erdők számára alkalmatlan termőhelytípusok

Klíma	Hidrológia	Talajtípus	Fizikai féleség	Termőhelyréteg-mélység	Megjegyzés
E–Sz	VFLEN IDŐSZ ÁLLV	Futóhomok váztalaj	HOM	ISE	
Cs–t	VFLEN	Futóhomok váztalaj	HO	ISE	
E–Sz Cs–T	VFLEN	Humuszos homok	HO	ISE	Nincs talajkombináció
E–Sz	VFLEN	Földes kopár	HOVÁ,VÁ	ISE	
E–Sz Cs–T	VFLEN	Sziklás-köves váztalaj	TÖ	ISE	VFLEN
E–Sz Cs–T	VFLEN	Kavicsos váztalaj	TÖ	ISE	
E–Sz	FVLEN	Csernozjom minden típusa	VÁ (HO)	SE, KMÉ	
E–Sz Cs–T	Vízzel borított	Réti talaj	AG, VÁ, HO	ISE	
E–Sz Cs–T	Felszínig nedves	Réti talaj	AG, VÁ, HO	ISE	
E–Sz	Vízzel borított felszínig nedves ÁLLV	Szolonyces szoloncsákos réti talaj	VÁ, AG	ISE	
E–Sz	Minden fokozat	Minden szikes talaj	Mindegyik fokozat		
E–Sz	Felszínig nedves	Réti öntéstalaj	AG, VÁ, HO	ISE	
E–Sz	VFLEN	Nyers öntéstalaj	TÖ, HO	ISE	

Rövidítések magyarázata: VFLEN = többlevízhatástól független, IDŐSZ = időszakos vízhatás, ÁLLV = állandó vízhatás, AG = agyag, VÁ = vályog, HO = homok, TÖ = törmelék, ISE = igen sekély, SE = sekély, KMÉ = közepes mélységű

Hozzá kell tennem: a szikes területek természetes erdőjeként ismert újszentmargitai relikterdő alatt *Tólbéla* és *Tallós Pál* szerint réti erdőtalajt találunk, és valószínűsíthetjük, hogy ilyen lehet a másik sziki erdőtömb, az óhathi erdő alatt is, vagyis ezek nem tipikus szikes talajtípuson vannak. Igaz, mindkét erdőt szikes talajok fogják közre, de ettől még nem nevezhetjük sziki erdőknek őket.

A *lápatalajok* szerves növényi maradványokból alakultak ki, állandóan magas vízállás jelenlétében. Az erdők természetes megjelenését a vízzel borítottság, ill. vízzel telítettség állapota szabja meg. Vízzel borított állapot esetén is találunk természetes erdőt, ezek kialakulását azonban még vizsgálnunk kell, eddigi ismereteink kevésnek tűnnek ahhoz, hogy ennek alapján az ott talált fajokkal erdősítéseket végezzünk.

Az *öntés- és bordaléktalajok* általában alkalmasak természetes erdők megjelenésére. Kivétel a lefolyástalan mélyedések pangóvízzel borított termőhelye, továbbá az, ha gyenge víztartó képességű hordalék (kavics, homok) a magasra halmozódás miatt a kiöntések során már sem felülről, sem alulról nem kaphat elég vizet. Ilyenkor az alföldi térségek

kis csapadékmennyisége kevés a természetes erdők eltartására.

A *rétek és bordalékok erdőtalajai* réti és öntéstalajokon természetes erdők hatására fejlődnek ki, a természetes erdők fajfajainak eltartására alkalmasak.

Az elmondottakat táblázatban is összefoglaltam.

Azt kívántam röviden összefoglalni, hol lehet természetes erdők előfordulására számítani, vagyis milyen termőhelyi

körülmények között lehet megkívánni a természetes erdők fajfajainak használatát mesterséges erdősítések esetén. Ha a felsoroltaktól eltérő termőhelyeken kell erdősíteni, csak honosított, az adott termőhelyhez igazodó igényű fajokkal tudunk dolgozni, vagy le kell mondanunk erdősítési szándékunkról. Ennek a gondolatnak megszívlelését a sok felesleges vita elkerülése érdekében kell hangsúlyoznom.

A bakonyi bükk korán fakadó változatának vizsgálata

Az átlagos bakonyi bükkösök vizsgálatának befejezése után (I. Erdészeti Lapok, 1998. január, február, március) kívánatosá vált az állományokban előforduló korán fakadó változat kutatási szintű vizsgálata. A szükséges munkák elvégzésére a Veszprémi Erdőgazdaság (VERGA) Rt. gazdálkodási területén adott lehetőséget.

A korán fakadó változattal kapcsolatosan régóta kérdés az, hogy a korán fakadó egyedek álgesztesebbek-e, rosszabb egyedi tulajdonságúak-e, mint a későn fakadó és ezáltal a kitermelésük után értéktelenebb fájuk-e, mint a nem korán fakadók, illetve a megkülönböztetés nélküli átlag.

Ez a kutatási munka a fenti kérdés megválaszolását kívánja segíteni.

Az előkészületi és terepi munkákat az 1996. évben kezdtük el.

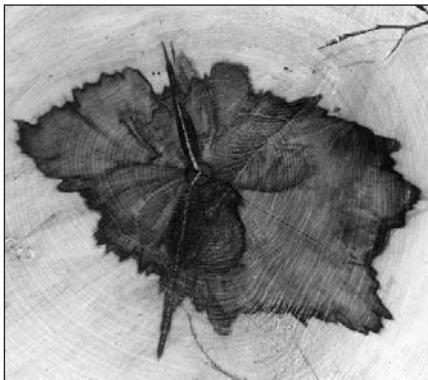
Az erdőrésztetek kiválasztásához az üzemtervi adatokat a Veszprémi Erdőrendezés számítógépes nyilvántartásából gyűjthettem ki.

A téma vizsgálatához szükséges kitermelést kutatási célból a munkát segíten a Veszprémi Erdőfelügyelőség engedélyezte.

A vizsgálat lefolytatásához – a módszer szempontjainak megfelelően – az egyedek kijelölésével és a vizsgálati fák szükséges adatainak felvételezésével technikusok beállítása által, valamint gépkocsi rendelkezésemre bocsátásával a VERGA Rt. nyújtott segítséget.

A hatósági szervek kollegiális támogatása és engedélyezése nélkül a kutatás lefolytatására nem kerülhetett volna sor, az erdőgazdaság és erdőészeti terepi segítsége nélkül pedig a munka nem lett volna elvégezhető.

Megjegyzem, hogy a kutatás ökonómiai célzattal készült. Az adatokat szol-

gáltató erdőrésztetek elsődleges rendelkezése fakitermelés. Természetvédelmi környezetvédelmi elsődleges rendelkezés esetén mások az értékelés szempontjai.

A felvett adatok kiértékelését 77 oldalas dolgozatban készítettem el, amely tartalmaz 28 db táblázatot és 11 db ábrát is. Külön mellékletben közöltem még 6 db táblázatot.

A jellemzők és eredmények vázlatos összefoglalása

A megállapítások a 42. Magasbakony erdőgazdasági tájhoz tartozó 14 db községhatárban lévő 34 db II. thójú erdőrésztet 656 db 2532 föld feletti br. m³ faterfogató korán fakadó bükkgyedből végzett általánosításokra épülnek.

A vizsgálat fák átlagkora 84–133 év. Mindösszesen évgyűrű szerinti átlagkor 105 év. Átlagos magasság: 33,3 m. Átlagos mellmagassági átmérő: 50 cm.

A vizsgálat erdőrésztetekből átlagosított 105 évnél az egész területhez viszonyított 88% elegyarányú átlagos bükkből a korán fakadó elegyaránya 29%.

A bükk korán fakadó változatának évgyűrű szerinti korfokaihoz tartozó törzsmagasságonkénti átmérőt és az átmérőkhöz tartozó álgesztátmérők nagyságát és viszonyát 8421 db feldolgozott faszakasz súlyozott számítása és grafikus átlagosítása eredményezte.

– A bükk álgesztessége – a korfokok emelkedésével együtt növekszik, a tőtől felfelé haladva emelkedik, majd kulminál és a koronában lévő magasságban szűnik meg.

– 100 évnél idősebb korban az álgeszt az átmérőkhöz viszonyítva már olyan nagyságokat ér el, hogy ökonómiai megítélés szerint a fatermesztést szolgáló gazdasági erdőkből lévő I–III. termőhelyi osztályú korán fakadó egyedek továbbtartása 100–105 év felett csak akkor mutatkozik célszerűnek, ha erre a korra a természetes felújítást nem sikerült befejezni és az emelt véghasználati kor a természetes felújulás sikeres és gazdaságos befejezését segíti.

Az átlagos bükk és a korán fakadó bükkönél 1,3 m és 3 m magasságban lévő álgesztességének üzemtervi szerinti korokkal összefüggő változásainak összehasonlító vizsgálata is elvégzésére került. A kapott eredmények szerint 100 éves kor alatt eltérés mutatkozik, misze-

rint a korán fakadó álgesztessége meghaladja az átlagos bükkét. Az eltérés nagyságának kulminálása után 103 évesnél öregebb korokban az átlagos és korán fakadó álgesztessége (kis eltérésű) gyakorlatilag megegyezőnek tekinthető.

A többszámú vizsgálatok azt – a gyakorlat által már régtől felismert tény – bizonyítják, hogy jó termőhelyen álló kiváló bükkösök 100 év feletti öregedése a rönk mennyiségi és minőségi csökkenésével jár együtt, ami az elérhető árbevétel nagyságát gazdaságosság tekintetében károsan befolyásolja.

Az erdőrésztetek átlagos átmérőinél kiemelkedően vastagabb átmérőkhöz tartozó évgyűrű szerinti és üzemtervi életkorok és álgesztátmérők összehasonlító adataiból arra lehet következtetni, hogy a 60 cm-es átmérőnél 5, a 70 cm-esnél 10, a 80 cm-esnél 15 átlagolt évvel idősebbet mutat az évgyűrű szerinti szélső értékeket közepelő átlagkorhoz tartozó álgeszt-nagyság, mint az üzemtervi átlagkor. Az erdőrésztetekben előforduló lényegesen átlag feletti átmérőjű és -korú egyedek esetében az átmérő vastagodásánál jelentősen nagyobb mértékű álgesztátmérő növekedést az értékvesztés miatt figyelembe kell venni, ezért ha egyéb szempontok nincsenek (pl. a nagy koronájú fák általi természetes felújítás fokozott segítése), akkor az ilyen fákat nem célszerű a végvágási korig lábon hagyni.

A korán fakadó egyedek egyszeres és többszörös villás elágazásának alakulása kor és magasság szerint 24 méterig került felvételezésre és értékelésre. 9 méter törzsmagasságnál a 85 és 130 év közötti korfokok mindegyikénél 90% feletti a vilásodás nélküli törzs.

A korán fakadók és az állományokat alkotó átlagfák ágasságának szemrevételezéssel történő összehasonlítása szerint a gazdasági értéküket befolyásoló lényeges eltérés közöttük nem mutatkozott.

A kitermelésre került 656 db fa közül tőnél 8,1%, törzson-koronában pedig 4,7% volt emberi tevékenységből származóan sérült. Az álgeszt fák aránya tőnél 69,7%, törzson-koronában 90,5%. Ezek az adatok arra utalnak, hogy a bükk álgesztességének gyakorisága főképpen nem az emberi rossz munka következményében keresendő. Az természetesen biztosan állítható azonban, hogy az emberi gondatlanság által és egyéb sérülések kö-

vetkeztében az élő fák testén keletkező nyitott sebek megsokszorozzák a különböző betegségek és károkozók fellépését.

Az öregedés és az álgeszt faegyedeken való megjelenése között korreláció mutatkozik. A fa tövénél 100 éves korban 34,8%, 130 éves korban pedig már csak 5% az álgeszt nélküli arány.

Az álgeszt megjelenési formájának darabszám szerinti aránya a vizsgálati fák átlagkorát képviselő 105 éves korban 53,8%-ban csillagos, 38,6%-ban erősen hullámos és 7,6%-ban enyhén hullámos.

A kitermelt faanyagból – a fa egészének értékét döntően meghatározó jelentőségű – 12 méter faszakaszmagasságig kihosszsolható rönk arányának változása (az átmérő folyamatos növekedése ellenére) a kor növekedésével összefüggően csökkenő tendenciájú. 100 évnél 82%, 120 évnél 76%, 130 évnél 73,3%.

A 14 község határban átlagolásra alkalmas területi eloszlásban elhelyezkedő erdőrészek vizsgálati egyedeinek súlyozott számítási és grafikus általánosítási adataira épülő komplex értékelés lehetővé tette a korán fakadó bükkre vonatkozó ökonómiai megállapításokat.

– A m³/ha összes fatermés mennyisége az életkor növekedésével a vizsgált 130 éves korig folyamatosan növekszik.

– Az összes nettó vastagfához (m³/ha) viszonyított összes iparifa aránya 90 éves korban 86%, 130 éves korban 71,1%.

– A rönk eFt/ha %-os aránya 100 évnél kulminál, majd a 90,6%-ról 130 éves kora 80,7%-ra csökken. Csökkenő tendenciájú az összes iparifa forintosított százalékos aránya is.

Ez a negatív tendencia azt mutatja, hogy 100 év feletti öregedésnél az elérhető árbevételre nagyobb hatású a minőségi romlás, mint a mennyiségi gyarapodás.

– Amennyiben az összes nettó vastagfa eFt/ha %-ban kifejezett értékét 100 évnél 100%-nak vesszük, úgy ez az érték 120 évnél 87,9%, 130 évnél pedig 77,7%.

Ökonómiai szempontból kiinduló komplex konklúzió:

– A fatermelési elsődleges rendeltetésű I., II. és a másodikhoz közel eső III. termőhelyi osztályú fatermési adatokkal rendelkező bükkösök 100–105 éves életkorban kitermelt faanyaga adja a legnagyobb árbevételt és ezzel összefüggően a nyereségoptimumot.

Az előhasználatokat és a természetes felújulás érdekében végzendő bontásokat, valamint a szükséges erdőművelési, -felújítási munkákat úgy célszerű végezni, hogy a végvágás 110 éves életkor előtt befejeződhessen.

Találomra (2.)

A most bemutatásra váró terület minden bizomnyal megnyitja a rendbogyó esetek sorát. Ez már az interjú-alany „keresés” időszakában sejtetett volt, hiszen az ismert szomszéd gazdálkodók pontos információval nem tudtak segíteni. Ekkor jött az illetékes ÁESZ egri igazgatóság munkatársainak gyors közbenjárása és a kapcsolat felvétele a legilletékesebb szakemberrel, Kadlecsik Ferenc erdőmérnök erdőfelügyelővel, akinek a 32 éves gyakorlatából 30 év jutott erre a vidékre is.

– *Szevasz!* – *Az előzetesen megbeszélések szerint jelentkezem és kérek, hogy foglalj össze ennek a térségnek az erdészeti jellemzőit.*

– A megjelölt térképi egységben egyetlen település, Ecséd község található. Állami erdő nincs a község határban. A magánerdők jellemzően részarány-tulajdon formájában találtak, illetve félig nem találtak még gazdára, amennyiben egyes jogi folyamatok ma is tartanak.

– *Hogyan lehet így rendben tartani ezt az erdőtulajdont?*

– 1998-tól érvényes erre a községre a körzeti erdőterv. Akkor mintegy 70 hektár sorsát határozta meg. Tudni kell persze, hogy ezt megelőzően a haszonszerzés pecsételte meg jó néhány hektár erdő sorsát.

– *A kezelt erdőkben hogyan folyik a munka?*

– Előfordul a tulajdonosok önálló szakmai munkája ugyanúgy, mint a megbízás szerint vállalkozóval, szakirányítással végzett munka. Állandó erdész nincs alkalmazásban, a szakirányításra 2-3 erdőmérnök vállalkozik esetenként.

– *De hol is vagyunk, milyenek ezek az erdők?*

– Szinte pontosan az Alföld (Jászság) és a Mátra délnyugati lábához símuló dombsági vonulat határán. A termőhely ennek megfelelően a barnafölddel és a homoktalajokkal jellemezhető. Az 1998-as adatok szerint az akácok 4/5 arányt képviseltek, a maradék főleg nyáras, valamint más lágylombos fafajok alkotta erdő, az Ágói-patak mentén. Az őshonos cseres-kocsánytalan tölgyes területe mindössze 1,3 hektár.

– *Milyen szakfeladatok vannak túlsúlyban?*

– A fiatal és a középkorú erdők aránya meghatározó, annak köszönhetően is, hogy 1998-tól kezdve, idén megduplázó-

dik az erdőterület Ecséden. Ebben az ÁESZ határozott törekvése is kifejeződik. 2002-ig majdnem 50, idén 21 hektár erdőtelepítés történt, történik, most fele-fele cseres, illetve akácos. Tehát a nevelési jellegű feladatok vannak előtérben.

– *Kik és hogyan vettek részt ebben a látványos gyarapításban?*

– Három, nagyobb földterületen gazdálkodó tulajdonos a vezető ebben, akik saját erővel is, de megbízások alapján is erdőművelésre szánták el magukat.

– *Kellően sikeres az erdőművelés fejlődése?*
– Általában megfelelő, azonban tavaly az elhúzódo aszály itt is okozott mennyiségi károkat. Ami kissé visszaveti a lelkesedést: az aszálykár felszámolását célzó támogatás elmaradása. Az erdőfelújításokkal szemben itt hátrányt szenvedtek a telepítők.

– *A vadgazdálkodás milyen keretek között érinti a tulajdonosokat?*

– Itt kevés őz jelenti a nagyvadállományt. Vadásztársasági, valamint tulajdoni alapú jogközösség tevékenysége a meghatározó az állomány kezelésében.

– *És hogyan jutsz el erre a vidékre dolgozni otthonról (Mátra), vagy a központból, Egerből?*

– Kettőnk rendelkezésére áll egy terepjáró gépkocsi, amelyet jól beosztva, nincs gond a felügyelet megszervezésével.

– *Van-e említésre érdemes hely Ecséd határában?*

– Gondolom, ilyen a Szél-tanya melletti forrás, búcsújáró hely. A terület egyházi alapítványi pártfogást és kezelést élvez.

– *Köszönöm a felkészülést és a tájékoztatást.*

Apatóczy István

Az én erdőm

AZ ÉN ERDŐM Tibolddaróc határában van, a Bükk-hegység lábánál, egy Ny-i kitettségű, 5–20° lejtésű domboldalon 160–200 m-es tengerszint feletti magasságban, sekély-középmély termőrétegű, barna erdőtalajú, többletvízhatástól független, száraz termőhelyen.

AZ ÉN ERDŐM három részletből áll: 1,4 ha akác (klónarchívum); 4,8 ha egyéb kemény lomb (élőfa gyűjtemény); 0,9 ha egyéb kemény lomb (erdei gyümölcsös). A területet 1996-ban vásároltam a Tibolddaróci MgTSz Felszámolójától. Akkor még szőlő volt. A szőlő művelését 1992-ben hagyták abba. Az erdősítés első kivitelét 1999 őszén hajtottam végre. Az elvadult szőlő és a hat évig zavartalanul szaporodó gyomok (tarack, siska nádtippán, vadrózsa stb.) visszaszorítása vegyszeres gyomirtással, gépi padkázással, tányéros kapálással történt 1999 nyarán. Az ültetést a padká-

kon, Stihl gödörfúróval készített lyukakba, konténeres csemeték felhasználásával végeztem. A konténeres csemetékem magam neveltem. A padkák szélessége 1,5–2 m, egymástól távolságuk 3,5–4 m. Az erdősítést (első kivitel) követően évente kétszer szoktam kapálni (a csemeték körül tányérosan) és kaszálni (a csemetesorok mentén, 1–1,5 m-es szélességben, Stihl bozótívágóval). A csemetesorok közötti területeket (3–3,5 m széles pásztákat) nem művelem. Arra számítok, hogy ezek a pászták a közeli természetserű erdők fafajaival előbb-utóbb beerdősülnek. Az első molyhostölgy-, cser-, magaskőriscsemeték már meg is jelentek.

A 4,8 ha-os egyéb keménylombos erdőmet több mint 60 faj felhasználásával létesítettem. Ez az erdő rész tulajdonképpen egy fajaj-összehasonlító kísérlet. A kísérlet kulcsszavai: biológiai sokféleség, genetikai változatosság, termőhelyállóság, társulási készség, haszonvételi lehetőség. Hobbim a felsorolt témakörök vizsgálata külön-külön és összefüggéseikben is. A kísérletbe vont fajok több mint 80%-a szárazságtűrő. Ez nem véletlen, mert a szélsőségesen száraz termőhelyek fásítási biológiai alapjainak bővítésére (fejlesztésére) törekszem.

Szélsőségesen száraz termőhelyeknek tekintem a sziklás-köves vázlatokat, földes kopárokot, a D-i kitettségű lejtős területeket, a futóhomokot, sziket, a felhagyott bányahányókat, hulladéklerakó helyeket, az autópályákat, ipari parkokat stb. Ezekben a munkaterületeken a fásítás fajokválasztékának bővítését, a fajok társítási lehetőségeinek kihasználását rendkívül fontosnak tartom.

Haszonvételi lehetőségeim

AZ ÉN ERDŐM egy hosszú távú üzleti vállalkozás (nem csak hobbi)! Termékeim: különleges szaporítóanyagok, vegyszermentes erdei gyümölcsök, gyógynövénydrogok, méhészeti termékek, szakmai-idegenforgalmi szolgáltatások.

AZ ÉN ERDŐM egy különleges szaporítóanyag-forrás. Az általam előállított mag a fajra jellemző valamennyi örökítő (genetikailag állandósult) tulajdonsággal rendelkezik. Vannak olyan fajok, amelyekből több fajta (szelektált változat) is köztermesztésben van, főleg a kertészek (gyümölcs- és díszfatermesztők) körében. Arra törekszem, hogy a fajon belüli genetikai változatosság megőrzése érdekében ezekből a fajtákból is ültessék egy-egy példányt. A fajták kiválasztása nem csak erdészeti (fásítási) szempontok figyelembe vételével történt. Az eredeti vad fajok képviselői (kommersz csemeték) és szelektált változatai (fajtái) egymás mellé ültetésével olyan utódnemzedékek előállítására törekszem, amelyek erdészeti-kertészeti célú felhasználásra (akár nemesítői kiindulási szaporítóanyagként is) egyaránt alkalmasak lehetnek.

Vannak olyan fajok, amelyeknek még nincsenek fajtái. Ezekben az esetek-

ben az erdősítési szaporítóanyagaimat több csemetekertből és időben is elnyújtva (több évjáratból származtatva) igyekeztem beszerezni, hogy a genetikai változatosság minél nagyobb legyen.

A fák 1200 m²-es, a cserjék 600 m²-es parcellákba (fafajcsoportokba) lettek kiültetve. A fás parcellák egyedszáma 60, a cserjéké 30 db. Egy-egy növény tenyészterülete általában 20 m².

AZ ÉN ERDŐM egy olyan erdei gyümölcsös, amelyben 17-féle, emberi fogyasztásra is alkalmas erdei gyümölcs van. A vad gyümölcsfákat képviselő kommersz csemeték közé ültettem a szelektált rokonaikból is, de csak azokból, amelyeket nem kell permetezni. Van olyan gyümölcsfaj, aminek már több mint 30 fajtáját (szelektált változatát) sikerült kiültetnem. A gyümölcsparcelláim kialakítása, elrendezése az egyéb lombos fajoké-

hoz hasonlóan történt. A gyümölcsstermesztés mellett arra is törekszem, hogy a tőlem származó szaporítóanyaggal a szélsőségesen száraz termőhelyekre (külterjes körülmények között is) lehessen gyümölcsfát ültetni. Meggyőződésem, hogy erre a leendő erdőben, fásításokban, de még a meglévő erdeinkben is nagy szükség van.

AZ ÉN ERDŐM a családomb patikája. Hűszíve, gyógynövényként is nyilvántartott fajtát ültettem. A fajok kiválasztásakor a gyógynövényes szakirodalmat vettem alapul, miközben az egyéb haszonvételi lehetőségeket is mérlegeltem.

AZ ÉN ERDŐM egy olyan méhlegelő, ahol tavasztól ősziig mindig van virágzó fa vagy cserje. A területre kihelyezett 6 méhcsaládtól évente 60–80 kg mézet tervezek elvenni, mivel a méz csak melléktermék. A méhek elsődleges feladata a magtermelő fám beporzása.

AZ ÉN ERDŐM egy élő tájkép. A terület fekvése, a fajcsoportok elrendezése, a parcellahatárok kialakítása (vonalvezetése), a színek-formák-méretetek változatossága minden évszakban szép látványt nyújt. Középről-távolról egyaránt. A tájépítés, tájgondozás néhány EU-s tagállamban már anyagilag is támogatott földhasz-

nálói tevékenység. Bízom benne, hogy ez nálunk is hamarosan így lesz.

Az 1,4 ha-os akácösöm klónarchívum. Benne vannak az akáctörzsfaklónjaim. 1982 óta foglalkozom akácneveléssel, a rövid vágásfordulóban is kezelhető akácerdők biológiai alapjainak fejlesztésével. Eddig 125 törzsfát, 101 törzsfaklont, 105 törzsfanemzedéket állítottam elő. A törzsfaklónjaim felhasználásával már 9 üzemi plantázis létesült. A klónarchívumom rendeltetése: plantázskomponensek génmegőrzése és újabb nemesítői kiindulási szaporítóanyagok előállítására.

AZ ÉN ERDŐM nem lesz vágásterület. A faanyag-kitermelés mint célkitűzés egyik részletben sem szerepel. Faanyag-szükségletemet (évente 8–10 m³ háztartási tűzifa) az akácfa-ültetvényemből fedezem, amit kifejezetten erre a célra létesítettem Kácson, a lakásom közelében. Ez egy rövid (13 éves) vágásfordulóban kezelt akác energiaerdő, amit az akáctörzsfaklónjaim, törzsfanemzedékeim felhasználásával létesítettem.

AZ ENERGIAERDŐM területe 1,4 ha. Egy-egy fa növekedése 3,2 m². A sortávolság 160 cm, tőtávolság 200 cm. A csemeték kiültetése háromszögkötésben történt. A sorok hossza 620 m, tájolása É-D irányú. Összesen 13 sor van. Évente egy-egy sor kitermelését tervezem. Az első sor kitermelését az ültetést követő ötödik évben kezdem. A felújítás tuskósarjrol történik. Összesen három vágásfordulót tervezek.

AZ ÉN ERDŐM fafajai: *Abies cephalonica*–görög jegenyefenyő–3; *Abies concolor*–kolorádói jegenyefenyő–4; *Acer campestre*–mezei juhar–3; *Acer pseudoplatanus*–hegyi juhar–1; *Acer tataricum*–tatárjuhar–3; *Ailanthus altissima*–bálványfa–4; *Betula pendula*–bíbirces nyír–1; *Castanea sativa*–szelídgesztenye–2; *Cedrus atlantica*–atlaszcédrus–6; *Celtis occidentalis*–nyugati ostorfa–3; *Cerasus avium*–madárcseresznye–4; *Cornus mas*–húsos som–2; *Cornus sanguinea*–veresgyűrűs-som–3; *Corylus avellana*–közönséges mogyoró–3; *Corylus colurna*–törökmogyoró–2; *Cotinus coggygria*–cserszömörce–3; *Crataegus monogyna*–egybibés galagonya–4; *Cydonia oblonga*–birsalma–12; *Evodia hupehensis*–kínai mézesfa–3; *Elaeagnus angustifolia*–ezüstfa–4; *Fraxinus ornus*–virágos kőris–3; *Fraxinus excelsior*–magaskőris–2; *Gleditsia triacanthos*–lepényfa–2; *Hippophae rhamnoides*–homoktövis–2; *Juglans regia*–közönséges dió–4; *Juniperus communis*–közönséges boróka–19; *Juniperus chinensis*–kínai boróka–32;

Juniperus scopulorum–oregoni boróka–11; *Juniperus virginiana*–virginiai boróka–10; *Larix decidua*–vörösfenyő–4; *Lonicera tatarica*–tatár lonc–2; *Lonicera xylosteum*–ükörke lonc–1; *Mabonia aquifolium*–mahónia–1; *Malus sylvestris*–vadalma–31; *Mespilus germanica*–naspolya–9; *Picea pungens*–ezüstfenyő–15; *Picea omorika*–szerb lucfenyő–4; *Pinus nigra*–feketefenyő–9; *Pinus sylvestris*–erdeifenyő–6; *Populus alba*–fehér nyár–2; *Prunus cerasifera*–mirobalán–1; *Prunus mahaleb*–sajmeggy–3; *Prunus serotina*–kései meggy–2; *Prunus spinosa*–kökény–3; *Pseudotsuga mensiesi*–duglászfenyő–2; *Pyrus piraster*–vadvadkörte–12; *Quercus frainetto*–magyar tölgy–2; *Quercus*

pubescens–molyhos tölgy–3; *Quercus rubra*–vöröstölgy–1; *Robinia pseudoacacia*–akác–89; *Rosa canina*–vadrózsa–7; *Sorbus domestica*–házi berkenyecske–3; *Sorbus aria*–lisztes berkenyecske–2; *Sorbus torminalis*–barkócaberkenyecske–2; *Sophora japonica*–japánakác–2; *Syringa vulgaris*–orgona–7; *Tilia cordata*–kislevelű hárs–3; *Tilia tomentosa*–ezüsthárs–3; *Thuja occidentalis*–nyugati tuja–28; *Thuja orientalis*–keleti tuja–10; *Ulmus pumila* var. *arboorea*–turkesztáni szil–2.

A növény neve utáni szám a kiültetett fajon belüli változatok darabszámát jelenti.

Dr. Kapusi Imre

3424 Kács, Dózsa Gy. u. 36.

A „POPULUS” sikere Brazíliában (is)

1983-ban kezdte el a Kiskörösi Állami Gazdaság a *Populus* mélyfűrőgép és *Populus* II. ültetőkocsi gyártását. Az első fűrőszárat még az ERTI-től rendeltük meg. A fűrő tervezését 16 eredménytelen tárgyalás után *Pletenyik Zoltán* mezőgazdasági gépészmérnök vállalta el, az ültetőkocsit jómagam terveztem, a gyártást *Tagai István* gépészmérnök irányította. A fűrővel II. helyezést nyertünk az Ésszerű anyagtakarékosság megvalósítása c. pályázaton, valamint elismerő oklevelet a Baranya megyei KISZ bizottságtól, majd a fűrővel és az ültetőkocsival együtt két alkalommal MÉM különdíjat kaptunk, végül pedig 1985-ben Bulgáriában az Ifjú feltalálók világhiállítása aranyéremmel tüntettek ki. Ez idáig 38 db kelt el a fűrőből, kettőt a hajdanvolt Csehszlovákiába értékesítettek, egyet pedig egy német kereskedő állítólag Kínába szállított. 2002-ben a „Pletenyik” KFT. Brazíliába adott el egyet, ahonnan *Teselacska* úr, az erdőtelepítő vállalkozó a következőket írta (kivonatolva): „... átlagban 90,61 lyukat fúrunk óránként, más szóval 3,54 óra alatt ültettünk el egy hektár erdőt, 321 gödör/ha ültetési darabszám mellett. Mivel 2 műszakban dolgoztunk, napi teljesítményünk 4,23 hektárra jött ki. Az 1 m-es mélységű ültetésnél az eső és a szél hatására a csemeték elmozdultak, kemény munkával kellett azokat egyenesbe hozni. A „Pletenyik” mélyfűrővel ez nem fordul elő az ültetési mélységnek köszönhetően. Már a tavasz közepén já-

runk és a csemeték normális fakadásnak örvendeznek. Körülbelül 120 hektárt ültettünk el vele.” Eddig az idézet. Végezetül szeretnék köszönetet mondani azoknak a személyeknek, akik segítettek az ügy előmozdításában: *dr. Simon Miklós, Janik József, Jónás János, dr. Erdős László, dr. Nemes László, dr. Herpay Imre, dr. Király Pál, dr. Farkas László, dr. Darabos István, Kaczkó László, Kocsis Vilmos, Csordás József, dr. Horváth Béla, dr. Pintér Ferenc, dr. Tóth Béla, dr. Halupa Lajos, dr. Tompa Károly, dr. Király Ernő, dr. Balázs István* (a teljesség igénye nélkül).

Henter Pál
erdőmérnök

A hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*) csemetenevelése

Virágzás, termésérés és begyűjtés

A hegyi juhar egylaki, poligám virágai 6–15 cm hosszú, csüngő fürtben lógnak. A fürt virágainak 2/3-a azonban porzós virág, csak a fürt belső virágai hímnősek. Áprilisban virágzik, termését októbertől lehet gyűjteni. A gyűjtés rendszerint úgy történik, hogy a termést a fa alá terített ponyvára rázzák vagy verik. Termései csüngő, nyúlánk terméságazatokban fejlődnek. A mag terjedését 3–5 cm hosszú repítő készülék segíti elő. A terméspárokban a repítő szárnyak egymással hegyesszöget zárnak be. Maga a mag borsó nagyságú, gömb alakú. Ez jól megkülönbözteti a többi őshonos juhar magjától, melyek laposak (*Gencsi-Vanicsura*, 1992; *Csapody* et al. 1966).

A mag kezelése – a rétegelés

A begyűjtés után a magtételt tisztítani kell, majd 4–8 heti utóérlelésre van szükség. Ez úgy történik, hogy a magot hűvös, száraz helyiségben 15–20 cm vastag rétegben kiterítik és hetente legalább kétszer átforgatják. Az utóérés során a mag kiszikkad a forgalmazáshoz szükséges kb. 15% nedvességtartalomra.

A friss mag tárolása műanyag zsákban 2–4 évig, 15–25% nedvességtartalommal 0–(–6) °C-on lehetséges.

Őszi vetés esetén a magot nem kell rétegelni. A tavaszi vetés előtt viszont 2–3 hónapig tartó rétegelésre van szükség.

A csemetekerti vetés

Amint már szó volt róla, vethető ősszel és tavasszal is. A csemete növtérszüksége 25–30 cm². A takaró föld vastagsága őszi vetésnél 3–5, tavaszi vetésnél 2–3 cm.

A gyakorlat számára fontos néhány adat:

átlag ezermagtömeg

Burkart 2000 szerint: 120–180 g

Suszka et al., 1994 szerint: 66–180 g

Tibanyi-Tompa, 1985: 110 g

1 kg tiszta magban átlagosan 6500–16 000 db van

1 fm-en megnevelhető

1/0 csemete 30 db

1/1 20 db

1. táblázat. A hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*) mag minőségi követelményei [91/1997. (XI. 28.) FM rendelet, 6. melléklet]

Tisztaság		Csírázó-, ill. életképesség	
I. oszt.	II. oszt.	I. oszt.	II. oszt.
%		%	
90	85	80	50

2. táblázat. A hegyi juhar csemetetermelése Magyarországon 1997–2002 között

Termelési időny	A termelők száma (db)	A megtermelt csemete mennyisége (edb)
1997.	134	5 614,2
1998.	150	10 029,3
1999.	132	6 419,9
2000.	84	4 919,8
2001.	65	4 870,1
2002.	97	4 344,0

A csemete méretére vonatkozóan az Európai Unión belül nincs külön előírás. A magyar követelmények a következők [91/1997. (XI. 28.) FM rendelet, 6. melléklet]:

1/0	szárhossz	min. 25 cm
	tőátmérő	min. 4 mm
	gyökérhossz	min. 25 cm
2/0	szárhossz	min. 30 cm

tőátmérő min. 5 mm
gyökérhossz min. 30 cm

A magyar erdészeti csemetetermelésben a hegyi juhar jelentős szerepet játszik.

A csemetét főleg a lisztharmat és csemetedőlést okozó, különböző gombák károsítják, de ellenük kitűnő vegyszerekkel, hatékonyan lehet védekezni.

Barna Tamás

Kapcsolattartás az erdélyi erdészeti szakemberekkel

A határon túli magyarsággal való kapcsolattartást úgy érzem mindegyikünk bizonyos mértékben magáénak szeretné tudni, főleg ha tudjuk, határon túl élő testvéreink csodálatos erdőkkel borított területeken gazdálkodnak. Ezért (is) mindenemű szakmai alapokon nyugvó kapcsolattartás, mint amilyen az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társasággal (EMT) létrejött, előnyös. Ennek alappillére a szakmai kapcsolatokon alapuló tapasztalatcserre mindkét fél részére mely kiegészül az ottaniak számára egyfajta szakmai továbbképzéssel, anyanyelven történő felvilágosítással a szakma fejleményeiről. Nekünk felüdülést jelentő tájékoztatás és tájékozódás a Kárpát-medence azon részéről, ahol nagy elődeink is szakmát oktattak, művelték valamikor (lásd *Bedő Albert, Mátyás Vilmos, Tompa Károly* stb.), és nem utolsó sorban lecke vendéglátásból és -szeretetből egyaránt.

Az EMT (www.emt.ro) a romániai magyar anyanyelvű műszaki és természettudományos szakemberek érdekképviseleti szervezete. A Tudományos társaság alapvető célja megteremteni a több mint 800 tag – valamint minden magyar ajkú műszaki értelmiségi – számára a tudományos ismeretek bővítésének lehetőségeit, teret biztosítani szakmai továbbképzésükhöz, kapcsolataik ápolásához. Fontosnak tartják a magyar szaknyelv ápolását a tudományos konferenciák, kiadványok, tapasztalatcserék nyújtotta lehetőségek révén. A naprakész korszerű tudás megszerzése érdekében újabb kapcsolatokat alakítanak ki a magyarországi és távolabbi országok műszaki és természettudományos szervezeteivel, oktatási intézményeivel, szakembereivel.

2001. év áprilisában Csíksomlyón az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság (EMT) „Bányászat–Kohászat–Földtan Konferenciáján” vett részt *Szendreiné Koren E.* mint előadó, hiszen a talajok vízgazdálkodása a földtan tudományával szervesen összefügg. E konferencia keretein belül merült fel az a kérés az EMT vezetősége részéről, hogy segítsünk az Erdészeti Szakosztályt létrehozni és a rendszeres tudományos előadássorozatot megrendezni.

E szervezet szakosztályainak működéséhez szükséges a tudományos háttér, mert mindegyik szakosztályuk így működik. 2001. év nyarán *dr. Köllő Gáborral*, a

Kolozsvári Egyetem tanárával, az EMT elnökhelyettesével magyarországi tartózkodása folyamán kidolgoztuk, hogy hogyan, milyen szervezetekkel lehet az együttműködést létrehozni. *Szendreiné Koren E.*, mint az ERTI szakszervezeti titkára ismerően az EFDSZ nemzetközi kapcsolatait és a közép-európai régióban betöltött szakmai szerepét úgy gondolta, hogy a koordinátori munka vállalása mellett szakszervezetünk hozza létre a társulást. Természetesen nem egy szervezet társulására volt és van szükség a jelen esetben, hanem a tudományos háttérre is naprakészen kell biztosítani. Ezért eleve olyan feltétellel történt a társulás létrehozása, miszerint az ERTI Szakszervezeti Bizottsága és kutató gárdája biztosítja hosszú távon az együttműködéshez a tudományos háttérre, valamint koordinálja az együttműködésben résztvevő összes szervezet együttes munkáját, hogy minél aktívabb legyen az együttműködés, és ne fordulhasson elő olyan, hogy különböző szervezetek össze-vissza szervezzenek, amire jelen esetben nincs szükség, mert az csak ártani tud nemcsak a munkavállalóknak, hanem a Kárpát-medence erdeinek is. Ez reméljük, hogy mindenki előtt egyértelmű is és ennek az együttműködésnek az érdekeit e létrehozó képviselheti.

Ezek után, amikor kialakultak a szakmai feltételek került sor az első alakuló szakosztály ülésére. Az EMT Erdészeti Szakosztálya 2001. szeptember 20-án Tusnádfürdőn alakult, ahol „célul tűzték ki a magyar erdészeti szaknyelv művelését, konferenciák, szakmai találkozók szervezését.”

2001. október 22-23-án tartottuk közösen az első Erdészeti Szakkonferenciát, amelyen hazai és külföldi szakemberek vettek részt. A résztvevő erdész szakemberek száma a konferencián és az ahhoz kapcsolódó terepi bemutatókon 123 fő, melyből közel 50 % volt a helybeli szakember. Itt írtuk alá az Együttműködési Megállapodást (Ennek szövege azonos az Erdészeti Lapokban megjelent szöveggel csak az aláírok az EMT mellett az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezete (EFDSZ), az Erdészeti Tudományos Intézet Szakszervezeti Bizottsága (ERTI SZB), a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara (NyME EMK) és az Állami Erdészeti Szolgálat Szakszervezeti Bizottsága (ÁESZ SZB)). Ennek szimbolikus ér-

téke is nagy, jelezve, hogy a munkavállalói oldal együttes érdeke a magyar szakemberek szakmai együttműködése a Kárpát-medence erdeieiről. Ekkor is éreztük, hogy még az Országos Erdészeti Egyesület (OEE) csatlakozása szükséges, ami 2002 októberében meg is történt az Ojtozi Konferencia keretén belül, ami már a második közös rendezvényünk volt. Erről a konferenciáról jelent meg *Pápai G.* tollából az Országos Erdészeti Egyesület Lapjában (Erdészeti Lapok, 2002. december, 344-345. oldal, „Együttműködési megállapodás” és „Ojtozi Konferencia” címen). Így a szakmai együttműködésben mind az állami szektorban, mind a magánszektorban dolgozó erdészek egységesen vesznek részt.

Abban azonban megállapodtunk, hogy ezt az erdészeti szakszervezet hozta létre és ezért továbbiakban is ő az irányítója, ill. minden akció csak rajta keresztül mehet végbe, mert külön frakciónak csak az erdélyi kollegák látják a kárát és mi nem ártani, hanem segíteni akarunk.

Fő tevékenységi területeik: szakmai konferenciák szervezése, kiadványok megjelentetése, szaktáborok szervezése, tanulmányi diákversenyek szervezése, magyar nyelvű műszaki szakelőadások szervezése erdélyi egyetemeken, szaktanácsadás különböző műszaki szakterületeken.

A Magyarországi Erdészeti Szakszervezet (EFDSZ) és annak alapszervei (ERTI SZB és ÁESZ SZB) által elsődlegesen létrejött kapcsolattartás legnagyobb méretű és egyben legfontosabb tudományos megnyilvánulása az éves szinten szerveződő szakkonferenciák, melyek tematikái a házigazdák igényeihez igazodnak. A helyszínt is a házigazdák választják ki olyan helyeket jelölve meg [2001 - Csíkszereda, 2002 – Ojtoz, 2003 – Székelyudvarhely (október 23-25.), <http://www.emt.ro/kiadvanyok/tajekoztato/pdf/TO-2002-12.pdf> 3. oldal], ahol teljes színpompában gyönyörködhet a résztvevő az őszi tájba burkolódzó Erdély szépségeiben.

A konferenciákon a részvételnek is mindenkor tükröznie kell összetételben a kutatás, oktatás, hatósági felügyelet és az erdészeti rt.-oknál dolgozó erdész szakembereket. A 2002-es konferencián az ERTI részéről 10 fő, a NyME EMK részéről 3 fő, az ÁESZ részéről 4 fő, az OEE részé-

ről 2 fő, és az erdőgazdasági rt.-ok részéről 3 fő vett részt, akik az erdőgazdaságoknál szakszervezeti titkárok. A kis létszám indoka, hogy az esemény olyan helyen került megrendezésre, ahol nem volt lehetőség több fő elhelyezésére. A jelenlevőket viszont nagymértékben pótolta a táj történelmi és természeti varázsa valamint *Rózsa Janka* vendégszeretete.

A szakkonferencia *dr. Bedő Albert*re való emlékezés jegyében zajlott, kinek sírját a küldöttség az előző napon a szomszédos Kálnok faluban megkoszorúzta. A házigazdák kérése volt elsősorban olyan előadások megtartása, melyek a klímaváltozás erdőgazdálkodási vonatkozásait taglalják, emellett az előadások a szakma számos területét átfogják. Mindkét tudományos Konferenciát (2001 és 2002) *dr. Solymos R.* akadémikus vezette le, aki az ERTI vezetését és az MTA Erdészeti Szakosztályát képviselte.

A konferencia azon napján, ami a terepi programokat foglalta magába, a csoport ellátogatott Európa egyetlen működőképes, a gravitációs erő kihasználásán alapuló síklőjához és az azt kiszolgáló keskeny nyomtávú vasúti hálózathoz. A rendszer anyagi gondokkal küszködik; pályázatokban a magyar fél támogatását kéri.

Az ojtózi tartózkodás ideje alatt három este volt lehetőség nagyon sok szempontból tanulságos beszélgetésre, ahol nemcsak a szakmai, hanem a munkával kapcsolatos minden probléma felszínre került.

Következzen röviden a konferencia során érintett témák sokasága. *Dr. Solymos R.* (ERTI-MTA) akadémikus beszélt a Föld erdeiről, fenntartásuk és fejlesztésük tudományos vonatkozásairól. *Márk M. – Laczkó I.* (Sugás EH) a Kovászna megyei magánerdő-tulajdonban történő erdőgazdálkodást mutatta be. *Pápai G.* (OEE) Bedő Albert életét és munkásságát ecsetelte. *Varga Sz.* (NyME) a környezetkímé-

lő növényvédelmi technológiák erdővédelmi alkalmazását vázolta fel. *Petres Cs.* (HEI) előadásában a széltörések és a szűpopuláció kapcsolatát taglalta. *Koltay A.* (ERTI) a magyarországi erdővédelmi monitoring rendszerek bemutatására összpontosított. Ehhez csatlakozott *Kis Á.* (Brassói Egyetem) a műholdfelvételek erdészeti alkalmazhatóságáról tartott előadása is. *Madas K.* és *Ósz G.* (ÁESZ) a természetsterű erdők tervezéséről számolt be. *Szendreiné Koren E.* (ERTI) a magyarországi barna erdőtalajok vízgazdálkodási tulajdonságainak elemzését taglalta. *Mátyás Csaba* (NyME) előadásával kezdetét vette a klímaváltozást tagláló előadás-sorozat. Ezt egészítette ki *Berki Imre* is előadásában, majd *Nagy L.* és *Újváriné Jármay É.* (ERTI) vázolták a fajok és a klímaváltozás kapcsolatát a nemesítők szemszögéből (adaptációs kísérletek). *Mózes Cs.* (ERTI) a tartamos erdőgazdálkodás jelentőségét vázolta, mint a legolcsóbb és a legkevesebb módosítást és erőfeszítést igénylő eszköz a légköri CO₂-koncentráció növekedésének féken tartásához és így a felmelegedés megakadályozásához vagy legalábbis lelassításához globális szinten. *Borovics A.* (ERTI) előadásában betekintést nyújtott a Kárpát-medence tölgyfajainak elkülöníthetőségeibe és ökológiai tulajdonságaiba. *Mizik A.* (Mizik és Tsa Kft., Esztergom) előadásával kezdetét vette az az előadásorozat melynek témája a fakitermelés volt. *Garamszegi I.* (EGERERDŐ Rt) beszélt a fakitermelés vívmányairól a szálalóvágások és mikro-tarvágások terén. *Töbisch T.* (ERTI) a csoportos bontáson, illetve lékvágáson alapuló természetes felújítási eljárások terén folytatott kutatásait részletezte. *Szabó Mária* (HEI) a tulajdonváltás erdőgazdálkodásra gyakorolt hatásait vázolta. A gyorsan növekvő fajok termesztésének újabb eredményeit ismertette *Csiba I.*

(ERTI). Utolsóként *Egyed Cs.* (Baróti EH) egy németországi egyházi erdőgazdálkodási modell alkalmazásainak lehetőségét mutatta be helyi példán.

A beszélgetések során felmerült, hogy az erdélyi kollégák szívesen jönnének hozzánk, ami anyagi helyzetükből kifolyólag szinte megoldhatatlan. A magyarországi tartózkodás és annak programja viszont nem helyettesítheti az évente megrendezendő tudományos konferenciákat. Ezért abban kell gondolkoznunk, miként lehet pályázati pénzből megoldani az erdélyi erdészek magyarországi látogatásának részbeni finanszírozását, ami okvetlenül szükséges az együttgondolkodás szempontjából.

A konferencia után *dr. Solymos R.* kezdeményezésére a szakszervezet, a három intézmény és az egyesület (EFDSZ, ERTI, NyME ÁESZ, OEE) szakembereiből egy 5-6 fős csoport létrehozásának kialakítására történt javaslat, akik felelősek a jövőben az együttműködés tartamosságáért. Ezt a munkát hamarosan, a helybeliek tapasztalatait megbeszélve el is kezdik.

Szóba került pályázati pénzek megnyerése is a most és az előző évben (2001 és 2002) lezajlott előadások nyomtatott verziójának megjelenéséhez, ami elsődlegesen az erdélyi kollégák között kerülne szétosztásra, jelentős segítséget adva ezzel szakmai továbbképzésükhöz.

A jelenlegi tanulmányút is tanúsította, hogy ezeknek a találkozónak sokkal nagyobb a hasznossága, mint gondolnánk. Az egyik szerepe, megismerni a más körülmények között dolgozó emberek tapasztalatait, ami tulajdonképpen szakmai továbbképzésnek is nevezhető. Itt kell kialakítani az olyan együttgondolkodást, mely az egész Kárpát-medence erdeiben hasznos lehet.

A másik és legalább ennyire fontos szerepe az egymás megismerése. Itt ugyanis a szakma teljes vertikumból jelenlevő emberek találkoznak, akik olyan kötetlen beszélgetéseket folytatnak, amit egyébként soha nem tudnának megtenni: Az autóbussen – ahol mindenki együtt utazott – a hat nap alatt több órán keresztül folytak olyan jellegű megbeszélések, melyek a mindennapi munkánk színvonalának emelésében visszaköszön. Ezekhez hasonló hasznos beszélgetések már többször zajlottak, például az ERTI által szervezett tanulmányutaknál vagy a szakkonferenciák szüneteiben, a folyosókon. E beszélgetéseket semmivel nem lehet helyettesíteni.

Mózes Cs., Herczeg M., Szendreiné Koren E.

(HEI = Hargita Megyei Erd. Ig.)

EH = Erdészeti Hivatal)

Visszaemlékezés Wágner Lajos erdőmérnök életútjára

Wágner Lajost (1906–1981), apámat szeretném bemutatni néhány rá jellemző történettel. Egyéniség volt, akit sokan embersége, mély humora és következetessége miatt tartottak meg emlékeztükben. Életpályája történelem, a vele történtek gyakran korokat jellemeznek.

Színes egyénisége volt a 30-as évek soproni egyetemének, 1935–36-ban az Ifjúsági Kör elnöke volt. Egyik vizsgája Fehér Dánielnél a következőképpen zajlott.

Kilenc vizsgázó ült az első padosorban, a prof. feltette a kérdést az elsőnek, majd sürgetően így szólt: „Tudja? – Nem tudja!” Ezt mind a kilenc hallgatónál elismételte, majd a válaszokat meg sem várva így összegezte a nyújtott teljesítményt. „Önök kitűnően szerepeltek, és mint akik jól végezték dolgukat, menjenek el a Pannóniába, ebédeljenek meg úri módon!” Wágner Lajos válasza: „Professzor úr, köszönjük a meghívást.”

Első munkahelye az Egri Érsekség volt, a felnémeti erdőgondnokságot vezette 1938-tól 1947-ig. A felnémetiek sokat meséltek róla, tisztelték és szigorú miatt tartottak tőle. Egyszer egy fával megrakott szekér papírjait ellenőrizte. A mögötte álló férfi valamit mutatott a szemben álló kocsisnak. Apám az árnyékokról ezt észrevette, hátra szólt: „ne mutogasson a hátam mögött!” Az ehhez hasonló esetek miatt mondták róla: mindent lát, mindent észrevesz, a hátán is szeme van.

1947-től 1950-ig a MÁLLERD idejében bélépátfalvai erdőgondnok volt. Ekkor vezették be az ún. gondnok-helyettesi állást. Minden erdőgondnok mellé beosztottak egy – a munkások közül kiemelt – személyt, akinek feladata volt a gondnok ellenőrzése politikailag. Tudomásunk volt arról, hogy a legtöbb helyen a szakértelem nélküli helyettes megnehezítette az erdőmérnök életét. Bélépátfalván a gondnok-helyettes egy Vas Lojzi (mindenki így hívta) nevű erdőmunkás volt, aki feltétel nélkül elismerte és tisztelte Wágner Lajost, aki különös empátiával rendelkezett, és aki – az elmondások szerint – olvasott az emberek gondolataiban.

Következtek a nehéz 50-es évek. A MÁLLERD megszűnt, az erdőmérnökökről a politikai vezetőkben az a kép alakult ki, hogy reakciósak, nem szabad hagyni, hogy sokáig egy helyen maradjá-

nak. A mi családunk is három év alatt háromszor költözött. Először Mátrafüredre helyeztek bennünket, ahol apám a Délmátrai Erdőgazdaság főmérnöke lett. Az igazgató Vitai József volt, akinek élete első telefonálása szállóigévé vált: „Halló, itt Vitai! Hát maga kívül beszél?”

Ebben az időben az emberek hétköznapijait beámyékolta a félelem. Nem lehet tudni, hogy kit mikor visznek el egy-egy megjegyzésért. Az erdőgazdaságban rendszeres szemináriumokon sulykolták a dolgozókból a szocializmus-kommunizmus eszméit. Apám elmondta: olyan dolgokkal traktálják őket, hogy a kommunizmus felé tartunk, ahol mindenki képességei szerint dolgozik és szükségletei szerint kapja a javadalmakat.

Azt mondta, ezt csak egyféleképpen tudja elképzelni: van egy pártközpont, ahol meghatározzák, hogy kinek mi a szükséglete és eszerint történik az elosztás.

Wágner Lajos 1953–56 között az Egri Erdőgazdaság igazgatója volt. Ez volt élete legnehezebb időszaka. Később így emlékezik erről: „Isten ifjúkori bűneimért azzal büntetett, hogy az 50-es években lettem igazgató”.

Stílusára jellemző volt a tömör fogalmazás mellébeszélés nélkül, ezt kívánta meg beosztottaitól is. Ajtaján ez állt: „Csak 5 perc!” Irodájában volt egy fali fülke, benne egy üveg pálinka néhány pohárral. Ez volt az összes reprezentáció.

Az Erdőgazdaság központja ugyanott volt, ahol ma is, a Kossuth utcai műemléképületben. Apám számára az első nagy trauma az volt, hogy a pártbizottság bejelentette igényét az épületre. Azt mondták, hogy egy erdészeti központnak nem a város közepén van a helye, hanem az erdő közelében. Azzal álltak elő, hogy az Erdőgazdaságnak van egy erre alkalmas kiváló épülete Felsőtárkányban a tó partján, az erdő közvetlen szomszédságában.

Sokáig szorongatták az erdészeket központjuk feladására, mígnem egyszer elfogyott apám türelme: „rendben van, kiköltözünk Tárkányba, de akkor a Megyei Tanács Mezőgazdasági Osztálya költözzön le az Alföldre, a szántóföldek közepére.” Végül a központ maradt jelenlegi helyén.

Sok ehhez hasonló kínos ügye volt apámnak, ezek közül még egyet meg-

említek. A megyénél kitalálták, hogy Felsőtárkányban a Várhegyen sípályát kell építeni, amely a dolgozó nép egészséges testedzéséhez feltétlenül szükséges. Az erdészek tiltakoztak mondván, hogy a havas időszakok rövidek, 500 m szintmagasság alatt nem érdemes sípályát építeni. Végül elrendelték a pászta kivágását. A sípályából természetesen nem lett semmi, viszont a kivágott pászta évtizedeken keresztül áruklodó jele volt a fejetlen intézkedésnek. Avatott szemek még ma is – ötven év után – felfedezhetik a pászta helyét. Erről az esetről sokszor eszembe jut: a hatalom természetrajza nem változik, csak időnként kifinomultabb formában jelenik meg, mint például a közelmúltban a szilvásváradai kilátóépítés történetében.

Az igazgatói beosztás talán legkegyetlenebb területe volt az 50-es években a személyzeti munka. Az elvárás egyértelmű volt: meg kell szabadulni a reakciós elemektől, a kulák leszármazottaktól, az egyházi kötődésű egyenektől. Apám vért izzadt, de ellenállt ezeknek a törekvéseknek. Kijelentette, először őt kell kirúgni, aki nyolc éven keresztül az érsekségnél volt, másodszor pedig Bíró Lajos főmérnököt, aki kulák származású volt. A vezetői hármából egyedül Pallagi Béla, főkönyvelő volt szerintük „feddhetetlen”.

Nehéz eset volt a személyzetis, akit Bakos Béla személyében azért állítottak erre a posztra, hogy végrehajtsa a felsőbb utasításokat. Apám diplomáciai érzékének volt köszönhető, hogy a „magasabb szempontoknak” ellenállva senkitől sem kellett megválnia ilyen okok miatt, viszont az ő leváltásánál ez már szerepet játszott. 1956 nyarán váltották le igazgatói posztjáról. Ő volt az utolsó erdőmérnök-igazgató az 50-es években. Ezután káderigazgatók következtek egészen 1977-ig, akiket a politika állított az erdőgazdaság élére. Közülük apám egy személyről, Adamkó Józsefről nyilatkozott elismerően. Róla elmondja, hogy minden szakismeret nélkül lett igazgató, ezt azonban részben jó szándékkal, részben a tapasztalt erdőmérnökök véleményének megkérdezésével igyekezett pótolni.

Apám élete hátralévő részében mint felügyeleti csoportvezető dolgozott nyugdíjazásáig, majd nyugdíjasként MERT-átvevő volt, elsősorban Felnéme-

ten és Szilvásváradon. A kegyetlen 50-es évek megpróbáltatásai azonban nem múltak el nála nyomtalanul. Egyre zárkózottabb lett, ritkán lehetett szóra bírni. A felnémeti MÁV-rakodón dolgozó kollégáknak néha sikerült rávenni őt, hogy meséljen a múltból. Egy ilyen alkalommal beszélt el többek közt, hogy igazgatói évei alatt súlyos gyomorbeteg volt. Az orvosok elkerülhetetlennek tartották a műtétet. Amikor megkérdezték tőle, hogy vannak-e félelmei, így szólt: „a házinyúl hozzám képest nemzeti hős”. Nem hagyta magát megoperáltatni, viszont nem sokkal ezután nyugodtabb munkakörbe került, a gyomorbetegsége nyomtalanul eltűnt.

Schmuck László kerületvezető erdész (1948–2002)

Mély megrendüléssel vettük tudomásul, hogy Schmuck László kerületvezető erdész kollégánk életének 55. évében örökre elköltözött tőlünk.

Erdésztechnikus képesítést szerzett 1967-ben, majd bevonult katonának. 1969-ben kezdte el a gyakorlati munkát az akkori Ipolyvidéki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság Romhányi Erdészetiénél, majd egy év sem telt el, édesapja halála után átvette helyét a Váci Erdészetiénel.

Így kezdődött az erdőkért való szolgálata. Közben családot alapított, gyermekei születtek, immár 10 éve unokájának is örvendhetett. 1989-ben, 12 évvel ezelőtt ismét a Romhányi Erdészeti állományába került, ahol élete utolsó pillanatáig végezte áldozatos munkáját, melyből az alaposág, a bölcsesség sosem hiányzott.

Egész pályafutását a természet tisztelete, a kollégák, beosztottak megbecsülése jellemezte.

Alapos elméleti és gyakorlati felkészültsége, erdőismerete révén képes volt minden beosztásban és minden területen kiemelkedően teljesíteni.

Egy átlagerdészt magasan meghaladó tulajdonságokkal és ismeretekkel rendelkezett, ismereteit folyamatosan bővítette, minden érdekelt, ami a szakmával kapcsolatos volt.

Utánozhatatlan, egyedülálló humorú történeteit mindig érdeklődéssel hallgattuk, sokat tanultunk belőle, amihez nagyban hozzájárult, hogy környezetében képes volt őszinte, baráti légkört teremteni.

Halála nagy fájdalom a családnak, a munkatársaknak.

Schmuck László halálával egy igazi erdészt veszített az erdészársadalom.

Emlékedet kegyelettel és szeretettel megőrizzük.

Üdv a lelkednek!

Üdv az erdésznek!

Ó. Szabó Mihály
kerületvezető erdész

Utolsó éveiben egyre ritkábban, de még mindig megcsillant kedves humora. Egyszer Nádudvary Jenővel (akit nemrég temettünk el), akivel és még néhány kollégájával közösen lottóztak, a következő párbeszéd zajlott le:

– Lajoskám, figyeld meg, most nyerni fogunk.

– Biztos vagy benne, Jenőké?

– Egészen biztos.

– Ha a dolog annyira biztos, légy szíves, adjál előleget!

Talán ez a néhány kiragadott kis történet jellemzi egyéniségét. Örömmel tölt el, hogy a fentiek közreadásával adózhattam apám emlékének.

Wagner Tibor

Jászberényi Miklós (1920–2002)

Szent Gellért templom urnakertjében nagy részvétellel, szeptember 30-án búcsúztatták és temették el.

1920-ban Técsőn, a Csehszlovákiához csatolt Máramaros vármegyében született. Édesapja állatorvos volt és Trianon miatt költöztek Békés megyébe, majd Somogyba, végül Sopronba. Keszthelyen a premontrei gimnáziumban érettségizett. A Műegyetem Erdőmérnöki Osztájának lett hallgatója a háborús évek alatt. 1944. december 6-án Sopron első amerikai bombázásakor a Borsmonostori utcai házuk is telitalálatot kapott. Családjá nagy része ott pusztult el, ő maga unokaöccsét testével takarva védte a kertben. Súlyos repeszszilánk-sérülést kapott, s a megyeházán dolgozó főállatorvos édesapja hazasietve mentette meg az elvérzéstől. A front miatt erdőmérnöki diplomáját 1946-ban szerezte meg.

1945–46 között a Növényzeti Tanszéken dr. Fehér Dániel professzor tanársegédje volt.

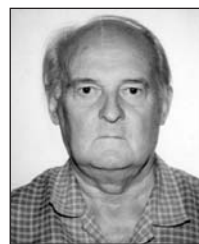
Gyakorlati erdőmérnöki pályafutását diplomavédése után, 1946 őszén Vácott kezdte az állami erdőgazdaságnál, majd Ugodon és Devecserben folytatta.

Faanyagvédelmi szakmérnökként 1950-ben a MÁV Anyagvizsgáló Intézetnél, a MÁV Fatelítő Vállalatnál és a Közlekedési és Postaügyi Minisztériumban, ezt követően 1969-től a Budapesti Falemezzipari Műveknél, végül 1971–79 között az ERDÉRT központjában dolgozott.

1979-ben ment nyugdíjba, de nyugdíjasként import-faátvevőként járt Jugoszláviában és Romániában is. Faipari munkaterülete az egész országra kiterjedt.

Hábel György

Dr. Kolonits József 1932–2002

2002 október 24-én, az egri Minorita templomban helyezték örök nyugalomra Kolonits Józsefet, az ERTI Erdővédelmi Osztályának volt kutatóját. 1932-ben született Baján. Mint a

Székesfehérvári Káptalan pákozdi intézőjének fia, a Velencei tó környékén kötött örök barátságot a természettel. Fekete István volt a példaképe. Székesfehérváron az Assisi Szent Ferenc rendben nevelkedett, majd az Ybl Miklós Gimnáziumban, később Esztergomban és Sopronban tanult. Kitűnő érettségi után az Erdészeti és Faipari Egyetemre, majd azt megszakítva az Agrártudományi Egyetemre került.

Erdészeti és agrármérnöki végzettséggel a Váci Erdőgazdaság Kosdi Erdészeti vezetője. Dolgozott a darányi talajvizsgáló laboratóriumában is. Innen került az Országos Erdészeti Főigazgatóság Egri Erdővédelmi Állomására. Az Erdővédelmi Állomások beolvadtak az ERTI 1960-ban megalakult Erdővédelmi Osztályába — így Kolonits József az osztály alapító tagja lett. Nyugdíjba vonulásáig (1991) az erdővédelmi kutatásban dolgozott.

Elsősorban rovartani és gyomirtási problémák foglalkoztatták. Részletes vizsgálatokat végzett a fenyőiloncák, a szúfajok, a fenyődarazsak, a cserebogarak és a nagy fenyőormányos életmódjával és kártételével kapcsolatban. Doktori disszertációját „Az erdeifenyő fésűs fenyődarazsai és parazitái” címmel védte meg. Rendkívül gyakorlatias kutató volt. Az egyes kártelemek elleni védekezés, a technológiai eljárások kimunkálása szorosan hozzátartozott tevékenységéhez.

Fő működési területe az Északi-középhegységre terjedt ki, de csemetékerti, erdősírtéri, felújítási és gyomirtási kísérletei általánosan ismertek és elismertek voltak. Mintegy 30 növényvédő szerrel foglalkozott, keresve az erdővédelmi alkalmazás lehetőségeit.

Egyes madárfajok táplálkozásbiológiájával is foglalkozott. Ezen munkája keretében több ezer madárodút helyezett ki a Mátrában, Bükkben és Zemplénben. Eredményeit mintegy 140 nagy gonddal megírt szakmai publikációban kínálta a gyakorlatnak alkalmazásra.

Több szakmai kitüntetés birtokosa, melyek közül a Vadas Jenő emlékéremre volt a legbüszkébb. Mindazok nevében akik ismerték és szerették, akik úgy emlékeznek Rá, mint segítőkész, közvetlen barát, ígérem, hogy emlékét kegyelettel megőrizzük.

Nyugodjon békében!

Dr. Tóth József

JEGYZŐKÖNYV

**amely készült az OEE Küldöttközgyűléséről,
Budapest, 2002. december 12. 10.00 óra,**

MTESZ Budai Konferencia Központ VII. em. 700. sz. termében.

A Küldöttközgyűlés a meghirdetett időpontban a megjelent küldöttek száma miatt határozatképtelen volt, ezért a meghívóban rögzített 10.30-kor kezdődött a közgyűlés.

Cserép János elnök köszöntötte a megjelent küldötteket (27 fő) és a meghívott partner szervezetek képviselőit. Beszámolt az elmúlt időszak egyesületi tevékenységéről, majd a vendégek és küldöttek szólaltak fel. Dr. Solymos Rezső akadémikus többek között javasolta, hogy hozzanak létre egy Erdészeti Együttműködési Tanácsot, az MTA Erdészeti Bizottsága, az OEE, az EFDSZ, a FAGOSZ és a MEGOSZ képviselőiből, a szakmai érdekérvényesítés egységes képviselője érdekében. A NYME Faipari Mérnöki Kar képviselőjében jelen lévő Dr. Hargitai László professzor hangsúlyozta az erdészet és a faipar között kialakult szakadék hátrányait, mely a hazai faipar leépülését eredményezi. Gémesi József ügyvezető igazgató helyettes az ÁPV Rt. részéről, a nehéz gazdasági körülményekről, a természeti csapások negatív következményeiről és a veszteséges tevékenységek megszüntetéséről tájékoztatta a jelen lévőket. Továbbá elmondta, hogy a költségvetési támogatások csökkenése, a nehéz körülmények ellenére is folytatják az erdei környezet megővését, a szemét eltávolítását. Sódor Márton a KvVM Természetvédelmi Hivatalának osztályvezetője a legfontosabb természetvédelmi feladatokat ismertette és további együttműködést kért az egyesülettől. Herczeg Miklós az EFDSZ ügyvezető titkára felszólalásában az együttműködés fontosságára hívta fel a figyelmet.

Az OEE 2002-2006. évi programjához még hozzászólások következtek, melyeket az elnök kontroll szavazásnak vetett alá. Dr. Balázs István küldött felvetette a magán erdők képviseletének összehangolását az Egyesületen belül. Dr. Péti Miklós magánerdős elnök is egyetértett azzal, hogy rövid időn belül összhangot kell teremteni a magán erdővel kapcsolatos szakmai érdekképviselet terén Egyesületünkben. Cserép János elnök kérte a javaslat kidolgozását és bejelentette, hogy a tervezetet a Küldöttközgyű-

lés elé kell vinni elfogadásra. A vita után az elnök a határozati javaslatot a Küldöttközgyűlés elé terjesztette.

15/2002. (dec.12.) sz. határozat: A Küldöttközgyűlés az "ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET 2002-2006. ÉVI PROGRAMJA, KIEMELT ÜZENETEI" dokumentumot a módosításokkal elfogadja. (a határozatot a jelen lévő 27 küldött megszavazta)

Az egyebek, napirendi program között

Adalékok az erdészeti ágazat EU-hoz való csatlakozásának feltételeihez

Sok információ kering az erdészeti ágazat EU-hoz való csatlakozásának feltételeiről a sajtóban, rendezvényeken és beszélgetések alkalmával. Néhány felmerült kérdésre vonatkozóan célszerű a tagságunkat tényszerűen, tömören tájékoztatni a véleményalkotás és tájékozottság bővítése céljából:

– Az EU-nak nincs közös erdészeti politikája.

– Nem írják elő az EU-ban az állami és magán erdők arányát, ez az illető ország belügye.

– A magán erdő növelése az állami erdő rovására nem növeli az EU-s támogatások összegét.

– Nem igaz, hogy az állami erdőt nem támogatják az EU-ban, támogatják a tűz elleni védekezést, a természeti katasztrófák felszámolását, az erdőtelepítést.

– Az állami erdőgazdálkodás a mai formájában, az EU-ba történő belépés után is kaphat nemzeti költségvetési támogatást.

– Az EU-s pályázat beadásához a magán erdőt nem kell tulajdonosonként kimémi és felosztani.

– Az EU-s támogatások egyre inkább a környezetvédelmi, természetvédelmi tevékenységek támogatásának irányába tolnának el.

További információk az EU erdészeti vonatkozásairól: www.fvm.hu/erdeszet/erdeszet.html.

A hazai agrártámogatási rendben az er-

Dr. Balázs István terjesztett elő javaslatot, melyet írásban is leadott. E szerint a Bedő és Kaán díjazottak között az erdésztechnikusoknak is helyet kell biztosítani, valamint a Vándorgyűlést szervező erdőgazdaság ne kaphasson több kitüntetési lehetőséget. Rövid vita után Cserép János elnök kérte a titkárságot, hogy a beadott javaslatokat kapja meg minden küldött, majd megfelelő előkészítés után a következő Küldöttközgyűlés elé kerüljön be-terjesztésre megvitatás és döntés céljából. Kmf.

Ormos Balázs jegyzőkönyvvezető

Cserép János az ülés elnöke.

Bordács Sándor hitelesítő

Tihanyi Gyula hitelesítő

dészet hozzávetőlegesen 2 milliárd Ft. tiszta költségvetési támogatást kap, az ország teljes, 5 303 470 milliárd Ft. költségvetéséből. Reális cél lehet tehát, a hazai termőföld 25%-át kitevő erdők néhány milliárdos többlet nemzeti támogatásának megszerzése a közcélú feladatok ellátása érdekében.

Belátható tehát, hogy a magyar erdők és erdőgazdálkodás jövőbeni sorsa és útja Magyarországon fog eldőlni a közeljövőben. A mai szakemberek felelőssége milyen célokat tűznek maguk elé és mit valósítanak meg belőlük. Az Országos Erdészeti Egyesület Közgyűlése elfogadta a 2002-2006. évi programját, mely foglalkozik a fenti kérdésekkel is (EL 2003. január). A tagság összefogása, a kormányzat és a parlament döntéshozó helyein végzendő érdekérvényesítő tevékenység és az OEE közönségkapcsolati programja megvalósítása segítheti a megfogalmazott célok megvalósítását. Ehhez a tagság összefogása, a partnerszervezetekkel való együttműködés, az egyesületi rendezvények érdekérvényesítő ereje szükséges, mely számos alkalommal eredményre vezetett már.

Ormos Balázs

OEE Titkárság
tel.: 201-6293, Fax: 212-7518
e-mail: oee@mtesz.hu
Internet cím: www.oee.hu

Egy festmény története

1896 óta Wessely professzor 185 cm x 125 cm-es gyönyörű festménye díszíti az Erdőhasználati Tanszék mindenkori vezetője szobájának a falát. A budapesti milleniumi kiállításon is bemutatott festményt ekkor ajándékozta Wessely József (Joseph Wessely), egykori osztrák professzor a selmechányai Bányászati és Erdészeti Akadémiának, ahol ekkor már – Szécsi Zsigmond professzor utóda – Csiby Lőrinc volt az Erdőhasználati Tanszék vezetője.

A festmény születési körülményeinek megismeréséhez és Wessely jó magyar kapcsolatainak megértéséhez érdemes áttekinteni ennek a változatos életpályát befutott személyiségnek az életrajzát – H. Killian rövid összefoglalása alapján.

Wessely életrajza

„Joseph Wessely... ez egy olyan név, amelyik még hosszan fog visszhangozni az osztrák erdészek körében, egy név, amely a jó csengését meg fogja tartani, ameddig az utódaink a szakmában azokra az elődökre fognak hálaival emlékezni, akik az erdőgazdálkodásunk fejlődésének bölcsőjénél bábáskodtak”. Ezeket a szavakat mondta Prof. Adolf von Guttenberg, amikor az „erdészet Humboldtját”, Joseph Wesselyt 1898. október 12-én a sírba helyezték. És ez alól a kötelezettség alól a mi, mai generációnk sem vonhatja ki magát.

188 évvel ezelőtt, 1814. március 6-án Bécsben született Joseph Wessely. 1835-ben fejezte be hároméves tanulmányait a Mariabrunni Erdészeti Tanintézetben, és azután két éven át mint asszisztens tevékenykedett ott. „Welschtirolban” (Dél-Tirolban) eltöltött tizenkétéves gyakorlati munka után, 1849-ben az akkor létrehozott bécsi Mezőgazdasági és Bányászati Minisztériumba hívták meg.

1852-ben vette át az újonnan alapított morva-sziléziai erdészeti iskola vezetését Ausseeben. De kompromisszumokra képtelen, akaratos viselkedése rövidesen súlyos nézeteltérésekhez vezetett. Ezért 1855-ben eleget tett a privilegiált Állami Vasúttársaság meghívásának Bánátba, hogy ott a megvásárolt állami birtokokat berendezze, azonban hamarosan visszatért Bécsbe mint ennek a társaságnak az általános uradalmi inspektora. 1865-ben – a nagy eredmények ellenére – kilép ebből a hivatalból és ezután „szabadfoglalkozású” erdés-

zeti szakértőként tevékenykedik a bécsi és a párizsi világiállításoknál.

1867-ben az időközben akadémiai rangra emelt mariabrunni erdészeti iskola igazgatójának nevezték ki. 1868-ban Wessely kezdeményezte az erdészeti kísérleti állomások létesítését a német mező- és erdőgazdák Bécsben tartott gyűlésén. Ez a terv négy évvel később valósult meg. Egy tanszék átalakítása 1870-ben azonban súlyos konfliktushoz vezetett a tanszemélyzettel. Wesselyt a „nyers és kellemetlen viselkedése” miatt először szabadságolták, majd nem sokkal ezután, 56 éves korában nyugállományba vonult.

Wesselyt ezt követően fáradhatatlanul tevékenykedett mint tanácsadó és szakíró, 1898. október 10-én, 84 éves korában, Bécsben bekövetkezett haláláig. Számos műve mellett mindenképp előtt az „Osztrák Alpok-vidék és annak erdőségei” című könyve még napjainkban is fontos lelőhely minden erdészettörténész számára. 1908-ban a bécsi Hochschule für Bodenkultur (Agrártudományi Főiskola) előtti Linné-parkban Wesselynek, a Prof. Weyr által bronzba öntött mellszobrát leplezték le, melynek kőtalapzatára az ő jelmondatát vészték: „Nincs erdő kultúra nélkül, és nincs kultúra erdő nélkül”.

Magyarországi kapcsolatok

Wessely valószínűleg a Bánságban töltött évek alatt ismerkedett meg Adolf Danhelovskyval, a kiváló miholáci erdőmesterrel. Danhelovsky az egyik, 1873-ban Pécsen kiadott szakkönyvét („Abhandlung über die Technik des Holzwaaren-Gewerbes in den slavonischen Eichenwäldern”; azaz: Értekezés a faáru-ipar technikájáról a szlavóniai tölgyerdőkben) elküldte Bécsbe Wesselynek, akinek megtetszhetek a könyvben bemutatott fametszetek, melyek a fakitermelés és fafeldolgozás mozzanatait ábrázolják. Wessely tökéletes arányosítással egymás mellé helyezte a felnagyított ábrákat, egységes erdei háttérrel rajzolt mögéjük, majd olajfestményként fejezte be a művét, még ugyanabban az évben. Kiváló festői képességének köszönhetően nemcsak szakmailag értékes ez az alkotása, hanem művészi szempontból is jelentős értéket képvisel.

Így szerepelhetett ez a festmény már az 1873. évi bécsi világiállítás magyar erdészeti pavilonjában.

Visszaemlékezések szerint a következő párizsi világiállításán aranyéremmel tüntették ki az ott is bemutatott alkotását – annak szakmai és művészeti értékeit elismerve.

A Selmechányáról Sopronba áttelepülő intézményünk a féltett kincsei között menekítette Csonka-Magyarországra ezt a festményt. A II. világháborúban, a bombatámadások során, az akkor az egyetem főépületének földszintjén elhelyezett képet az épület előtt becsapódó bombák repeszdarabjai részben felhasogatták. A jól sikerült restaurálás eredményeként azonban a sérülések nyomai már csupán a vászon hátoldalán fedezhetők fel.

A festmény jövője

Ennek a cikknek a szerzője néhány éve megtisztította és tartósította a festmény felületét, amely a sok évtizedes dohányfüst- és porlerakódás miatt nagyon elsötétedett, komorrá vált a szép táj is. A letisztított képen újra természetes szépségében tündököl az égbolt kékje, a fű zöldje és a frissen vágott fa szép színe is.

A lakkozott felület és az ívesen enyhén behajló vászon miatt a festmény nehezen fényképezhető; a legkisebb fényforrás is csillogást eredményez a felvételeken. Sokan próbálkoztak már a legkülönbözőbb technikával és módszerekkel, de nem sikerült az egész felületről tökéletes képet visszaadni. Egy tavalyi, digitális „próbafelvétel” azonban elég jól érzékelteti a festmény tartalmát és szépségét.

Ez a felvétel azóta bejárta a fél világot, és a jelenlegi tanszékvezető engedélyével már több hazai és külföldi kiadványban megjelentették. Ideje van tehát már annak, hogy a teljes magyar szakközönség is megismerje a híres festményt, illetve annak többé-kevésbé feltárt történetét.

Azért, hogy minél több ember az eredeti, 2,3 m²-es festmény szépségeiben is gyönyörködhesse, az Erdőhasználati Tanszék – saját kezdeményezéssel – átadja azt a soproni Erdészeti, Faipari és Földméréstörténeti Gyűjtemény épületében (Templom u. 4.) lévő konferenciaterem falán történő elhelyezésre. Ezen a helyen nemcsak a múzeum látogatói tekinthetik majd meg, hanem a továbbképzések és a nemzetközi konferenciák résztvevői is – méltó körülmények között.

Rumpf János

Nürnberg, Germany 19. – 22. 3.

HOLZ-HANDWERK 2003

Fontosabb, mint valaha!

Némethy Márta vezetésével ezúttal Prágába tartott az a magyar – újságírással foglalkozó – szakemberek csapata, akik a nürnbergi Holz-Handwerk kiállítás láttnivalóiról tudósíthatnak. A sajtótájé-

koztatót *dr. Werner Neubauer, Konrad Steininger* és *Guido Welk* tartották.

2003. március 19-e és 22-e között, szerdától szombatra a nürnbergi Vásárvárosban, a HOLZ-HANDWERK Szakvásáron adnak találkozót egymásnak a belsőépítészettel foglalkozó szakemberek, valamint a lakberendezési tanácsadók, építésszek és belsőépítésszek.

„Minden eddiginél fontosabb most valamennyi fafeldolgozó kis-

üzemnek az, hogy folyamatosan tájékozott legyen az újdonságokról, innovációról és a piaci trendekről – ekkor van újra esélye a motivációnak a beletörődéssel szemben. A HOLZ-HANDWERK Szakvásár kitűnő alkalmat teremt arra, hogy a piaci történések középpontjában állva felfedezzük a jövőben rejlő lehetőségeket. Ez érvényes mind a kiállítókra, mind pedig a látogatókra is” – nyilatkozta *dr. Werner Neubauer*, a VDMA Német Gép- és Berendezésgyártók Szövetsége famegmunkáló tagozatának ügyvezetője.

A fa hosszú távon is a nyertesek közé tartozik.

Az Európában művelt erdőkből származó faanyag időben korlátlanul áll rendelkezésre, de a fosszilis nyers-

anyagok megfogytatásával megugrik a fa és más megújuló energiaforrások kereslete.

A HOLZ-HANDWERK 2003 Szakvásár kínálata az alábbi:

- famegmunkáló gépek
 - szerszámok, csiszoló és fényező anyagok
 - hulladékkezelés
 - vasalatok, zárok, szerkezeti elemek és kiegészítők
 - villamos és sűrített levegős szerszámok
 - felületkezelés
 - irodatechnika és szoftverek
 - szerkezeti és nyersanyagok
 - környezet- és munkavédelem
- Tehát Nürnberg, március 19–22.

Az MTESz Központi Környezetvédelmi Bizottsága 30 éves

A szervezett környezetvédelmi tevékenység kezdetét jelző mérföldkőnek az első Környezetvédelmi Világkongresszust tekintetjük, amelyet 30 éve, 1972-ben Stockholmban tartottak. Ennek dokumentumai mai napig ható érvénnyel határozták meg helyesen azokat a rendező elveket, amelyek betartása biztosíthatja az ember és környezete hosszú távú, dinamikus egyensúlyát, és ezzel az emberiség létfeltételeit. Az alkalomra és az eltelt időszakra visszatekintve rendezte konferenciáját a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége Központi Környezetvédelmi Bizottsága (KKvB) és létrejöttének 30. évfordulója alkalmából a MTESz természet- és környezetügyi díj alapítását a MTESz Szövetségi Tanács Elnöksége elfogadta a következők szerint:

„Az alapított díj elnevezése:

MTESz 'Természet- és Környezetügyért – Zólyomi Bálint' Díj, Emlékkéremmel.

A díj névadójának érdemei, alapítási alapelvei:

• A díj névadója, Zólyomi Bálint akadémikus a természeti környezetünk fejlődéstörténetének kiemelkedő tudósa, alapvetően komplex ökológiai gondolkodású, a Kárpát-medence természet- és környezetügyének elkötelezett képviselője/szolgálattevője volt.

– Már az 1930-as években részt vesz rezervációs területek kijelölésében. Szintetikus látásmódja, természethistorikus szemlélete felismertette a természetben megválaszolható kérdéseket. A virágporszem, fapollen vizsgálatai megalapozták a vegetációtörténeti megállapításait. A Kárpát-medence posztglaciális erdőtörténetét térképen is ábrázolta. Rekonstruált növényföldrajzi kor meghatározásai, palinológiai, régészeti kutatásai hozzájárultak hazánk hon-

foglalás kori történetének pontosításához is. Foglalkozott természeti környezetünk és Magyarország növénytakarójának fejlődéstörténetével, a Balaton kialakulásával. E témakörben a nemzetközi irodalomban is a legtöbbit idézett tudós. Felfigyelt az emberi kultúrának a természetes növényzetre gyakorolt hatására, a társtudományok eredményeire. A tájban lejártszódó folyamatokat élő és élettelen környezetével összhangban látta a múltban és a jelenben egyaránt. Zólyomi Bálint – nemzetközileg is elismert munkássága és – kiragadott eredményei alapján méltán tekinthető a környezetügy előharcosának.

• A díjazottakra a MTESz tagegyesületei tehetnek javaslatot.

• A tagegyesületek javaslataikat minden év június 30-ig juttatják el a MTESz KKvB-hoz, amelyeket az elnök által, a Bizottság tagjaiból felkért testület bírálja el és terjeszti a KKvB teljes ülése elé; a bizottsági döntést 2/3-os többséggel hozzák.”

A Műszaki Tudományos Egyesületek Szövetsége (MTESz) Központi Környezetvédelmi Bizottsága 2002. november 28-án rendezte alakulásának 30 éves évfordulója alkalmából „Környezetvédelmi Évfordulónk” jubileumi konferenciáját. A rendezvény igen sikeresen zajlott cca. 300 fő tág érdeklődési körű szakember jelenlétében, amelynek előkészítője és szervezője volt dr. S. Nagy László, a Bizottság titkára. A rendezvény résztvevőit üdvözölte és a konferenciát megnyitotta dr. Zeltner Tamás, a MTESz elnöke. A konferencia elnöki tisztében dr. Láng István akadémikus, a Környezetvédelmi Tanács elnöke érzékelte a jubileumi konferencia időszerűségét. Váholta, hogy az első stockholmi Környezetvédelmi Világkonferencia szintén 30 évvel ezelőtt zajlott,

amelyen hazánk nem vett részt. A 10 évvel ezelőtti Rio de Janeiróin már képviselték Magyarországot. Ebben az évben a Johannesburgi Világkonferencián viszont a fenntarthatóság és a világgazdaság, ill. a Föld környezetállapotát befolyásoló kérdések kerültek előtérbe, amelyek e konferencia tematikáját is meghatározták.

Előadást tartottak: dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke „A Környezetvédelem és a politika összefüggéseiről”, dr. Glatz Ferenc akadémikus „A fenntarthatóság és a tudomány” kapcsolatáról, dr. Faragó Tibor KvVM főosztályvezető „Johannesburg kihívásai és a hazai feladataink”-ról, Ékes József képviselő, az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottságának tagja „A vállalkozói réteg és a települések szerepe a környezetvédelmi problémák megoldásában”, dr. Baráth Elele politikai államtitkár, NFT és EU Támogatások Hivatala „Környezetvédelem és a Nemzeti Fejlesztési Terv összefüggései” címen közölték gondolataikat. Dr. Bácsy Ernő, a MTESz Központi Környezetvédelmi Bizottság elnöke, a 30 éves Központi Környezetvédelmi Bizottság tevékenységének jubileumi értékelése kapcsán a terveit vázolta. A rendezvény kiemelhető színfoltja volt az újonnan alapított MTESz „Természet- és Környezetügyért – Zólyomi Bálint Díj” átadása, amelyet első alkalommal dr. Madas András részére dr. Bácsy Ernő nyújtott át, több mint negyedszázados kimagasló szolgálatának elismeréseként. A díj névadóját dr. Fekete Gábor akadémikus, a díjazottat dr. Jancsó Gábor méltatta. Az eseményt Dévai Nagy Kamilla művészeti vezető a Krónikásének Zeneiskola növendékeivel „varázsták” bensőséges ünneppé.

Dr. S. Nagy László

– Széchenyi Zsigmond nagyon talá-
lóan mondta a vadászatra, hogy vad-
űzés és erdőzűgás, de több erdőzűgás.
Az erdőgazdálkodásra ugyan nem
mondhatjuk, hogy felűjűtés, művelés,
basználat és sok-sok gyűnyűrkűdés, de
a jűvűben az erdő közjűlűeti szerepe
mindenkűppen fűlűrtűkelűdik. Fogűko-
nyak-e erre a tanűtvűnyaid?

– A legtűbben eleve erűs erűzemi in-
dűttatűssal kerülnek az iskolánkba. Az
űket tanűtűknek fontos feladata, hogy a
tanulűkban ez a kűtűdűs a szakmai ismer-
etek elsajűűtűsa kűzben is megmarad-
jon, sűt ha lehet, tovűbb erűsűdjűn. Űgy
gondolom, hogy a mi szakmánkát nűmi
idealizmus nűlkűl nem lehet igazűn jűl
csinűlni. Tudoműsul kell venni azt is,
hogy az erdő elűműnyt nyűjűtű szerepűre a
szakműn kűvűl is nagy az igűny és ennek
a tűrsadalmi elvűrűsűnak meg kell felelni.

– A tűj, az erdő szűpsűge a boldogsűg
egűk forrűsa, am a mai kűzgazdasűgi

ismereteink alajűn nem tudunk mit
kezdeni meg egy nagy adag boldogsűg-
gal sem. Nem tudjuk mennyűt er
nekűnk a boldogsűg.

– Nagyon nehéz ezt megmondani,
hiszen az ilyesfajta erűteket akkor ismer-
jűk fűl, amikor műr nincsenek meg.
A hiűnyűkbűl tudjuk fűlműrni, hogy mit
is veszűttűnk el. A természeti kűrny-
ezet komoly kűrosodűsa kűvetkeztűben
a nyugati orszűgok műr megtapasztal-
hattűk ezt az erűzűst. Nekűnk semmikűp-
pen sem szabad eljűtűnk odűűg. Tan-
ulnűnk kell műs kűrűn. Annak a hűve
vagyok, hogy az erdőgazdűlkűdűs és a
természetvűdelem egyensűlyűt kell
megteremteni. A fűra szűksűg van, az
erdűvel valű gazdűlkűdűs nem kerűl-
tű meg. Ezt azonban Űgy kell folytatni,
hogy az erdő tűbbi funkciűja a legke-
vűsbű sűrűljűn.

– A fotűs munkűssűgűd arról szűl,
hogy ezt a tűbbletet, az „erdűzűgűst”, a

boldogsűgűt bemutatod a nagykozűn-
sűgűnek. Ennek az az űrűűsi jelentűsűge,
hogy a vűrosi aszfalkűptűtűt is beava-
tod a természet tűtkaiba.

– Ennek a beavatűsűnak azűrt van nagy
szerepe, mert ha valaműt nem ismerűnk,
akkor azt nem is erűzzűk fontosnak. De
ha egy kicsűt bepillantűnk a természet rejt-
ett tűtkaiba, -s ebben segűthet a fotű is,
akkor műr van esűly arra, hogy a jelentű-
sűgűt felismerűk. Űgy kűnnyűbb mozgű-
sűtűni az embereket ezeknek az erűtekek-
nek a megbecsűlűsűre és vűdelműre. Ab-
ban a szerencűs helyzetben vagyok,
hogy az erdő valamennyű szűpsűgűt el-
vezhetem, legyen az a fatermesztűs szűn-
tere, ahol az erdűsz jűl vűgzett munkűjű-
nak nyomai lűthatűak, vagy pedig a fotű-
zűs sorűn elűm kerűlű, esztűtikai elűműnyt
nyűjűtű erdűrűszletek. Hasonlűan űrűűsi
elűműny az erdűnek, mint rendszernek a
műkűdűsűt megfigyelnű.

(zűtűnyű)

